

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΜΟΝΑΔΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

**ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ**

- Οδηγός -

Ε. Μουαμελετζή, Σ. Παπαντωνιάδου, Αικ. Σγουρίδου

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2002

© 2002, ΚΔΕΟΔ
ISBN: 960-8190-01-0

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Η κοινοτική πολιτική για τις κρατικές ενισχύσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Το κοινοτικό σύστημα κρατικών ενισχύσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Ο κοινοτικός μηχανισμός ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. Αντικείμενο του Οδηγού

ΜΕΡΟΣ Ι

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Τι θεωρείται κρατική ενίσχυση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Εξαιρέσεις από την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΠΟΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Κοινοτικός μηχανισμός ελέγχου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Διαδικασία ελέγχου των νέων ενισχύσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Διαδικασία ελέγχου των παράνομων ενισχύσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. Διαδικασία ελέγχου της καταχρηστικής εφαρμογής μιας ενίσχυσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε. Διαδικασία ελέγχου των υφιστάμενων ενισχύσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ. Εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων – Έννομη προστασία

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Ειδικοί κανόνες για κάθε κατηγορία ενισχύσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Περιφερειακές ενισχύσεις
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis)
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. Ενισχύσεις σε Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε. Ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ. Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ. Ενισχύσεις στην απασχόληση
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η. Ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ. Ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. Ενισχύσεις και επιχειρηματικά κεφάλαια
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ. Πωλήσεις γηπέδων, οικοπέδων και κτιρίων από τις δημόσιες αρχές
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ. Κρατικές εγγυήσεις
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ. Ενισχύσεις στους ευαίσθητους τομείς
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ. Ενισχύσεις ΕΚΑΧ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ. Ενισχύσεις στις μεταφορές
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ. Ενισχύσεις στη γεωργία
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΖ. Ενισχύσεις στην αλιεία

ΜΕΡΟΣ ΙV

ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Σημασία των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων για τις χρηματοδοτήσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Υποχρεώσεις των κρατών μελών όσον αφορά χρηματοδοτήσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η έκδοση αυτή αποτελεί έργο της Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων (ΜοΚΕ), η οποία συστάθηκε την 1.1.2002 και λειτουργεί στο Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (ΚΔΕΟΔ) ως ειδικός σύμβουλος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Στο πλαίσιο αυτό η ΜοΚΕ έχει αναλάβει, εκτός από τη σύνταξη του παρόντος Οδηγού, τη δημιουργία δύο ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων· η πρώτη θα αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούν οι αρμόδιοι φορείς της Ελλάδας και η δεύτερη την κοινοτική νομοθεσία που ισχύει για τις κρατικές ενισχύσεις και τη νομολογία ελληνικών και κοινοτικών δικαστηρίων που έχει εκδοθεί σχετικά.

Ο Οδηγός για τις Κρατικές Ενισχύσεις συνιστά μία προσπάθεια κωδικοποίησης σε ευσύνοπτη μορφή των βασικότερων κοινοτικών κανόνων που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις. Αποτελεί προϊόν συλλογικής προσπάθειας των μελών της Μονάδας Ευτυχίας Μουαμελετζή, Σοφίας Παπαντωνιάδου και Αικατερίνης Σγουρίδου και είναι ενημερωμένος μέχρι την 15.6.2002.

Πρωταρχικός στόχος του Οδηγού είναι να αποτελέσει ένα χρηστικό «εργαλείο» για τις διάφορες αρχές και κρατικούς φορείς, όταν χορηγούν ενισχύσεις σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Για τον λόγο αυτόν η μορφή του είναι πρακτική, υπό την έννοια ότι επικεντρώνεται στο να επισημάνει τις υποχρεώσεις των κρατικών αρχών και φορέων, όπως αυτές συνάγονται από τις κοινοτικές ρυθμίσεις, ενώ συχνά αναφέρονται και παραδείγματα. Έτσι, οι εν λόγω αρχές θα έχουν στη διάθεσή τους ένα κείμενο στο οποίο θα μπορούν να προστρέξουν, για να αποκτήσουν απαραίτητες πληροφορίες και χρήσιμες συμβουλές, να επιλύσουν βασικά ερωτήματα, να αποφύγουν σημαντικά λάθη και παραλείψεις. Δεδομένου δε ότι βασικότερη παράμετρο του κοινοτικού συστήματος για τις κρατικές ενισχύσεις αποτελούν οι διαδικαστικοί κανόνες, έμφαση δίδεται στην ευθύνη των κρατικών αρχών να σεβασθούν τις σχετικές προθεσμίες και, συνακόλουθα, στις συνέπειες που μπορεί να έχει η τυχόν μη τήρηση των υποχρεώσεών τους. Τονίζεται μάλιστα στο σημείο αυτό ότι η ευθύνη τους δεν είναι αυτοτελής, αλλά ουσιαστικά καθιστά υπόλογο το ίδιο το κράτος μέλος έναντι των κοινοτικών οργάνων.

Καθώς δεν θεωρείται αποτελεσματική, στα πλαίσια του παρόντος, μία εξαντλητική αναφορά των κοινοτικών κανόνων με αναλυτική επεξεργασία της σχετικής νομολογίας και της πρακτικής που ακολουθείται, γίνεται παραπομπή, όπου κρίνεται σκόπιμο, στις κατάλληλες πηγές (κυρίως κείμενα της Επιτροπής και δικτυακοί τόποι στο Διαδίκτυο), ώστε να δοθεί η δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να ανατρέξει σχετικά.

Για πληροφορίες σχετικά με θέματα κρατικών ενισχύσεων μπορείτε να απευθύνεσθε:

- στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Γενική Δ/ση Οικονομικής Πολιτικής, Δ/ση Ευρωπαϊκής Ένωσης (αρμόδιος κ. Γεώργιος Πανδρεμένος, τηλ. 010-333.2751, Fax 010-333.2760, e-mail: gpandremenos@mnec.gr) ή
- στο Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου
ΜΟΝΑΔΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
Τ.Θ. 14, 55102 Καλαμαριά
τηλ. 0310-486.947
Fax: 0310-476.105
www.cieel.gr/gr/moke.jsp
e-mail: moke@cieel.gr ή
- στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
www.europa.eu.int/comm/competition/index_el.htm
e-mail: infocomp@cec.eu.int

Εξάλλου, χρήσιμες διευθύνσεις για τις κρατικές ενισχύσεις είναι και οι παρακάτω:

- Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
www.hellaskps.gr
- Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία (ΜΕΑ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση
Δ/ση: 25, rue Montoyer, Bruxelles B-1000
τηλ.: (00322) 5515611, Fax: 5127912, 5515651
e-mail: mea.bruxelles@rp-greece.gr

- για αποφάσεις του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

<http://curia.eu.int/el/jurisp/index.htm>

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

A. Η κοινοτική πολιτική για τις κρατικές ενισχύσεις

■ Η κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού

Η δράση της Κοινότητας στον οικονομικό τομέα θεμελιώνεται στην αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Βασικό εργαλείο της κοινοτικής δράσης αποτελεί η κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού, μέσω της οποίας επιχειρείται να αναπτυχθούν οι ανταγωνιστικές δυνάμεις εκείνες που θα επιτρέψουν στις αγορές να λειτουργήσουν ομαλά, για να ενισχυθεί η βέλτιστη κατανομή πόρων, η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

■ Οι κρατικές ενισχύσεις στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού

Οι κρατικές ενισχύσεις συνιστούν κρίσιμη παράμετρο της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Ευνοώντας τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούνται, προκαλούν τεχνητές διαταραχές στην ισορροπία που προσπαθούν να διαμορφώσουν οι δυνάμεις της αγοράς, καθώς ενδέχεται να βλάψουν επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου που βρίσκονται στο ίδιο ή και σε άλλο κράτος μέλος. Τέτοιες κρατικές παρεμβάσεις δεν επιτρέπουν στην κοινή αγορά να διαμορφωθεί ελεύθερα και αποδυναμώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, καθώς μειώνουν συνήθως τα κίνητρα των επιχειρήσεων να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους, με περαιτέρω αρνητικές συνέπειες για την οικονομική ευημερία και την ενότητα της κοινής αγοράς.

Απώτερος στόχος της πολιτικής της Κοινότητας είναι να μειώνεται κάθε χρόνο το συνολικό ποσό των κρατικών ενισχύσεων, που προς το παρόν παραμένει αρκετά υψηλό.

B. Το κοινοτικό σύστημα κρατικών ενισχύσεων

Το κοινοτικό δίκαιο εισάγει ένα σύστημα που βασίζεται, αφενός, στην αρχή του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά (άρθρο 87 παρ. 1) και, αφετέρου, σε έναν ελεγκτικό μηχανισμό που επιτηρεί την τήρηση της αρχής αυτής (άρθρο 88).

- Γενικός κανόνας: το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά

Ο βασικός κανόνας είναι ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά. Το γενικό πνεύμα είναι ότι η Κοινότητα αντιμετωπίζει κατ'αρχήν αρνητικά τις κρατικές παρεμβάσεις, επειδή οι στρεβλωτικές τους συνέπειες προκαλούν δυσλειτουργίες στο καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού το οποίο επιθυμεί να διέπει την εσωτερική αγορά.

Κατ'εξαιρέση όμως του παραπάνω κανόνα, η Κοινότητα θεωρεί ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, και γι'αυτό επιτρέπει, όσες κρατικές ενισχύσεις έχουν μικρές παρενέργειες στον ανταγωνισμό, οπότε δεν κρίνονται επικίνδυνες. Υπάρχουν δηλαδή και περιπτώσεις όπου η κατάσταση μιας αγοράς μπορεί να επιτρέπει ή ακόμη και να επιβάλλει μια κρατική ενίσχυση, είτε για να αμβλυνθούν ανεπιθύμητες συνέπειες ως προς την κατανομή των πόρων είτε για να ενισχυθούν πολιτικές που δεν θα μπορούσαν να συντηρηθούν μόνον από τις δυνάμεις της αγοράς.

Γ. Ο κοινοτικός μηχανισμός ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων

Βάσει του κοινοτικού μηχανισμού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων η Επιτροπή εξετάζει κάθε κρατική ενίσχυση, προκειμένου να διαπιστώσει εάν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και, αναλόγως, να την επιτρέψει ή να την απαγορεύσει. Για να δοθεί αυτή η δυνατότητα ελέγχου στην Επιτροπή, πρέπει τα κράτη μέλη να τηρήσουν την καθορισμένη διαδικασία.

■ Τι μορφή έχει ο μηχανισμός ελέγχου;

Ο ελεγκτικός μηχανισμός έχει **διπλή μορφή**, που βασίζεται στη θεμελιώδη διάκριση μεταξύ νέων και υφιστάμενων ενισχύσεων (βλ. παρακάτω Μέρος II, Κεφάλαιο Α): **στις μεν νέες ενισχύσεις ο έλεγχος της Επιτροπής είναι προληπτικός, ενώ στις υφιστάμενες είναι διαρκής.**

Αυτό συμβαίνει, επειδή για λόγους ασφάλειας του δικαίου τεκμαίρεται κατά κάποιον τρόπο η νομιμότητα των υφιστάμενων ενισχύσεων (έτσι, μία ενίσχυση που χαρακτηρίζεται υφιστάμενη μπορεί να εξακολουθεί να χορηγείται μέχρι η Επιτροπή να θεωρήσει ότι δεν συμβιβάζεται).

Επομένως, η Επιτροπή δίνει προτεραιότητα στις νέες ενισχύσεις, τις οποίες πρέπει να ελέγχει προληπτικά (όσο βρίσκονται σε μορφή σχεδίου). Μόνον αφού λάβουν την έγκριση της Επιτροπής, μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη (βλ. Μέρος II).

Στις νέες ενισχύσεις δίνει έμφαση και ο Οδηγός, καθώς με αυτές πρόκειται να έρθουν εφεξής αντιμέτωπες οι εθνικές αρχές και, συνεπώς, οφείλουν να γνωρίζουν την ορθή διαδικασία έγκρισης από την Επιτροπή. Ως προς τις υφιστάμενες ενισχύσεις, ο ρόλος των εθνικών αρχών είναι περιορισμένος, καθώς εναπόκειται στην Επιτροπή να δραστηριοποιηθεί για να τις ελέγξει εκ των υστέρων.

Η προνομιακή θέση της Επιτροπής στο κοινοτικό σύστημα ελέγχου

Η αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής να ελέγχει τη συμβατότητα των κρατικών ενισχύσεων (υπό τον έλεγχο του κοινοτικού δικαστή) της προσδίδει κυρίαρχο ρόλο, που εξηγείται τόσο από την γενική της αποστολή, ως του κατ'εξοχήν υπεύθυνου οργάνου για την διασφάλιση του κοινοτικού συμφέροντος, όσο και από την ιδιόμορφη θέση που έχει στο προϋπάρχον καθεστώς κρατικών ενισχύσεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

Η Συνθήκη ΕΚΑΧ περιοριζόταν στον απόλυτο κανόνα που απαγόρευε όλες ανεξαιρέτως τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα. Η αρνητική οικονομική συγκυρία ανάγκασε όμως την Επιτροπή, για λόγους προστασίας

της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, να παρακάμψει στην πράξη την απόλυτη απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων και ουσιαστικά να θεσπίσει ένα (νέο) πλαίσιο που επέτρεπε ορισμένες ενισχύσεις, ενώ εξασφάλιζε στην ίδια αυξημένες αρμοδιότητες ελέγχου σε σχέση με εκείνες που της αναγνωρίζει η Συνθήκη ΕΚ. Ο προφανής εξέχων ρόλος της Επιτροπής για το καθεστώς ενισχύσεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ λειτούργησε ως προηγούμενο για την προνομιακή θέση της Επιτροπής και στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ.

■ «Συμβατότητα» και «Νομιμότητα» της κρατικής ενίσχυσης

Δύο είναι οι βασικοί πυλώνες του ελεγκτικού μηχανισμού: αφενός, η έννοια της συμβατότητας και, αφετέρου, η έννοια της νόμιμης χορήγησης μιας κρατικής ενίσχυσης. Πρόκειται για δύο διαφορετικές και ανεξάρτητες μεταξύ τους έννοιες και καταστάσεις, εκ των οποίων η μεν πρώτη συνδέεται με την ουσία της ενίσχυσης (εκτιμώνται οι συνέπειές της στην κοινή αγορά) και αντιστοιχεί στο άρθρο 87 της Συνθήκης, η δε δεύτερη με την διαδικασία (διαπιστώνεται εάν τηρούνται οι νόμιμοι κοινοτικοί διαδικαστικοί κανόνες) και αντιστοιχεί στο άρθρο 88. Οι συνέπειές τους είναι επίσης διαφορετικές.

Χρειάζεται, επομένως, **προσοχή**: είναι δυνατόν μια κρατική ενίσχυση να μην έχει πρόβλημα επί της ουσίας και να μπορεί να θεωρηθεί συμβιβάσιμη, αλλά να έχει πρόβλημα από την άποψη ότι δεν τηρήθηκε η προσήκουσα τυπική διαδικασία (π.χ. δεν κοινοποιήθηκε) και να είναι τυπικά παράνομη, παράβαση που έχει αυτοτελείς συνέπειες. Δεν πρέπει δηλαδή να σας παρασύρει η δυνατότητα συμβατότητας μιας ενίσχυσης με την κοινή αγορά (επειδή υπάγεται σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει η Συνθήκη ή κάποιες Κατευθυντήριες Γραμμές) και να οδηγηθείτε στο λάθος συμπέρασμα ότι δεν χρειάζεται να την κοινοποιήσετε προηγουμένως στην Επιτροπή.

Να θυμάστε ότι η Επιτροπή έχει πρωτεύοντα ρόλο:

- είναι πάντα αποκλειστικά αρμόδια να αποφασίζει για τη συμβατότητα (υπό τον έλεγχο του κοινοτικού δικαστή), αφού εξετάσει την ενίσχυση σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία

- σε περίπτωση τυπικά παράνομης ενίσχυσης (η οποία δηλαδή χορηγήθηκε χωρίς να λάβει προηγουμένως την έγκριση της Επιτροπής), η Επιτροπή μπορεί, μέχρι να αποφανθεί για τη συμβατότητά της, να διατάξει την αναστολή ή την προσωρινή ανάκτησή της, και μάλιστα εντόκως.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: πρέπει πάντα να κοινοποιείτε κάθε νέα ενίσχυση, καθώς και κάθε φορά που «υποψιάζεστε» ότι υπάρχει ενίσχυση, στην Επιτροπή, η οποία είναι και η μόνη που θα αποφασίσει εάν είναι ή όχι συμβατή με την κοινή αγορά και, ανάλογα, θα την εγκρίνει ή θα την απαγορεύσει. Μόνον κατόπιν της έγκρισης της Επιτροπής μπορείτε να χορηγήσετε την κρατική ενίσχυση.

■ Κοινοποίηση: η βασική παράμετρος του κοινοτικού συστήματος ελέγχου

Καθώς λοιπόν απαρέγκλιτος κανόνας για τις νέες ενισχύσεις είναι ο προληπτικός έλεγχός τους από την Επιτροπή, κάθε φορά που θεωρείτε ότι βρίσκεστε ενώπιον ενός σχεδίου ρύθμισης (νόμου, π.δ., υπουργικής απόφασης κ.ά.) που μπορεί να εμπεριέχει κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παρ. 1, είναι απαραίτητο να το κοινοποιήσετε στην Επιτροπή, ώστε να μπορέσει αυτή να αποφανθεί επί της συμβατότητάς του.

Από τη στιγμή της κοινοποίησης και μέχρι η Επιτροπή να λάβει την απόφασή της δεν μπορείτε να χορηγήσετε την ενίσχυση (να λάβετε δηλαδή το μέτρο).

Σε περίπτωση που δεν κοινοποιήσετε εγκαίρως και χορηγήσετε την ενίσχυση, η ενίσχυση θεωρείται τυπικά παράνομη και ως τέτοια θα εξετασθεί περαιτέρω από την Επιτροπή (π.χ. μετά από καταγγελία ή μετά από έρευνα της ίδιας της Επιτροπής) ως προς τη συμβατότητά της με την κοινή αγορά. Πρέπει να λάβετε δε υπόψη σας ότι **η διαδικασία ελέγχου της συμβατότητας των τυπικά παράνομων ενισχύσεων είναι ιδιαίτερα επιβαρυντική**, αφού μπορούν να ληφθούν προσωρινά μέτρα, όπως η αναστολή ή η ανάκτηση της παράνομης ενίσχυσης, **αλλά και πολύ πιο χρονοβόρα** από εκείνη που ισχύει για τα σχέδια νέων ενισχύσεων, δεδομένου ότι η Επιτροπή προβαίνει συνήθως σε ενδεδειγμένο έλεγχο (βλ. αναλυτικά Μέρος II).

■ Προκαταρκτική φάση: υφίσταται κρατική ενίσχυση;

Του σταδίου ελέγχου της συμβατότητας προηγείται όμως ένα (προκαταρκτικό) στάδιο, κατά το οποίο πρέπει να διαπιστωθεί, εάν ένα σχέδιο εθνικού μέτρου αποτελεί κρατική ενίσχυση (άρθρο 87 παρ. 1).

Η διαπίστωση της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης έχει καθοριστική σημασία, αφού ουσιαστικά επισύρει την εφαρμογή του συνόλου των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Με άλλα λόγια, αποτελεί την προϋπόθεση, για να εφαρμοσθούν οι κανόνες της διαδικασίας κοινοποίησης και οι κανόνες για τον έλεγχο της συμβατότητας.

- Το κρίσιμο ερώτημα είναι: μπορεί μόνο του το κράτος να εκτιμήσει εάν ένα μέτρο αποτελεί κρατική ενίσχυση (εάν πληρούνται δηλαδή όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 87 παρ. 1), ώστε να προβεί στη συνέχεια σε κοινοποίηση, ή πρέπει απαραίτητα να κοινοποιήσει, εάν έχει αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης; Στη δεύτερη περίπτωση ο έλεγχος της Επιτροπής υπεισέρχεται, πέρα από τη συμβατότητα, και στο προκαταρκτικό στάδιο διαπίστωσης της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης.

Σύμφωνα με την Επιτροπή, σε περίπτωση αμφιβολιών, πρέπει οπωσδήποτε να της κοινοποιείται το σχέδιο. Σημαντικό ρόλο παίζει εν προκειμένω η φύση του κάθε μέτρου, καθώς οι σύνθετες οικονομικές και νομικές εκτιμήσεις που κατά κανόνα εμπεριέχει είναι καλύτερο να αντιμετωπίζονται σε κοινοτικό πλαίσιο. Από την άλλη πλευρά, το κράτος μέλος μπορεί να λαμβάνει υπόψη του για τον σκοπό αυτόν προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής ή του ΔΕΚ, που έχουν αποφανθεί για το συγκεκριμένο είδος μέτρων. Εφιστάται πάντως η προσοχή σας στις παρεμφερείς περιπτώσεις, καθώς μια διαφορετική παράμετρος αρκεί για να διαφοροποιήσει το συγκεκριμένο μέτρο ριζικά σε σχέση με εκείνες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- η εκτίμησή σας ότι ένα μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση δεν σημαίνει ότι απαλλάσσει άνευ ετέρου το κράτος μέλος από την υποχρέωση κοινοποίησης

- σε κάθε περίπτωση, για να προβείτε σε μια τέτοια κρίση, θα πρέπει να λάβετε υπόψη σας τους αντίστοιχους κανόνες που εφαρμόζει η Επιτροπή και που προκύπτουν από τη νομολογία του ΔΕΚ
- τονίζεται ότι η Επιτροπή μπορεί να εξετάσει εάν η εκτίμησή σας είναι σωστή και να καταλήξει ενδεχομένως σε διαφορετικό συμπέρασμα (ότι δηλαδή υφίσταται κρατική ενίσχυση), οπότε θα έπρεπε να είχατε κοινοποιήσει.

Για να μη διακινδυνεύσετε, συνεπώς, να χαρακτηριστεί εκ των υστέρων ένα εθνικό μέτρο ως τυπικά παράνομη κρατική ενίσχυση, είναι σκόπιμο να κοινοποιείτε στην Επιτροπή κάθε φορά που έχετε απλώς υπόνοιες ότι το συγκεκριμένο μέτρο ενδεχομένως εμπεριέχει κρατική ενίσχυση, κατεύθυνση που υποδεικνύει και η ίδια η Επιτροπή.

Δ. Αντικείμενο του Οδηγού

- Με ποιες κρατικές ενισχύσεις ασχολείται ο Οδηγός;

Ο Οδηγός ασχολείται **μόνο με τις κρατικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 87-89 της Συνθήκης ΕΚ**, τη συμβατότητα των οποίων εξετάζει από την άποψη των κανόνων ανταγωνισμού.

Δεν εξετάζει τις κρατικές παρεμβάσεις γενικού χαρακτήρα που δεν υπάγονται στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης του άρθρου 87 παρ. 1 (βλ. Μέρος Ι).

Απαραίτητο τμήμα του Οδηγού καλύπτουν οι **χρηματοδοτήσεις που προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία**, καθώς και για αυτές ισχύει η ίδια λογική που απαιτεί να χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά οι δημόσιοι πόροι. Βασική αρχή του Γ΄ ΚΠΣ είναι ότι οι πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ή άλλο χρηματοδοτικό όργανο πρέπει να είναι σύμφωνες με τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού. Αυτό σημαίνει ότι και οι χρηματοδοτήσεις αυτές υπόκεινται στον ελεγκτικό μηχανισμό που ισχύει για τις κρατικές ενισχύσεις, έτσι ώστε να συμβαδίζουν με τους αντίστοιχους κοινοτικούς κανόνες.

■ Η διάρθρωση του Οδηγού

Ο Οδηγός ασχολείται κυρίως με το καθεστώς ενισχύσεων της Συνθήκης ΕΚ (για τις ενισχύσεις στον κλάδο πυρηνικής ενέργειας που χορηγούνται στο πλαίσιο της Ευρατόμ, ισχύουν οι κανόνες της Συνθήκης ΕΚ).

Οι ειδικοί κανόνες που ισχύουν για τις ενισχύσεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ και τις ενισχύσεις στη γεωργία, την αλιεία και τις χερσαίες μεταφορές δεν εξετάζονται από τον Οδηγό (γίνεται απλή αναφορά στα σχετικά κοινοτικά κείμενα που τις ρυθμίζουν· βλ. Μέρος ΙΙΙ).

Όσον αφορά τις ενισχύσεις που έχουν σημασία στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), γίνεται μόνο μια μικρή αναφορά στις βασικές υποχρεώσεις των εθνικών αρχών, κυρίως σε σχέση με την κοινοποίηση και τις ετήσιες εκθέσεις (Μέρος ΙΙ).

Η ύλη διαρθρώνεται σε τέσσερα Μέρη. Κατ'αρχάς, αναπτύσσονται οι ουσιαστικές ρυθμίσεις σχετικά με τις προϋποθέσεις και τις περιπτώσεις συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά, εμπλουτισμένες με παραδείγματα (Μέρος Ι).

Ακολουθούν τα διαδικαστικά ζητήματα, με επισήμανση των υποχρεώσεων και των ενεργειών στις οποίες πρέπει να προβούν οι εθνικές αρχές, όταν χορηγούν ενισχύσεις. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στην βασική υποχρέωση κοινοποίησης των σχεδίων νέων ενισχύσεων. Αναφέρονται επίσης οι δυνατότητες προσφυγής που έχουν τα κράτη μέλη και οι ιδιώτες κατά των αποφάσεων της Επιτροπής (Μέρος ΙΙ).

Σε ιδιαίτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά οι ειδικοί κανόνες – τόσο ουσίας όσο και διαδικασίας – που ισχύουν ανά επιμέρους κατηγορία κρατικών ενισχύσεων (π.χ. ΜΜΕ, de minimis, έρευνα και ανάπτυξη), δίδοντας έμφαση σε εκείνες που εμφανίζουν ειδικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα (Μέρος ΙΙΙ).

Τέλος, ειδική αναφορά γίνεται στις υποχρεώσεις των εθνικών αρχών για τις ενισχύσεις που χορηγούν μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας που τις αποδίδει η ίδια η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και του ευνόητου αυξημένου ρόλου τους για την Ελλάδα (Μέρος ΙV).

ΜΕΡΟΣ Ι

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

A. Τι θεωρείται κρατική ενίσχυση

■ Έννοια της κρατικής ενίσχυσης

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα καθιερώνει στο άρθρο 87 παρ. 1 τον γενικό κανόνα του ασυμβιβάστου των κρατικών ενισχύσεων: **οι κρατικές ενισχύσεις κατ'αρχήν δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.**

Μολονότι η διάταξη του άρθρου 87 παρ. 1 δεν περιέχει τον ορισμό της κρατικής ενίσχυσης, παρέχει ωστόσο τα κριτήρια/στοιχεία, στα οποία στηρίχθηκαν η Επιτροπή και η νομολογία του ΔΕΚ, για να διαμορφώσουν έναν ορισμό της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης

Ο **ορισμός** που έχει διαμορφωθεί είναι **ευρύτατος**: «η έννοια της κρατικής ενίσχυσης καλύπτει κατ'ανάγκη όλα τα οικονομικά πλεονεκτήματα που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους, χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο δια της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής».

Άρθρο 87

1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως.

2. Συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρος προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων

β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα

γ) οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή.

3. Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση

β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους

γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον

δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Κοινότητα σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον

ε) άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, προτάσει της Επιτροπής.

■ Ποια είναι τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης;

Τα στοιχεία που προκύπτουν από τον παραπάνω ορισμό της έννοιας της ενίσχυσης είναι τα εξής:

- η προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής
- η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος
- η κρατική χρηματοδότηση
- η πιθανότητα νόθευσης του ανταγωνισμού και διατάραξης του ενδοκοινοτικού εμπορίου

Επισημαίνεται ότι πρόκειται για **τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις**, πρέπει δηλαδή να συντρέχουν και οι τέσσερις για να κριθεί ότι ένα οικονομικό πλεονέκτημα είναι κρατική ενίσχυση.

Όλες οι προϋποθέσεις αυτές ερμηνεύονται **διασταλτικά**, δηλαδή με πολύ ευρύ τρόπο. Όταν έχετε αμφιβολία εάν συντρέχει ή όχι μία από τις τέσσερις προϋποθέσεις, είναι προτιμότερο να κοινοποιείτε στην Επιτροπή. Σε διαφορετική περίπτωση, κινδυνεύετε να υποστείτε τις αρνητικές συνέπειες της μη κοινοποίησης (βλ. Μέρος II).

Για τον λόγο αυτόν μπορείτε, πάντως, να συμβουλευέστε την αρμόδια Δ/ση Ευρωπαϊκής Ένωσης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών ή τη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, καθώς και να αποτείνεσθε στην Επιτροπή (Γεν. Δ/ση Ανταγωνισμού) στο πλαίσιο άτυπης επαφής. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τις άτυπες συμβουλευτικές και διερευνητικές επαφές, διότι θεωρεί ότι διαμορφώνουν ένα θετικό κλίμα αντιμετώπισης των προβλημάτων.

- Πότε υπάρχει προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής;

Η προνομιακή μεταχείριση συνίσταται στη χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος σε μια επιχείρηση, που την θέτει σε ευνοϊκή θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Για να υπάρχει προνομιακή μεταχείριση, πρέπει συνεπώς, πρώτον, να υπάρχει **οικονομικό πλεονέκτημα** (βλ. επόμενο ερώτημα) και, δεύτερον, να **ευνοείται συγκεκριμένος αποδέκτης** (επιχείρηση ή κλάδος παραγωγής). Αυτό που έχει δηλαδή σημασία είναι ότι ευνοούνται **επιλεκτικά** ορισμένες επιχειρήσεις ή κλάδοι, ενώ οι ανταγωνιστές τους αποκλείονται.

Για να διαπιστωθεί πότε υπάρχει προνομιακή μεταχείριση μιας επιχείρησης, πρέπει να γίνει μία **συγκριτική εξέταση** και να προσδιοριστεί το πλεονέκτημα που αυτή λαμβάνει σε σχέση με όλες τις άλλες επιχειρήσεις του κράτους που βρίσκονται στην ίδια νομική και πραγματική κατάσταση και την ανταγωνίζονται.

Η προνομιακή μεταχείριση της επιχείρησης εμφανίζεται με **ποικίλους τρόπους** και διαβαθμίσεις. Άλλοτε είναι αμέσως ορατή, όπως π.χ. η επιχορήγηση μίας συγκεκριμένης εταιρίας που έχει πρόβλημα ρευστότητας. Άλλοτε όμως μπορεί να συνδέεται με νομοθετικές ή διοικητικές κανονιστικές ρυθμίσεις που εμφανίζονται κατ'αρχήν ως γενικές και αφηρημένες, αλλά στην πράξη πιθανόν να ωφελούν περισσότερο συγκεκριμένες επιχειρήσεις, όσο μεγάλος και αν είναι ο αριθμός των ωφελούμενων (π.χ. παροχή διευκολύνσεων, χρηματοπιστωτικών ή άλλων, προς ορισμένους κλάδους παραγωγής ή εμπορίας ή παροχή οικονομικών κινήτρων για την εγκατάσταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε καθορισμένες περιοχές της χώρας). Κατά κανόνα, τα προνόμια σε συγκεκριμένους τομείς ή κλάδους συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

Κατ'αντιδιαστολή, **δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση**, καθώς δεν έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, τα μέτρα γενικού χαρακτήρα που αφορούν το σύνολο των επιχειρήσεων όλων των κλάδων της οικονομίας ενός κράτους μέλους. Ως μέτρο γενικού χαρακτήρα θεωρείται εκείνο που δεν έχει περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, στηρίζεται σε αντικειμενικά και γενικά κριτήρια και είναι αόριστης χρονικής διάρκειας.

Χρειάζεται να επιδεικνύετε ιδιαίτερη **προσοχή, γιατί η διάκριση μεταξύ μέτρων γενικού χαρακτήρα και κρατικών ενισχύσεων είναι συχνά δύσκολη στην πράξη.**

Παραδείγματα οικονομικών μέτρων γενικού χαρακτήρα

- οι γενικές φορολογικές ρυθμίσεις
- οι φορολογικές διατάξεις για την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων φόρων
- οι λογιστικής φύσης ρυθμίσεις
- κατά κανόνα, τα συστήματα τιμολόγησης (διαφόρων υπηρεσιών, όπως π.χ. ύδρευσης, φυσικού αερίου)

Παραδείγματα προνομιακής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων/κλάδων παραγωγής

- τα μέτρα που αφορούν συγκεκριμένους κλάδους επιχειρηματικής δραστηριότητας (π.χ. υφαντουργία) κατά κανόνα συνιστούν κρατικές ενισχύσεις
- τα μέτρα που αφορούν επιχειρήσεις συγκεκριμένου μεγέθους ή νομικής μορφής, λ.χ. φορολογικές ελαφρύνσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή τους συνεταιρισμούς
- τα μέτρα που αφορούν συγκεκριμένα τμήματα της επικράτειας ενός κράτους (είναι οι λεγόμενες περιφερειακές ενισχύσεις)

- τα ειδικά φορολογικά μέτρα, που παρεκκλίνουν από το ισχύον γενικό καθεστώς, υπέρ συγκεκριμένων επιχειρήσεων

- προσοχή απαιτείται στα μέτρα γενικού κατ'αρχήν χαρακτήρα, των οποίων όμως η τελική εφαρμογή εξαρτάται από την διακριτική ευχέρεια της δημόσιας αρχής: εάν η τελευταία επιλέξει να ευνοήσει συγκεκριμένες επιχειρήσεις περισσότερο από άλλες, τότε έχουμε κρατική ενίσχυση (π.χ. προθεσμία για την επιστροφή δανείων του Δημοσίου ή διευκολύνσεις πληρωμής των κοινωνικών εισφορών).

- Ποιες θεωρούνται όμως «επιχειρήσεις», η προνομιακή μεταχείριση των οποίων θέτει θέμα κρατικών ενισχύσεων;

Η έννοια της επιχείρησης από την άποψη των κρατικών ενισχύσεων (στο πλαίσιο του άρθρου 87 παρ. 1) βασίζεται περισσότερο σε μία οικονομική ή λειτουργική παρά σε αυστηρά νομική προσέγγιση. Αυτό που ενδιαφέρει είναι εάν ο εν λόγω φορέας/οντότητα ασκεί **οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής του, καθώς και ανεξάρτητα από τον φορέα που την ασκεί.**

Έτσι, ο ίδιος φορέας (π.χ. φιλανθρωπικά ιδρύματα, θρησκευτικές οργανώσεις, επαγγελματικές οργανώσεις/συνδικάτα) μπορεί να θεωρηθεί επιχείρηση, όταν ασκεί οικονομική δραστηριότητα, και να μην θεωρηθεί επιχείρηση, όταν δεν ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Η έννοια της επιχείρησης είναι, συνεπώς, ευρύτατη και καλύπτει την οποιασδήποτε μορφή άσκηση οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. κινηματογραφική βιομηχανία, ομάδες επαγγελματικού ποδοσφαίρου).

- Μπορεί να θεωρηθεί υπό την έννοια αυτή «επιχείρηση»-αποδέκτης κρατικής ενίσχυσης και ένας δημόσιος φορέας;

Ναι, υπό προϋποθέσεις: **ακόμη και οι φορείς του Δημοσίου, όταν ασκούν οικονομική δραστηριότητα** βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα που συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών στην αγορά, υπάγονται στους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων. Η οικονομική δραστηριότητα του κράτους μπορεί να ασκηθεί είτε άμεσα από ένα όργανο της δημόσιας διοίκησης είτε έμμεσα από μία χωριστή οντότητα/φορέα την οποία το κράτος επηρεάζει καθοριστικά (βλ. σχετικά και Οδηγία 80/723/ΕΟΚ περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών

μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 195 της 29.7.1980), όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 85/413/ΕΟΚ και 93/84/ΕΟΚ).

Ωστόσο, δεν εφαρμόζονται οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, εάν η δραστηριότητα του δημόσιου φορέα:

α) ασκείται υπό μορφή δημόσιας εξουσίας, έτσι ώστε ο φορέας να λειτουργεί υπό την ιδιότητα της δημόσιας αρχής (όπως π.χ. συμβαίνει με τους τομείς της ασφάλειας, της δικαιοσύνης ή της διπλωματίας/εξωτερικών σχέσεων) ή

β) δεν είναι οικονομική δραστηριότητα, αλλά παρέχεται για το δημόσιο συμφέρον και δεν έχει εμπορικό (κερδοσκοπικό) χαρακτήρα (π.χ. η δημόσια υπηρεσία της κοινωνικής ασφάλισης).

Για να διαπιστωθεί εάν μία δραστηριότητα είναι ή όχι οικονομική, πρέπει να εξετασθεί, εκτός από το αντικείμενο της δραστηριότητας και τους κανόνες που εφαρμόζονται σχετικά, και το εάν ο φορέας έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει το ύψος της αντιπαροχής για τις υπηρεσίες που παρέχει στους χρήστες, καθώς και κατά πόσον έχει κερδοσκοπικό στόχο ή λειτουργεί βάσει της αρχής της εθνικής αλληλεγγύης. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται και η πιθανότητα νόθευσης του ανταγωνισμού.

Ειδική περίπτωση αποτελούν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος του άρθρου 86 παρ. 2 της Συνθήκης, οι οποίες έχουν οικονομικό χαρακτήρα και δεν αποτελούν άσκηση δημόσιας εξουσίας. Εκτελούν αποστολή κοινής ωφέλειας και γι' αυτό τα κράτη μέλη τους επιβάλλουν ειδικές υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας (π.χ. ταχυδρομεία, τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ενέργεια κλπ.). Οι δραστηριότητες αυτές εμπίπτουν κατ' αρχήν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, αλλά τελικά μπορεί να θεωρηθούν συμβιβάσιμες κρατικές ενισχύσεις, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 86 παρ. 2. Οι περιπτώσεις του 86 παρ. 2 πρέπει να κοινοποιούνται προηγουμένως στην Επιτροπή, η οποία και θα αποφασίσει για τη συμβατότητά τους.

- Τι αποτελεί οικονομικό πλεονέκτημα;

Η ενίσχυση προσφέρει σ'αυτόν που την λαμβάνει - τον δικαιούχο της - ένα **οικονομικό όφελος**, το οποίο του δίδεται **είτε δωρεάν είτε σε τιμή κατώτερη της αγοραίας**.

Το οικονομικό αυτό όφελος έχει την έννοια ότι, υπό φυσιολογικές συνθήκες, το πλεονέκτημα που παρέχεται θα εβάρυνε τον προϋπολογισμό του δικαιούχου, ενώ τώρα συνεπάγεται την ελάφρυνση του κόστους του.

Τονίζεται ότι ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως παρέχοντος οικονομικό όφελος πρέπει να λαμβάνει υπόψη **την αρχή του ιδιώτη επενδυτή**, ο οποίος ενεργεί υπό συνθήκες ελεύθερης αγοράς. Έτσι είναι ανάγκη να εξετάζεται κάθε φορά, **εάν ένας ιδιώτης θα προέβαινε στην υλοποίηση των ίδιων ενεργειών, που αποτελούν το περιεχόμενο της ενίσχυσης**.

Παραδείγματα:

- Εφόσον κρίνεται λ.χ. ότι μία ιδιωτική τράπεζα θα χορηγούσε δάνειο στην συγκεκριμένη επιχείρηση και με το ίδιο επιτόκιο, με το οποίο την χρηματοδοτεί το κράτος, τότε δεν πρόκειται για κρατική ενίσχυση.
- Αντίστοιχα, εάν ένας ενδιαφερόμενος ιδιώτης αγόραζε μετοχές της συγκεκριμένης εταιρίας, επειδή θα προσδοκούσε κέρδη, η συμμετοχή του κράτους στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής με όρους απολύτως όμοιους προς εκείνους της συμμετοχής του ιδιώτη δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.
- Εάν, αντιθέτως, υπάρχουν ενδείξεις ότι ένας επενδυτής του ιδιωτικού τομέα δεν θα ενεργούσε όπως το οικείο κράτος, τότε υφίσταται κατ'αρχήν ζήτημα κρατικής ενίσχυσης και επιβάλλεται το μέτρο αυτό να υπαχθεί στο άρθρο 87 παρ.1.

Το οικονομικό πλεονέκτημα μπορεί, περαιτέρω, να έχει **οποιαδήποτε μορφή** και όχι απαραίτητα τη μορφή άμεσης δαπάνης, όπως είναι η καταβολή χρημάτων ή ένα ευνοϊκό δάνειο, αλλά και τη μορφή απώλειας κρατικών εσόδων (π.χ. φορολογική απαλλαγή). Αρκεί να μπορεί να αποτιμηθεί σε χρηματική αξία, ώστε να διαπιστώνεται το οικονομικό όφελος που λαμβάνει ο δικαιούχος.

Οικονομικό πλεονέκτημα συνιστούν ενδεικτικά και:

- οι κάθε είδους φορολογικές και ασφαλιστικές **απαλλαγές** και ελαφρύνσεις
- οι κρατικές εγγυήσεις δανείων ή πιστώσεων
- οι κρατικές εισφορές ή συμμετοχές στο κεφάλαιο επιχειρήσεων

- οι ιδιωτικοποιήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους
- η διαγραφή ή η ταχεία απόσβεση χρεών
- η πώληση ή εκμίσθωση δημόσιας έκτασης σε ιδιωτικές επιχειρήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους
- η πώληση ή εκμίσθωση προς το δημόσιο ιδιωτικής έκτασης σε τιμή υψηλότερη της αγοραίας
- το ευνοϊκό κοστολόγιο παροχής ειδών ή υπηρεσιών από κρατικό φορέα
- η δωρεάν διαφήμιση σε κρατικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς

Συμπέρασμα: Δεδομένου ότι η σύγχρονη πολυμορφία των συναλλαγών εφευρίσκει συνεχώς νέους τρόπους παροχής ενισχύσεων, θα πρέπει να επιδεικνύετε **ιδιαίτερη προσοχή, για να μην οδηγηθείτε στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι ένα μέτρο δεν συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα, μόνον και μόνον επειδή η μορφή με την οποία χορηγείται δεν έχει μέχρι πρότινος χρησιμοποιηθεί.**

■ Πότε υπάρχει κρατική χρηματοδότηση;

Το χορηγούμενο οικονομικό πλεονέκτημα πρέπει να καλύπτεται, άμεσα ή έμμεσα, από κρατικούς πόρους.

Διευκρινίζεται ότι ως κρατικοί πόροι λογίζονται **όλοι οι δημόσιοι πόροι**, με τους οποίους εξομοιώνονται και **όσοι προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας** και τους διαχειρίζεται το κράτος. Η επιβάρυνση του προϋπολογισμού μπορεί να συνίσταται είτε σε κρατική δαπάνη είτε σε απώλεια κρατικών εσόδων.

Η έννοια της ενίσχυσης περιλαμβάνει τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται τόσο **απευθείας από το κράτος**, όσο και **από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς τους οποίους έχει ορίσει ή ιδρύσει το κράτος** (από φορείς που δεν ανήκουν κατ' ακριβολογία στην κρατική μηχανή).

Αυτό που έχει σημασία είναι να διαβλέψετε εάν το κράτος φέρει την ευθύνη της ενίσχυσης, επειδή ελέγχει π.χ. τον φορέα που χορηγεί την ενίσχυση και υπαγορεύει την συμπεριφορά του.

- Πότε υπάρχει πιθανή νόθευση του ανταγωνισμού και διατάραξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου;

Η νόθευση του ανταγωνισμού και η διατάραξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου αποτελούν δύο διαφορετικά κριτήρια που **πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα**, για να στοιχειοθετήσουν την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης. Αναλύονται, ωστόσο, από κοινού, επειδή είναι τόσο στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους, ώστε **τις περισσότερες φορές η ύπαρξη του ενός συνεπάγεται και την ύπαρξη του άλλου.**

Τονίζεται ότι **αμφότερα αφορούν την κοινοτική αγορά** και όχι τις εθνικές αγορές. Συνήθως, πάντως, η όποια διαταραχή σε μια εθνική αγορά επηρεάζει ανάλογα και την κοινή αγορά.

Ερμηνεύονται πάντα διασταλτικά. Αυτό σημαίνει ότι αρκεί και η **περιορισμένη** νόθευση του ανταγωνισμού ή διατάραξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου, καθώς και η απλή **απειλή** νόθευσης. Ακόμη λοιπόν και αν το ποσό της ενίσχυσης είναι μικρό ή αν είναι εμφανές ότι η επιχείρηση θα είχε προβεί στη σχετική επένδυση ανεξάρτητα από την χορήγηση της ενίσχυσης, μπορεί να υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού.

Στις περισσότερες περιπτώσεις η νόθευση του ανταγωνισμού ή η διατάραξη των ενδοκοινοτικών συναλλαγών είναι **προφανής**: το οικονομικό πλεονέκτημα που αποκτά μία επιχείρηση, χωρίς να καταβάλει αντίτιμο, από τη φύση του ευνοεί την θέση της επιχείρησης στην κοινή αγορά, επηρεάζει τον ανταγωνισμό στον συγκεκριμένο κλάδο και της προσφέρει ένα προβάδισμα στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Κατά κανόνα λοιπόν τα κριτήρια αυτά εύκολα αποδεικνύονται ότι υπάρχουν, χωρίς μάλιστα να απαιτείται να έχουν πράγματι επέλθει οι συνέπειες αυτές.

Συνήθως προηγείται κάποιου είδους οικονομική ανάλυση, για να προσδιοριστεί η επίδραση της χορηγούμενης ενίσχυσης στον ανταγωνισμό και στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Έτσι, εξετάζεται η κατάσταση που επικρατεί στον συγκεκριμένο κλάδο πριν και μετά την χορήγηση της ενίσχυσης.

Υπάρχει επίδραση στον ανταγωνισμό και στο ενδοκοινοτικό εμπόριο

- κατά τεκμήριο, σε όλους τους τομείς όπου εκτελούνται διασυνοριακές συναλλαγές, καθώς και όταν υπάρχει οξύς ανταγωνισμός και δη διεθνής
- ακόμη και όταν η ενισχυόμενη επιχείρηση δεν ασχολείται καθόλου με εξαγωγές, εφόσον η ενίσχυση της επιτρέπει να διατηρήσει μερίδιο της εθνικής αγοράς, το οποίο σε διαφορετική περίπτωση θα μπορούσαν να διεκδικήσουν και να καταλάβουν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις από άλλα κράτη μέλη
- ακόμη και όταν μία επιχείρηση εξάγει αποκλειστικά σε τρίτες χώρες (εκτός Κοινότητας).

Λίγες, αντίθετα, είναι οι περιπτώσεις όπου δεν νοθεύεται ο ανταγωνισμός ή δεν επηρεάζονται οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Παραδείγματα:

- η περίπτωση των έργων υποδομής (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, κλπ.), επειδή αποσκοπούν στο δημόσιο συμφέρον και ωφελούν όλους τους καταναλωτές αδιακρίτως
- οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis ενισχύσεις), λόγω της ασήμαντης οικονομικής τους αξίας (υπόκεινται σε ειδικούς κανόνες, βλ. Μέρος III, Κεφάλαιο Γ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- οι κρατικές ενισχύσεις δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις
- η γενική αρχή για το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων δεν αφορά όλα τα οικονομικά πλεονεκτήματα που χορηγούνται σε επιχειρήσεις, αλλά μόνον όσα πληρούν τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης
- η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι ευρύτατη
- ένα εθνικό μέτρο είναι κρατική ενίσχυση, όταν παρέχει σε μία συγκεκριμένη επιχείρηση ή κατηγορία επιχειρήσεων ένα οικονομικό πλεονέκτημα, το κόστος του οποίου καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό και το οποίο έχει ως πιθανό αποτέλεσμα την νόθευση του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας και την διατάραξη των ενδοκοινοτικών συναλλαγών

- μία κρατική ενίσχυση μπορεί να λάβει, εκτός από τη μορφή της επιδότησης ή της επιχορήγησης, και οποιαδήποτε άλλη μορφή που έχει ως αποτέλεσμα να μειώνει τις επιβαρύνσεις για την ωφελούμενη επιχείρηση

B. Εξαιρέσεις από την απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων

Η γενική αρχή, που διατυπώθηκε παραπάνω για το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά, ούτε απόλυτη είναι ούτε άνευ όρων.

Η ίδια η Συνθήκη καθιερώνει εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβιβάστου.

Όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτουν οι εξαιρέσεις αυτές, τότε μπορεί ένα οικονομικό πλεονέκτημα που θεωρείται κρατική ενίσχυση να κριθεί ότι συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και να επιτραπεί η χορήγησή του.

- Ποιος επιτρέπει την κατ'εξάιρεση χορήγηση κρατικών ενισχύσεων ;

Όλες οι εξαιρέσεις, σύμφωνα με τις οποίες επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις η χορήγηση ενισχύσεων, ούτε λειτουργούν αυτόματα ούτε ενεργοποιούνται με την μονομερή δράση των εθνικών φορέων.

Η μόνη αρμόδια να εγκρίνει την κατ'εξάιρεση χορήγηση ενισχύσεων είναι η Επιτροπή, η οποία ελέγχει όλες τις ενισχύσεις από την άποψη της συμβατότητάς τους.

Όλες οι ενισχύσεις χορηγούνται μόνο μετά από απόφαση της Επιτροπής που τις κρίνει συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά. Δηλαδή δεν υπάρχει ενίσχυση η οποία να μπορεί να τύχει εξαίρεσης χωρίς να την εξετάσει η Επιτροπή.

Για τον λόγο αυτόν, ως αρμόδιοι φορείς, οφείλετε, πριν χορηγήσετε μία ενίσχυση, να την κοινοποιήσετε στην Επιτροπή και να περιμένετε την απόφασή της. **Απαγορεύεται να χορηγήσετε κρατική ενίσχυση, πριν την εξετάσει η Επιτροπή και πριν εγκρίνει επισήμως και γραπτώς την χορήγησή της.**

Η Επιτροπή, για να αποφανθεί εάν και πότε μία ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά και επιτρέπεται η κατ'εξάιρεση χορήγησή της, θα πρέπει προηγουμένως να αποφασίσει εάν το συγκεκριμένο πλεονέκτημα αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση.

Εξετάζει, δηλαδή, εάν συγκεντρώνει ή όχι τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της ενίσχυσης, όπως αναπτύχθηκαν παραπάνω.

Τονίζεται λοιπόν ότι, **σε περίπτωση που έχετε αμφιβολίες εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση, πρέπει οπωσδήποτε να το κοινοποιείτε στην Επιτροπή.** Γιατί, εάν δεν κοινοποιήσετε και η Επιτροπή καταλήξει ενδεχομένως σε διαφορετικό συμπέρασμα (ότι δηλαδή υφίσταται κρατική ενίσχυση), το μέτρο αυτό χαρακτηρίζεται ως τυπικά παράνομη κρατική ενίσχυση (επειδή δεν κοινοποιήθηκε ως όφειλε) και υπόκειται σε αυστηρότερη διαδικασία και χρονοδιαγράμματα, όταν η Επιτροπή ελέγχει τη συμβατότητά του (βλ. και παραπάνω Εισαγωγικές Επισημάνσεις).

Η διαδικασία και η έκταση του ελέγχου που ασκεί η Επιτροπή σε κάθε ενίσχυση διαφέρει κατά περίπτωση (για τη διαδικασία προληπτικού ελέγχου των νέων ενισχύσεων βλ. παρακάτω Μέρος II, Κεφάλαιο Β).

■ Ποιες ενισχύσεις εξαιρούνται από την αρχή του ασυμβιβάστου και επιτρέπεται η χορήγησή τους από την Επιτροπή;

Ο κατάλογος των εξαιρέσεων από την αρχή του ασυμβιβάστου είναι εξαντλητικός, ρητός και συγκεκριμένος. Για τον λόγο αυτόν οι εξαιρέσεις ερμηνεύονται συσταλτικά, δηλαδή **δεν επιτρέπεται η χορήγηση άλλων ενισχύσεων εκτός από εκείνες που προβλέπει η Συνθήκη και τα άλλα σχετικά κοινοτικά κείμενα.**

Οι ενισχύσεις που εμπίπτουν στις εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβιβάστου διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- τις ενισχύσεις που είναι **συμβατές με την κοινή αγορά** και
- τις ενισχύσεις που **κρίνονται από την Επιτροπή ως συμβατές με την κοινή αγορά**

■ Ποιες είναι οι ενισχύσεις που είναι συμβατές με την κοινή αγορά;

Πρόκειται για τις ενισχύσεις που προβλέπονται από το άρθρο 87 παρ. 2 της Συνθήκης. Χαρακτηρίζονται **αυτοδίκαιες εξαιρέσεις**, επειδή θεωρείται ότι εκ του

νόμου συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, εάν πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια.

Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι τα κράτη μέλη μπορούν να τις χορηγήσουν, χωρίς προηγουμένως να τις έχουν κοινοποιήσει στην Επιτροπή για έγκριση. Υπόκεινται και αυτές στον προληπτικό έλεγχο της Επιτροπής, η οποία και αποφασίζει, εάν μία ενίσχυση εμπίπτει σε μία από τις παρακάτω δύο υποκατηγορίες. Απλώς η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής είναι περιορισμένη στην περίπτωση αυτή: από τη στιγμή που θεωρήσει ότι εμπίπτει σε μία από τις δύο υποκατηγορίες, είναι υποχρεωμένη να αποφανθεί ότι η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και μπορεί να επιτραπεί.

Οι ενισχύσεις αυτές είναι περιορισμένες και καλύπτουν τις εξής δύο υποκατηγορίες:

- 1) τις ενισχύσεις **κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές**, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων.

Διευκρινίζεται ότι το πεδίο εφαρμογής της κατηγορίας αυτής έχει στην πράξη επεκταθεί και καλύπτει όχι μόνον την παροχή προϊόντων αλλά και υπηρεσιών.

Το ιδιαίτερο στοιχείο αυτών των ενισχύσεων είναι ο κοινωνικός τους χαρακτήρας, ο οποίος θεωρείται ότι συντρέχει, όταν οι αποδέκτες της ενίσχυσης είναι συγκεκριμένες και συνήθως ασθενείς κοινωνικές ομάδες, που χρειάζονται κάποιου είδους οικονομική στήριξη (π.χ. παιδιά, ανήλικοι, άτομα που κατοικούν σε υποβαθμισμένες περιοχές).

Μόνος περιορισμός είναι η ενίσχυση να μην δημιουργεί διακρίσεις ως προς την προέλευση του προϊόντος, γιατί τότε θεωρείται ότι ευνοεί τους παραγωγούς του προϊόντος που είναι κατά κανόνα οι εγχώριες επιχειρήσεις και, επομένως, η ενίσχυση χάνει τον αποκλειστικά κοινωνικό χαρακτήρα της.

Εδώ υπάγονται οι ενισχύσεις που παρέχονται σε ορισμένες κατηγορίες επιβατών με τη μορφή του μειωμένου εισιτηρίου ή οι φοροαπαλλαγές υπέρ των αγοραστών οχημάτων με καταλυτική εξάτμιση χωρίς να έχει σημασία η μάρκα του αυτοκινήτου.

- 2) τις ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από **θεομηνίες** ή άλλα έκτακτα γεγονότα

Η κατηγορία αυτή χρησιμοποιείται συχνά από τις εθνικές αρχές, προκειμένου να αντισταθμίσουν την απώλεια εισοδημάτων των αγροτών, όταν καταστρέφεται η εσοδεία τους εξαιτίας ακραίων καιρικών φαινομένων (π.χ. πλημμύρες, χιονοστιβάδες) ή άλλων φυσικών καταστροφών (π.χ. σεισμοί) ή γενικότερων έκτακτων καταστάσεων (π.χ. πόλεμος, πυρηνικό ατύχημα, κρίση των «τρελών αγελάδων» στην Αγγλία). Τέτοιες ενισχύσεις χορήγησε επίσης η γαλλική κυβέρνηση σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ζημίες τις οποίες προκάλεσε η επέκταση της πετρελαιοκηλίδας από το ναυάγιο του πετρελαιοφόρου Erika.

Σε μια τρίτη υποκατηγορία εμπίπτουν οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας οι οποίες θίγονται από την διαίρεση της Γερμανίας. Οι ενισχύσεις αυτές δεν ενδιαφέρουν, όπως είναι προφανές, τις αρμόδιες ελληνικές αρχές.

- Ποιες είναι οι ενισχύσεις που κρίνονται από την Επιτροπή ως συμβατές με την κοινή αγορά;

Η κατηγορία αυτή περιγράφεται στο άρθρο 87 παρ. 3, στοιχεία (α) έως (ε), της Συνθήκης. Πρόκειται για τις λεγόμενες **δυναμικές εξαιρέσεις**, με την έννοια ότι η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια ευρύτερη απ' ό,τι στην περίπτωση των αυτοδίκαιων εξαιρέσεων, τόσο για να υπαγάγει μία ενίσχυση σ' αυτή την κατηγορία όσο και για να αποφασίσει ad hoc εάν η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Η Επιτροπή αξιολογεί την αναγκαιότητα για την χορήγηση μίας ενίσχυσης σε κάθε περίπτωση ad hoc και όχι γενικά και αφηρημένα. Κατά την Επιτροπή, για να θεωρηθεί μία ενίσχυση της κατηγορίας αυτής συμβιβάσιμη και να επιτραπεί η κατ'εξαίρεση χορήγησή της, θα πρέπει:

- α) η ενίσχυση να τείνει στην ικανοποίηση του κοινοτικού συμφέροντος. Θα πρέπει δηλαδή το όφελος για την κοινή αγορά να είναι πιο σημαντικό από το κόστος της στρέβλωσης του ανταγωνισμού που προκαλείται, ώστε η ενίσχυση να μπορεί να θεωρηθεί συμβιβάσιμη και

β) η ενίσχυση να ανταποκρίνεται στις αρχές της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι το ύψος και η χρονική διάρκεια της θα πρέπει να περιορίζονται στον απολύτως απαραίτητο βαθμό.

Οι ενισχύσεις του άρθρου 87 παρ. 3 συστηματοποιούνται σε δύο βασικές υποκατηγορίες ανάλογα με τη σημασία τους. Στην πρώτη υποκατηγορία εντάσσονται οι εξαιρέσεις που προβλέπονται από τα στοιχεία (α) και (γ) του άρθρου 87 παρ. 3, οι οποίες αποτελούν και τον μεγάλο όγκο των χορηγούμενων ενισχύσεων. Στην δεύτερη υποκατηγορία υπάγονται οι μικρότερης σημασίας εξαιρέσεις που εφαρμόζονται σπανιότερα και στην πράξη (στοιχεία (β), (δ) και (ε) του άρθρου 87).

➤ *Πρώτη υποκατηγορία – ομαδοποιεί ως εξής τις εξαιρέσεις του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχεία (α) και (γ):*

- **Περιφερειακές ενισχύσεις**, που επιδιώκουν να μειώσουν τις περιφερειακές ανισότητες μέσα στην Κοινότητα και να προωθήσουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή της, ευνοώντας τις περιοχές όπου υπάρχει υποανάπτυξη, βιοτικό επίπεδο χαμηλότερο από εκείνο άλλων περιοχών είτε του ίδιου κράτους μέλους είτε της Κοινότητας γενικά, ή σημαντική ανεργία. Αποτελούν μακράν την μεγαλύτερη κατηγορία ενισχύσεων.

Διακρίνονται στις:

α) περιφερειακές ενισχύσεις του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α), που στοχεύουν στην ανάπτυξη των **«περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση»**. Πρόκειται για ενισχύσεις που δίδονται στις λεγόμενες «μειονεκτούσες περιφέρειες» της Κοινότητας, όπου το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) είναι κατώτερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου.

β) περιφερειακές ενισχύσεις του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ), που στοχεύουν **«στην ανάπτυξη ορισμένων ... οικονομικών περιοχών»**. Πρόκειται για ενισχύσεις που δίδονται σε περιφέρειες που μειονεκτούν σε σύγκριση με τον εθνικό μέσον όρο και έχουν ως σημείο αναφοράς την εθνική περιφερειακή πολιτική. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να ενταχθούν οι πιο καθυστερημένες περιφέρειες της χώρας, καθώς και οι αραιοκατοικημένες περιοχές.

- **Οριζόντιες ενισχύσεις** (άρθρο 87 παρ. 3 (γ)), που αποσκοπούν να προωθήσουν οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες έχουν ειδική σημασία για την εξέλιξη της ενιαίας αγοράς. Ο χαρακτήρας των ενισχύσεων αυτών είναι οριζόντιος, με την έννοια ότι αφορούν όλους τους τομείς και όλες τις περιφέρειες (“cross-industry”).

Τέτοιες είναι π.χ. οι ενισχύσεις που δίδονται για την έρευνα και την ανάπτυξη, την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση, την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τη διάσωση και ανασυγκρότηση των προβληματικών επιχειρήσεων, την προστασία του περιβάλλοντος κλπ.

- **Τομεακές ενισχύσεις** (άρθρο 87 παρ. 3 (γ)), που αποσκοπούν να υποστηρίξουν συγκεκριμένους τομείς ή κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων κατά τρόπο που ωφελεί το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον. Συνήθως δεν αφορούν τομείς παροχής υπηρεσιών (με εξαίρεση τους τομείς των θαλάσσιων και αεροπορικών μεταφορών), αλλά τομείς μεταποίησης που είναι επιρρεπείς σε κρίσεις ή υπόκεινται σε έντονο ανταγωνισμό ή είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για το σύνολο της οικονομίας.

Τομεακές είναι, αφενός, οι ενισχύσεις για τους επονομαζόμενους «**ευαίσθητους τομείς**», όπως είναι η ναυπηγική βιομηχανία, η αυτοκινητοβιομηχανία, οι συνθετικές ίνες, ο κλάδος σιδήρου και χάλυβα.

Τομεακές είναι επίσης και οι ενισχύσεις στη γεωργία και αλιεία, στις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές, καθώς και οι ενισχύσεις που δίδονται στις χερσαίες και τις συνδυασμένες μεταφορές.

Προσοχή

- 1) Οφείλετε να κατατάξετε την κάθε ενίσχυση σε μία κατηγορία ανάλογα με τον πρωτεύοντα στόχο της, τόσο για λόγους που σχετίζονται με τον τρόπο (έντυπο) κοινοποίησης της ενίσχυσης όσο και για να εφαρμοσθούν οι αντίστοιχοι κανόνες που θα κρίνουν τη συμβατότητά της. Η Επιτροπή έχει πάντως τη δυνατότητα να αλλάξει τη νομική βάση της εξαίρεσης που επιλέξατε εσείς για μία ενίσχυση, εάν θεωρεί ότι εκείνη είναι καταλληλότερη.
- 2) Για κάθε κατηγορία εξαιρέσεων η Επιτροπή έχει θεσπίσει ειδικούς κανόνες σχετικά με τη συμβατότητα και ενίοτε σχετικά με την κοινοποίηση

(Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικό Πλαίσιο κλπ.). Κάθε ενίσχυση πρέπει να υπαχθεί σε μία συγκεκριμένη κατηγορία, ώστε να εφαρμοθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο που ισχύει γι' αυτήν (βλ. παρακάτω Μέρος III).

- 3)** Η ίδια ενίσχυση είναι πιθανό να μπορεί να εμπίπτει συγχρόνως και στους κανόνες για τις περιφερειακές ενισχύσεις (επειδή π.χ. αφορά περιφέρεια του άρθρου 87 παρ. 3 (α) ή (γ)), και στους κανόνες για τις τομεακές ενισχύσεις (εάν απευθύνεται π.χ. στον κλάδο των συνθετικών ινών). Ή είναι πιθανό η ίδια ενίσχυση να μπορεί να εμπίπτει συγχρόνως και στους κανόνες οριζόντιων ενισχύσεων (π.χ. της έρευνας και ανάπτυξης) και στους κανόνες τομεακών ενισχύσεων (επειδή αφορά π.χ. τον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας).

Στην περίπτωση αυτήν ο κανόνας είναι ότι υπερισχύει ο τομεακός χαρακτήρας της ενίσχυσης. Αυτό σημαίνει ότι εφαρμόζονται κατ' αρχήν οι κανόνες του τομεακού πλαισίου, για να κριθεί τόσο η συμβατότητα της ενίσχυσης όσο και η διαδικασία που πρέπει να τηρηθεί (σημειωτέον ότι τα κριτήρια για τη συμβατότητα των τομεακών ενισχύσεων είναι αυστηρότερα από τα κριτήρια για τη συμβατότητα των οριζόντιων ενισχύσεων, δεδομένου ότι οι πρώτες είναι πιθανότερο να προκαλέσουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό απ' ό,τι οι δεύτερες).

α) Ως προς τη συμβατότητα: μία ενίσχυση περιφερειακή ή οριζόντια δεν μπορεί κατ' αρχήν να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, εάν έχει απαράδεκτες συνέπειες για ένα συγκεκριμένο κλάδο (π.χ. όταν η ενίσχυση προκαλεί πλεονασματική παραγωγική δυναμικότητα στον κλάδο της χαλυβουργίας), παρόλο που μπορεί να είναι απόλυτα συνεπής και αποδεκτή από περιφερειακή ή οριζόντια άποψη.

β) Ως προς τη διαδικασία: όταν μία ενίσχυση εμπίπτει τόσο στους κανόνες περιφερειακών ή οριζόντιων ενισχύσεων όσο και στους κανόνες ενός συγκεκριμένου τομέα, κατά κανόνα χρειάζεται να κοινοποιηθεί προηγουμένως στην Επιτροπή, ακόμη και αν χορηγείται βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος.

- Δεύτερη υποκατηγορία – εξαιρέσεις του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχεία (β), (δ), (ε)
- **Σημαντικά σχέδια κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος** (άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο (β)): πρόκειται για ενισχύσεις που συμβάλλουν στην πραγματοποίηση ενός σχεδίου, το οποίο πρέπει να είναι σαφές και συγκεκριμένο, να κρίνεται σημαντικό από ποιοτική και ποσοτική άποψη και βεβαίως επωφελές για την εξυπηρέτηση του συνόλου της Κοινότητας.
  - Περίπτωση **σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους** (άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο (β)). Η διαταραχή θα πρέπει να διαπιστώνεται στο σύνολο της οικονομίας του κράτους ή τουλάχιστον σε περισσότερους από έναν κλάδους παραγωγής και να μην αφορά απλώς ορισμένες επιχειρήσεις ή οικονομικές δραστηριότητες.

Ως τέτοια ενίσχυση θεωρήθηκε το νομικό πλαίσιο που υιοθέτησε η Ελλάδα για την ανασυγκρότηση των προβληματικών επιχειρήσεων (νόμος 1386/83), για να ανταποκριθεί στα σοβαρά οικονομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας κατά τη δεκαετία του '80.
  - **Ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς** (άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο (δ)). Η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά απέναντι στις ενισχύσεις αυτές, των οποίων ο πολιτιστικός στόχος είναι προφανής (όπως είναι π.χ. η εξάπλωση μιας γλώσσας ή η διάδοση της λογοτεχνίας σε μια συγκεκριμένη γλώσσα). Εδώ εντάσσονται επίσης οι ενισχύσεις για την έκδοση βιβλίων, την παραγωγή ταινιών (όπως π.χ. οι ενισχύσεις που χορηγεί η ελληνική κυβέρνηση στην ελληνική κινηματογραφική βιομηχανία για την παραγωγή ελληνικών ταινιών) κλπ.

Θα πρέπει βέβαια οι ενισχύσεις αυτές να συμβάλλουν στο κοινό (κοινοτικό) συμφέρον και να μην ενισχύουν τάσεις καταμερισμού των αγορών στην Ευρώπη.
  - **Άλλες κατηγορίες ενισχύσεων** (άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο (ε)), που καθορίζει το **Συμβούλιο** των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί τη βάση απαιτήσεων οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα. Παρόλο που για έγκριση ενισχύσεων σε συγκεκριμένους δικαιούχους το Συμβούλιο θα έπρεπε να χρησιμοποιεί μάλλον τη

δυνατότητα που του παρέχει το άρθρο 88 παρ. 2 εδάφιο γ', στην πράξη προτίμησε ορισμένες φορές το άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο (ε).

Στην κατηγορία αυτήν υπάγονται ενισχύσεις που ενέκρινε το Συμβούλιο για ναυπηγεία.

■ Άλλες περιπτώσεις εξαιρέσεων από το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων

Ορισμένες ενισχύσεις μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά βάσει άλλων διατάξεων της Συνθήκης και είναι οι παρακάτω:

- Ενισχύσεις που χορηγούνται στις επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με την διαχείριση **υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος** (άρθρο 86 παρ. 2).

Σημειωτέον ότι οι ενισχύσεις αυτές δεν αναφέρονται στο κεφάλαιο της Συνθήκης περί κρατικών ενισχύσεων, αλλά στο αντίστοιχο περί ανταγωνισμού και αφορούν όλες τις γνωστές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, όπως ταχυδρομεία, τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ενέργεια κλπ. (βλ. παραπάνω Μέρος I, Κεφάλαιο Α).

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, τα κράτη μέλη υποστηρίζουν συνήθως οικονομικά και χορηγούν διαφόρων ειδών πλεονεκτήματα στις επιχειρήσεις που παρέχουν τέτοιου είδους υπηρεσίες. Αυτό συμβαίνει γιατί η παροχή των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος αποβαίνει κατά κανόνα ζημιογόνα για τις επιχειρήσεις. Επειδή, όμως, τα εν λόγω πλεονεκτήματα είναι πιθανό να αποτελούν κρατικές ενισχύσεις, υπόκεινται και αυτά κατ'αρχήν στην αρχή του ασυμβίβαστου. Ωστόσο, είναι δυνατόν να θεωρηθούν κατ'εξάίρεση συμβιβάσιμες ενισχύσεις χάριν της εξυπηρέτησης του γενικού συμφέροντος, οπότε και θα κριθεί ότι το συγκεκριμένο οικονομικό πλεονέκτημα επιτρέπεται να χορηγηθεί.

Κατά την νομολογία των κοινοτικών οργάνων, εάν το χορηγούμενο πλεονέκτημα α) δεν ξεπερνά το κόστος το οποίο καταβάλλει η επιχείρηση για να ανταποκριθεί στην ιδιαίτερη αποστολή που της έχει ανατεθεί και β) κρίνεται απαραίτητο για να μπορέσει η επιχείρηση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που υπέχει, τότε δεν αποτελεί απαγορευμένη ενίσχυση και καλώς χορηγείται.

- Περιπτώσεις μέτρων που λαμβάνονται κατά κανόνα **σε επίπεδο κυβερνητικής πολιτικής** και δεν απασχολούν τους φορείς που χορηγούν κρατικές ενισχύσεις:

α) Η περίπτωση κατά την οποία, όταν δικαιολογείται από **εξαιρετικές περιστάσεις** ως προς έναν συγκεκριμένο τομέα ή την οικονομία της χώρας γενικότερα, το Συμβούλιο εγκρίνει ως συμβιβάσιμη μια ενίσχυση κατά παρέκκλιση των άρθρων 87 και 89, μετά από αίτηση του κράτους μέλους (άρθρο 88 παρ. 2),

β) Οι περιπτώσεις **δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών** (άρθρο 119), καθώς και **αιφνίδιας κρίσης του ισοζυγίου πληρωμών** ενός κράτους μέλους (άρθρο 120), κατά τις οποίες επιτρέπεται στο κράτος αυτό να λάβει αναγκαία μέτρα διασφάλισης μετά από συνεννόηση με την Επιτροπή. Τα μέτρα αυτά είναι τότε δυνατόν να συμπεριλαμβάνουν και κρατικές ενισχύσεις και

γ) Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη σχετικά με την παραγωγή και το εμπόριο όπλων και πολεμικού υλικού για την **προστασία της ασφάλειας της χώρας** (άρθρο 296). Σύμφωνα με την Επιτροπή, στην περίπτωση αυτή μπορεί το κράτος να επιχορηγήσει την πολεμική βιομηχανία του, κατά παρέκκλιση των άρθρων 87 και 88, ιδίως σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης.

- Τι συμβαίνει με τις ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και των μεταφορών;

Για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας ισχύουν ειδικοί κανόνες που απορρέουν από την κοινή οργάνωση αγορών, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 32-38 της Συνθήκης (βλ. ιδίως άρθρο 36). **Μόνον εν μέρει εφαρμόζονται οι γενικοί κανόνες κρατικών ενισχύσεων των άρθρων 87-89.** Αρμόδιες για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς αυτούς είναι αντίστοιχα οι Γενικές Διευθύνσεις Γεωργίας και Αλιείας της Επιτροπής.

Ο τομέας των μεταφορών (αρμόδια η Γενική Διεύθυνση Ενέργειας & Μεταφορών της Επιτροπής) διακρίνεται από την άποψη των κρατικών ενισχύσεων σε δύο κατηγορίες:

α) στις **χερσαίες μεταφορές (σιδηροδρομικές, οδικές και εσωτερικές πλωτές)**, για τις οποίες ισχύουν **ειδικοί κανόνες** κρατικών ενισχύσεων, επειδή αποτελούν

αντικείμενο κοινής οργάνωσης αγορών και εφαρμόζεται κυρίως το άρθρο 73, ενώ μόνον εν μέρει ισχύουν οι γενικοί κανόνες των άρθρων 87-89, και

β) στις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές, οι οποίες υπάγονται στους γενικούς κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων των άρθρων 87-89 της Συνθήκης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- υπάρχουν εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβιβάστου των κρατικών ενισχύσεων
- οι εξαιρέσεις αυτές είναι ρητές και συγκεκριμένες
- για να επιτραπεί η χορήγηση μίας ενίσχυσης, πρέπει αυτή να εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες των εξαιρέσεων
- η Επιτροπή ελέγχει, όταν της κοινοποιηθούν, όλες τις ενισχύσεις προτού αυτές τεθούν σε ισχύ και αυτή μόνον επιτρέπει την κατ'εξαίρεση χορήγησή τους
- οι αρχές χορήγησης των ενισχύσεων δεν μπορούν μόνες τους να εφαρμόζουν τις εξαιρέσεις και να χορηγούν τις ενισχύσεις, χωρίς να περάσουν αυτές από τον έλεγχο της Επιτροπής
- εάν η Επιτροπή θεωρήσει ότι μία ενίσχυση εμπίπτει σε κάποια από τις κατηγορίες των αυτοδίκαιων εξαιρέσεων, οφείλει να αποφανθεί ότι αυτή συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και να την επιτρέψει
- εάν μία ενίσχυση εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες των δυνητικών εξαιρέσεων, η Επιτροπή διαθέτει αρκετά ευρεία διακριτική ευχέρεια για να την θεωρήσει συμβιβάσιμη
- για να κριθεί συμβιβάσιμη μία ενίσχυση, σημασία έχει να ικανοποιεί το κοινοτικό συμφέρον και να τηρεί τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας
- για να ζητήσετε να εξαιρεθεί μία ενίσχυση από τον κανόνα του ασυμβιβάστου και να επιτραπεί τελικά η χορήγησή της, οφείλετε να την κατατάξετε σε μία κατηγορία εξαίρεσης ανάλογα με τον πρωτεύοντα στόχο της και να την κοινοποιήσετε στην Επιτροπή, η οποία και θα εγκρίνει την εξαίρεση.

ΜΕΡΟΣ II

ΠΟΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

A. Κοινοτικός μηχανισμός ελέγχου

Όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή ελέγχει κατά πόσον οι κρατικές ενισχύσεις συμβιβάζονται με την κοινή αγορά. Ο κοινοτικός αυτός μηχανισμός ελέγχου περιγράφεται σε γενικές γραμμές στο άρθρο 88 της Συνθήκης, ενώ στον Κανονισμό 659/1999 του Συμβουλίου αναλύεται λεπτομερώς η διαδικασία του ελέγχου και οι εξουσίες της Επιτροπής ανάλογα με κάθε περίπτωση.

Άρθρο 88

1. Η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη εξετάζει διαρκώς τα καθεστάτα ενισχύσεων που υφίστανται στα κράτη αυτά. Τους προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της κοινής αγοράς.

2. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 87, ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

Αν το εν λόγω κράτος δεν συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή εντός της ταχθείσης προθεσμίας, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο, κατά παρέκκλιση των άρθρων 226 και 227.

Κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ομοφώνως ότι ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό θεωρείται συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 87 ή των προβλεπομένων από το άρθρο 89 κανονισμών, αν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν μια τέτοια απόφαση. Αν η Επιτροπή έχει κινήσει, ως προς την ενίσχυση αυτή, τη διαδικασία που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας

παραγράφου, η αίτηση του ενδιαφερομένου κράτους προς το Συμβούλιο έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της σχετικής διαδικασίας μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο.

Αν το Συμβούλιο δεν αποφανθεί εντός τριών μηνών από την υποβολή της αιτήσεως, αποφασίζει η Επιτροπή.

3. Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 87, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.

■ Ποιες είναι οι εξουσίες ελέγχου της Επιτροπής;

Η Επιτροπή, ως αποκλειστικά αρμόδια να αξιολογεί και να ελέγχει όλες τις κρατικές ενισχύσεις:

- ελέγχει προληπτικά κάθε νέα ενίσχυση που της κοινοποιούν τα κράτη μέλη
- έχει την εξουσία διαρκούς εξέτασης και ελέγχου των υφιστάμενων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων
- παρεμβαίνει στις περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής μιας εγκεκριμένης ενίσχυσης, προκειμένου να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει
- ελέγχει, τέλος, και τις τυπικά παράνομες ενισχύσεις, είτε αυτεπάγγελτα είτε κατόπιν καταγγελίας ή πληροφοριών

■ Ποιά είναι τα στάδια που περιλαμβάνει ο έλεγχος της Επιτροπής;

Ο έλεγχος της Επιτροπής περιλαμβάνει δύο στάδια:

- την προκαταρκτική εξέταση και
- την επίσημη διαδικασία έρευνας.

Τα δύο αυτά στάδια ελέγχου ισχύουν κατ'αρχήν για όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις ενισχύσεων (νέες, υφιστάμενες, καταχρηστικές και παράνομες). Ωστόσο, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης διαφοροποιείται και ο τρόπος έναρξης και λήξης (αποφάσεις στις οποίες καταλήγει) του κάθε σταδίου.

Κατά τα άλλα, ανάλογα με την ενίσχυση διαφοροποιείται η μορφή του ελέγχου, ενώ ισχύουν διαφορετικές προθεσμίες και συνέπειες/κυρώσεις, όταν δεν τηρείται η διαδικασία.

■ Κατηγορίες ενισχύσεων βάσει του Κανονισμού 659/1999

Για να προσδιορίσετε σε ποια κατηγορία από αυτές που προβλέπει ο Κανονισμός 659/1999 υπάγεται μία ενίσχυση, παραθέτουμε τους ορισμούς που δίνει ο ίδιος ο Κανονισμός.

Υφιστάμενες ενισχύσεις

Στην έννοια των υφιστάμενων ενισχύσεων εμπίπτουν όσες ενισχύσεις

- α) έχουν ήδη εγκριθεί από την Επιτροπή ή το Συμβούλιο:
πρόκειται για την πιο σημαντική κατηγορία υφιστάμενων ενισχύσεων, καθώς οι περισσότερες ενισχύσεις χορηγούνται από τα κράτη μέλη βάσει καθεστώτων που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή (αποτελούν δηλαδή συγκεκριμένες περιπτώσεις εφαρμογής των καθεστώτων).
- β) προϋπήρχαν της έναρξης ισχύος της Συνθήκης στο οικείο κράτος μέλος:
για την Ελλάδα είναι όλες οι ατομικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από το 1981 και όλα τα καθεστάτα που βρίσκονταν σε ισχύ το 1981 (θεωρείται μάλλον σπάνιο να συναντάται σήμερα ενίσχυση η οποία χορηγείται βάσει καθεστώτος που προϋπήρχε του 1981, λόγω της γενικής υποχρέωσης των εθνικών αρχών να προσαρμόζουν τα υφιστάμενα καθεστάτα στους εκάστοτε κοινοτικούς κανόνες, όπως είναι οι Κατευθυντήριες Γραμμές κλπ.)
- γ) θεωρείται ότι εγκρίθηκαν σιωπηρά από την Επιτροπή, αφού η τελευταία δεν αποφάνθηκε επ'αυτών εντός της δέμηνης προθεσμίας:
πρόκειται για περίπτωση που επιχειρεί να καλύψει το κράτος μέλος, ώστε να μην εμποδίζεται αυτό να χορηγήσει την ενίσχυση από καθυστέρηση της Επιτροπής να λάβει απόφαση.
- δ) έχουν παραγραφεί μετά από πάροδο δέκα ετών από τη χορήγησή τους:
έτσι, μετά την δεκαετή παραγραφή της, μία ενίσχυση δεν μπορεί να ανακτηθεί.
- ε) δεν ήταν εξ αρχής αλλά μεταβλήθηκαν σε ενισχύσεις λόγω εξέλιξης της κοινής αγοράς και χωρίς να έχουν τροποποιηθεί από τα κράτη μέλη:

αφορά κυρίως τις περιπτώσεις ελευθέρωσης κάποιου τομέα και αποφεύγει προβλήματα σχετικά με την ανάκτηση της ενίσχυσης.

Νέες ενισχύσεις

Νέες είναι

- α) όλες οι ενισχύσεις που δεν είναι υφιστάμενες:
περιλαμβάνει τόσο τα καθεστώτα όσο και τις ατομικές ενισχύσεις και
- β) όσες αποτελούν μεταβολές υφιστάμενων ενισχύσεων:
τέτοια μεταβολή αποτελεί π.χ. η παράταση ισχύος ενός μέτρου που είχε εγκριθεί για ορισμένη χρονική περίοδο. Δεν αποτελούν συνήθως μεταβολές οι τεχνικές αλλαγές, η μείωση της έντασης ή του ποσού της ενίσχυσης.

Τυπικά παράνομες ενισχύσεις

Τυπικά παράνομες είναι όσες νέες ενισχύσεις εφαρμόζονται κατά παράβαση του άρθρου 88 παρ. 3, δηλαδή:

- α) οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν, χωρίς να κοινοποιηθούν,
- β) οι ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν, αλλά τέθηκαν σε ισχύ πριν τις εγκρίνει η Επιτροπή, είτε ρητά είτε σιωπηρά (δεν τήρησαν δηλαδή την υποχρέωση αναστολής) και
- γ) οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από το κράτος μέλος, χωρίς αυτό να τηρήσει την εγκριτική απόφαση της Επιτροπής (π.χ. χορήγησε μεγαλύτερο ποσό από εκείνο που εγκρίθηκε)
προσοχή: εάν υπεύθυνος που δεν τήρησε την εγκριτική απόφαση της Επιτροπής είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης, και όχι το κράτος, τότε έχουμε καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης (βλ. παρακάτω)

Καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης

Θεωρείται ότι υπάρχει καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης, όταν ο δικαιούχος της ενίσχυσης την εφάρμοσε κατά παράβαση της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής (η οποία μπορεί να είναι είτε απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων είτε θετική απόφαση είτε υπό όρους απόφαση).

Προσοχή:

- στην παραπάνω κατηγοριοποίηση (νέες, υφιστάμενες, καταχρηστικές και παράνομες ενισχύσεις) προβαίνει ο Κανονισμός 659/1999, για να διαφοροποιήσει για κάθε περίπτωση την μορφή του ελέγχου, τις προθεσμίες και τις συνέπειες/κυρώσεις, όταν δεν τηρείται η διαδικασία
- όμως οι κατηγορίες αυτές δεν είναι στεγανές μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει ότι:
  - **μία νέα ενίσχυση, όταν εγκριθεί από την Επιτροπή, μετατρέπεται αυτόματα σε υφιστάμενη**
  - **μία νέα ενίσχυση που δεν κοινοποιήθηκε ή που κοινοποιήθηκε μεν αλλά χορηγήθηκε πριν λάβει το «πράσινο φως» της Επιτροπής, αποκτά το καθεστώς της τυπικά παράνομης ενίσχυσης**
  - **μία νέα ενίσχυση που χρησιμοποιείται από τον δικαιούχο της κατά παράβαση της απόφασης της Επιτροπής που την ενέκρινε, θεωρείται καταχρηστική**

■ Διάκριση καθεστώτος ενισχύσεων – ατομικής ενίσχυσης

Τόσο μία υφιστάμενη όσο και μια νέα ενίσχυση μπορούν να επέχουν είτε θέση καθεστώτος είτε θέση ατομικής ενίσχυσης.

Η διάκριση μεταξύ καθεστώτος και ατομικής ενίσχυσης – στην οποία επίσης προβαίνει ο Κανονισμός 659/1999 – επηρεάζει κυρίως την κοινοποίηση. Στην περίπτωση καθεστώτος ενισχύσεων κοινοποιείται μόνο το καθεστώς, ενώ κατά κανόνα δεν κοινοποιούνται οι ενισχύσεις που χορηγούνται κατ'εφαρμογήν του εγκεκριμένου αυτού καθεστώτος· αντίθετα, οι ατομικές ενισχύσεις πρέπει πάντα να κοινοποιούνται (βλ. παρακάτω Κεφάλαιο Β).

Η διάκριση μεταξύ καθεστώτος και ατομικής ενίσχυσης αποκτά επίσης ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά τις υφιστάμενες ενισχύσεις, καθώς η διαδικασία του διαρκούς ελέγχου εφαρμόζεται μόνο στα υφιστάμενα καθεστώτα και όχι στις υφιστάμενες ατομικές ενισχύσεις.

Καθεστώς ενισχύσεων

Καθεστώς ενισχύσεων θεωρείται:

α) κάθε πράξη βάσει της οποίας, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, μπορούν να χορηγούνται ατομικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο ή

β) κάθε πράξη βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεδεμένη με συγκεκριμένο σχέδιο σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις για αόριστο χρονικό διάστημα ή/και για απροσδιόριστο ποσό.

Παράδειγμα καθεστώτος είναι ο νόμος 2601/1998 για τις «Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας», γνωστός ως «αναπτυξιακός νόμος». Ο νόμος αυτός παρέχει επενδυτικά κίνητρα σε συγκεκριμένες ομάδες επιχειρήσεων, όπως αυτές προσδιορίζονται και οριοθετούνται περιοριστικά στον νόμο ανά τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας, ανά περιοχή και ανά είδος επένδυσης.

Ατομική ενίσχυση

Ατομική θεωρείται η ενίσχυση

α) η οποία δεν χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων ή

β) η οποία χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων αλλά πρέπει να κοινοποιηθεί (όταν π.χ. υπερβαίνει ένα όριο).

Παράδειγμα ατομικής ενίσχυσης αποτελεί η επενδυτική ενίσχυση που δίδεται σε ορισμένη επιχείρηση για συγκεκριμένο σκοπό: π.χ. ενίσχυση στην «Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε.», ύψους 37,98 εκατ. ευρώ για επενδύσεις στην Αττική και στην Κεντρική Μακεδονία στα πλαίσια του πολυτομιακού πλαισίου για τις περιφερειακές ενισχύσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- και για τις τέσσερις κατηγορίες ενισχύσεων ο έλεγχος της συμβατότητάς τους από την Επιτροπή περιλαμβάνει δύο στάδια (την προκαταρκτική εξέταση και την επίσημη διαδικασία έρευνας), αν και με διαφοροποιήσεις ως προς τον τρόπο έναρξης και λήξης του κάθε σταδίου
- ανάλογα με τον χαρακτηρισμό μιας ενίσχυσης ως νέας, παράνομης, υφιστάμενης ή καταχρηστικής, ακολουθείται διαφορετική μορφή ελέγχου, ενώ ισχύουν και διαφορετικές προθεσμίες και συνέπειες/κυρώσεις, όταν δεν τηρείται η διαδικασία

B. Διαδικασία ελέγχου των νέων ενισχύσεων

- Σε τι στοχεύει ο έλεγχος των νέων ενισχύσεων από την Επιτροπή;

Η Επιτροπή ελέγχει εάν οι νέες ενισχύσεις συμβιβάζονται ή όχι με την κοινή αγορά, ώστε ανάλογα να τις επιτρέψει ή να τις απαγορεύσει. Η ελεγκτική αρμοδιότητα της Επιτροπής στο κοινοτικό σύστημα των κρατικών ενισχύσεων εφαρμόζεται κατ'εξοχήν στις νέες ενισχύσεις, ώστε να προληφθεί οποιαδήποτε αρνητική κατάσταση για τον ενδοκοινοτικό ανταγωνισμό.

- Βασικός κανόνας: η προηγούμενη κοινοποίηση κάθε νέας ενίσχυσης στην Επιτροπή

Όπως ήδη προαναφέρθηκε (βλ. Εισαγωγικές Επισημάνσεις), το κλειδί που θέτει σε λειτουργία τον κοινοτικό μηχανισμό ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων είναι η προηγούμενη κοινοποίηση κάθε σχεδίου ενίσχυσης στην Επιτροπή, η οποία είναι έτσι σε θέση να αποφασίσει για τη συμβατότητά του. Η αρχή αυτή βέβαια του προληπτικού ελέγχου ισχύει μόνο για τις νέες ενισχύσεις, για τις οποίες και υπέχετε ορισμένες ιδιαίτερες υποχρεώσεις.

Πρωταρχικός κανόνας είναι ότι θα πρέπει να κοινοποιείτε κάθε σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή.

Οφείλετε να κοινοποιείτε την ενίσχυση πριν υιοθετηθεί το νομοθετικό πλαίσιο (πριν π.χ. ψηφισθεί ο νόμος) που θεσπίζει την ενίσχυση, όσο δηλαδή αυτό βρίσκεται σε μορφή σχεδίου (π.χ. νομοσχέδιο).

- Βασική υποχρέωση: αναστολή εφαρμογής της ενίσχυσης

Αλλά και μετά την κοινοποίηση, οφείλετε να μην εφαρμόσετε την ενίσχυση μέχρι η Επιτροπή να την εγκρίνει ή μέχρι να θεωρηθεί ότι την έχει εγκρίνει σιωπηρά (standstill obligation). Η αναστολή χορήγησης της ενίσχυσης ισχύει, συνεπώς, καθ'όλη την διάρκεια τόσο της προκαταρκτικής εξέτασης όσο και της επίσημης έρευνας (βλ. και παρακάτω στο ίδιο Κεφάλαιο).

Πρέπει να αναμείνετε την απόφαση της Επιτροπής που θα κρίνει την ενίσχυση συμβιβάσιμη, ακόμη και εάν είστε σίγουροι ότι τελικά θα κριθεί συμβιβάσιμη.

Προσοχή: από την στιγμή που η νέα ενίσχυση εγκριθεί από την Επιτροπή μετατρέπεται σε υφιστάμενη· πράγμα που σημαίνει ότι, εάν είναι καθεστώς, τότε θα θεωρηθούν κατ'αρχήν υφιστάμενες και οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του υφιστάμενου καθεστώτος.

Πότε θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί μία ενίσχυση

Μία ενίσχυση θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί, όταν τίθεται σε ισχύ το νομοθετικό πλαίσιο (νόμος, υπουργική απόφαση, προεδρικό διάταγμα κλπ.) που επιτρέπει τη χορήγησή της στον δικαιούχο χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις.

Έτσι, μία ενίσχυση θεωρείται ότι έχει χορηγηθεί, ακόμη και αν το ποσό της δεν καταβλήθηκε στον δικαιούχο.

Θεωρείται ότι έχετε χορηγήσει (παράνομα) την ενίσχυση, εάν π.χ.

- ψηφίσθηκε νόμος για την θεσμοθέτηση καθεστώτος ενίσχυσης, χωρίς να έχετε προηγουμένως κοινοποιήσει το σχέδιο του νόμου αυτού στην Επιτροπή ή
- καταβάλατε την ενίσχυση στον δικαιούχο, παρόλο που συμπεριλάβατε ρήτρα αναθεώρησης για τήρηση των κοινοτικών κανόνων (τέτοιες ρήτρες δεν γίνονται δεκτές και δεν μπορούν να διορθώσουν τον παράνομο χαρακτήρα της ενίσχυσης, γιατί αυτή έχει ήδη παραγάγει τα οικονομικά της αποτελέσματα).

Θεωρείται ότι δεν έχετε χορηγήσει την ενίσχυση και είστε νόμιμοι, εφόσον π.χ.

- στον νόμο, με τον οποίο χορηγήσατε την ενίσχυση, θέσατε ρήτρα ότι δεν θα προβείτε σε καταβολές παρά μόνο μετά την έγκριση της ενίσχυσης από την Επιτροπή (ρήτρα αναστολής).

Πάντως, συνιστάται πρώτα να εγκρίνει η Επιτροπή την ενίσχυση και στη συνέχεια να προβεί στη χορήγησή της, ώστε να μην δημιουργηθούν προβλήματα και ανεπιθύμητες καταστάσεις από τυχόν τροποποιήσεις που θα χρειαστεί να γίνουν στην ενίσχυση.

Διπλή, συνεπώς, η υποχρέωσή σας:

- **αφενός, να κοινοποιήσετε εγκαίρως το σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή και**
- **αφετέρου, να μην εφαρμόσετε την σχεδιαζόμενη ενίσχυση μέχρι να την εγκρίνει η Επιτροπή.**

■ **Υπάρχουν εξαιρέσεις από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης;**

Ναι. Δεν χρειάζεται να γίνει προηγούμενη κοινοποίηση στις εξής περιπτώσεις:

1) Όταν η ενίσχυση χορηγείται κατ'εφαρμογήν εγκεκριμένου καθεστώτος.

Πράγματι, όταν η Επιτροπή εγκρίνει ένα νέο καθεστώς ενίσχυσης, η έγκριση του καθεστώτος θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνει και την έγκριση όλων των ενισχύσεων που χορηγούνται βάσει αυτού, οπότε δεν χρειάζεται αυτοτελής κοινοποίηση των τελευταίων. Με τον τρόπο αυτόν απαλλάσσονται τα κράτη μέλη από πολλαπλές κοινοποιήσεις ατομικών μέτρων ενίσχυσης, ενώ παράλληλα ελαφρύνεται και το έργο της Επιτροπής.

Εν προκειμένω οφείλετε να επαληθεύετε μόνον τα στοιχεία που ελέγχει και η Επιτροπή: δηλαδή, εάν η συγκεκριμένη ενίσχυση συνιστά επακριβή περίπτωση εφαρμογής του εγκεκριμένου καθεστώτος, καθώς και αν τηρεί τους όρους που τυχόν είχε θέσει στην απόφαση με την οποία ενέκρινε το καθεστώς.

Π.χ. όταν ένα κράτος κοινοποιεί ένα νέο καθεστώς περιφερειακών ενισχύσεων, η Επιτροπή ζητά από το κράτος να αποδεχθεί ρητά ότι, για κάθε περίπτωση εφαρμογής του καθεστώτος αυτού, θα τηρήσει όχι μόνο τα γενικά κριτήρια σχετικά με τις περιφερειακές ενισχύσεις, αλλά και άλλους αυστηρότερους κανόνες που ισχύουν σε συγκεκριμένους τομείς.

Ωστόσο, **κατ'εξάιρεση, πρέπει να γίνει χωριστή κοινοποίηση ορισμένων ενισχύσεων που χορηγούνται κατ'εφαρμογήν ενός εγκεκριμένου καθεστώτος:**

- εάν το ορίζει η απόφαση της Επιτροπής που εγκρίνει το καθεστώς ή
- όταν το προβλέπει το ρυθμιστικό πλαίσιο της ενίσχυσης (βλ. π.χ. Κοινοτικό Πλαίσιο για τις ενισχύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη όσον αφορά τις περιπτώσεις που η ενίσχυση υπερβαίνει ένα ποσό· παρακάτω Μέρος III, Κεφάλαιο ΣΤ) ή
- συνήθως σε όλες τις ενισχύσεις στους «ευαίσθητους τομείς».

Τότε η Επιτροπή δεν περιορίζεται απλώς να ελέγξει εάν η κοινοποιούμενη ενίσχυση, η οποία χορηγείται βάσει του εγκεκριμένου καθεστώτος, πληροί τους όρους της απόφασης που ενέκρινε το καθεστώς, αλλά προβαίνει σε πλήρη και αυτοτελή έλεγχο της συμβατότητάς της.

2) Όταν πρόκειται για ενισχύσεις που υπάγονται σε «απαλλακτικούς Κανονισμούς» (προς το παρόν οι ενισχύσεις **de minimis**, οι ενισχύσεις σε ΜΜΕ και οι ενισχύσεις για **επαγγελματική εκπαίδευση**· βλ. παρακάτω Μέρος III, Κεφάλαια Γ, Δ και Ε).

Στους Κανονισμούς αυτούς η Επιτροπή προβλέπει ότι οι συγκεκριμένες κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, επειδή πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, και, συνεπώς, δεν απαιτείται να κοινοποιούνται ούτε να εγκρίνονται προκαταβολικά από την Επιτροπή.

Ωστόσο, το γεγονός ότι οι ενισχύσεις αυτές δεν χρειάζεται να κοινοποιηθούν δεν σημαίνει ότι μπορείτε να είστε λιγότερο προσεκτικοί. Αντίθετα, επειδή εσείς κατ'αρχάς θα αποφασίσετε ότι στην συγκεκριμένη ενίσχυση εφαρμόζεται ο απαλλακτικός Κανονισμός, πρέπει να ενεργήσετε ως εξής:

- οφείλετε να διασφαλίζετε ότι η συγκεκριμένη ενίσχυση πράγματι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του σχετικού απαλλακτικού Κανονισμού, με την έννοια ότι πληροί όλες τις προϋποθέσεις που αυτός θέτει, ώστε να μην χρειάζεται να κοινοποιηθεί
- εάν δεν προβείτε στον παραπάνω έλεγχο και η Επιτροπή στη συνέχεια κρίνει ότι ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται στην συγκεκριμένη ενίσχυση, η τελευταία θα θεωρήσει την ενίσχυση τυπικά παράνομη, επειδή θα έπρεπε να την είχατε κοινοποιήσει.

Συνεπώς, εάν διαπιστώσετε ότι μία ενίσχυση δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις ενός απαλλακτικού Κανονισμού, έχετε δύο εναλλακτικές δυνατότητες: είτε να την τροποποιήσετε, ώστε να υπαχθεί στον Κανονισμό και να μην χρειάζεται κοινοποίηση, είτε να την κοινοποιήσετε κανονικά και να ζητήσετε την έγκρισή της από την Επιτροπή.

- Ποιες είναι οι συνέπειες από την μη κοινοποίηση μιας νέας ενίσχυσης ή από την χορήγηση της κοινοποιηθείσας ενίσχυσης πριν αυτή εγκριθεί από την Επιτροπή;

1) Κατ' αρχήν η νέα ενίσχυση που δεν κοινοποιήθηκε ή που κοινοποιήθηκε μεν, αλλά χορηγήθηκε πριν λάβει την έγκριση της Επιτροπής, θεωρείται τυπικά παράνομη. Αυτό σημαίνει ότι **η ενίσχυση δεν είναι πλέον νέα, αλλά μεταπίπτει στην κατηγορία της τυπικά παράνομης ενίσχυσης**, με αποτέλεσμα να εφαρμόζεται εφεξής η διαδικασία που ισχύει για τις παράνομες ενισχύσεις.

Ακόμη όμως και η τυπικά παράνομη ενίσχυση εξετάζεται ως προς τη συμβατότητά της από την Επιτροπή. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. Εισαγωγικές Επισημάνσεις), ο ουσιαστικός έλεγχος της συμβατότητας είναι ανεξάρτητος από την τυπική παρανομία που αφορά παράβαση της διαδικασίας. Δηλαδή, η τυπική παρανομία δεν προδικάζει και το πόρισμα της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της ενίσχυσης.

Ωστόσο, δεν πρέπει να υποτιμήσετε την έλλειψη κοινοποίησης, γιατί η «ταμπέλα» της τυπικά παράνομης ενίσχυσης ακολουθεί την ενίσχυση. Αυτό σημαίνει ότι ο έλεγχος της συμβατότητας για την ενίσχυση αυτή διενεργείται στο πλαίσιο της διαδικασίας που ισχύει για τις παράνομες ενισχύσεις· διαδικασία που είναι **κατά κανόνα αυστηρότερη** από εκείνη που ισχύει για τις κοινοποιούμενες ενισχύσεις. Αποτέλεσμα εφαρμογής της αυστηρής αυτής διαδικασίας είναι ότι:

- **δεν τηρείται ούτε η δίμηνη ούτε η δεκαοκτάμηνη προθεσμία**, εντός των οποίων η Επιτροπή οφείλει να περατώσει αντίστοιχα την προκαταρκτική εξέταση και την επίσημη διαδικασία έρευνας της νέας ενίσχυσης και να λάβει απόφαση ως προς τη συμβατότητά της. Έτσι, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν κατέληξε σε κάποια απόφαση μέσα στο δίμηνο δεν καθιστά την τυπικά

παράνομη ενίσχυση υφιστάμενη, όπως θα συνέβαινε εάν η ενίσχυση είχε κοινοποιηθεί κανονικά,

- οι κυρώσεις είναι αρκετά δυσμενείς: **η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει μέχρι και την ανάκτηση της ενίσχυσης, και μάλιστα έντοκα**, εάν κρίνει τελικά ότι ήταν μη συμβιβάσιμη, και
- μέχρι να αποφασίσει για το συμβιβάσιμο ή μη της ενίσχυσης με την κοινή αγορά, η Επιτροπή διαθέτει αυξημένες εξουσίες: **μπορεί με προσωρινά μέτρα να διατάξει το κράτος μέλος να αναστείλει ή και να ανακτήσει προσωρινά την ενίσχυση, καθώς και να παράσχει απαραίτητες πληροφορίες.**

2) Καθώς αυτή καθεαυτή η μη κοινοποίηση του σχεδίου ενίσχυσης ή η εφαρμογή της ενίσχυσης πριν η Επιτροπή αποφανθεί για τη συμβατότητά της αποτελούν παραβάσεις της διάταξης του άρθρου 88 παρ. 3 της Συνθήκης ΕΚ, **το κράτος μέλος διατρέχει τον κίνδυνο να εναχθεί ενώπιον του ΔΕΚ από την Επιτροπή ή από άλλο κράτος μέλος για παράβαση της υποχρέωσης κοινοποίησης ή για παράβαση της υποχρέωσης να αναστείλει την εφαρμογή της ενίσχυσης μέχρι να την εγκρίνει η Επιτροπή** (άρθρο 226 ή 227 της Συνθήκης)

3) Επίσης, δεν αποκλείεται και η **δυνατότητα προσφυγής μιας επιχείρησης στα ελληνικά δικαστήρια, προκειμένου να αμφισβητήσει τη νομιμότητα μιας κρατικής ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε ανταγωνιστή της.**

Τονίζεται πάντως ότι τα ελληνικά δικαστήρια δεν μπορούν να ασχοληθούν με το περιεχόμενο της ενίσχυσης και κυρίως να την κρίνουν συμβατή, επειδή θεωρούν ότι συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις. Αντίθετα, θα πρέπει να διασφαλίσουν με κάθε τρόπο την αρμοδιότητα της Επιτροπής να αποφανθεί για τη συμβατότητα της ενίσχυσης.

Συνεπώς, **προσοχή:** πρέπει να φροντίσετε να κοινοποιήσετε εκ των προτέρων την ενίσχυση και να μην την εφαρμόσετε, πριν σας δώσει το «πράσινο φως» η Επιτροπή, ώστε να αποφευχθούν οι παραπάνω συνέπειες, που μπορεί να αποβούν ιδιαίτερα επιζήμιες και χρονοβόρες για τον δικαιούχο της ενίσχυσης.

■ Ποιος πρέπει να κάνει την κοινοποίηση ενός σχεδίου ενίσχυσης;

Αρμόδιο να κοινοποιήσει το σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή είναι το κράτος και όχι η επιχείρηση που λαμβάνει την ενίσχυση. Με την υποχρέωση κοινοποίησης επιφορτίζονται, επομένως, οι αρχές (του κράτους) που χορηγούν την ενίσχυση.

■ Πότε πρέπει να προβείτε στην κοινοποίηση ενός σχεδίου ενίσχυσης;

Όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να κοινοποιήσετε την ενίσχυση όσο αυτή βρίσκεται ακόμη σε μορφή σχεδίου. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να διαβλέψετε εγκαίρως εάν η συγκεκριμένη χρηματοδότηση συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παρ. 1 της Συνθήκης.

Πρόκειται για τη λεγόμενη προκαταρκτική φάση, κατά την οποία ενδέχεται να μην είστε ακόμη βέβαιοι εάν εφαρμόζονται ή όχι στη συγκεκριμένη περίπτωση οι κανόνες των κρατικών ενισχύσεων (βλ. αναλυτικότερα Εισαγωγικές Επισημάνσεις).

Θα πρέπει λοιπόν να αποφασίσετε εάν το συγκεκριμένο μέτρο πληροί όλα τα κριτήρια του άρθρου 87 παρ. 1, ώστε να το κοινοποιήσετε. Επειδή όμως, όπως προαναφέρθηκε (Μέρος I, Κεφάλαιο Β), η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι πολύ ευρεία και διαρκώς εξελισσόμενη, **συνιστάται να κοινοποιείτε στην Επιτροπή σε κάθε περίπτωση που έχετε αμφιβολίες εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση**, ώστε να επιτυγχάνεται η νομική βεβαιότητα που παρέχει η απόφαση της Επιτροπής.

Διαφορετικά, εάν αποφασίσετε ότι δεν είναι κρατική ενίσχυση και δεν κοινοποιήσετε, διακινδυνεύετε, εάν η Επιτροπή καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα (ότι δηλαδή αποτελεί κρατική ενίσχυση), το μέτρο αυτό να χαρακτηριστεί εκ των υστέρων τυπικά παράνομη κρατική ενίσχυση (επειδή δεν κοινοποιήθηκε ως όφειλε). Αυτό σημαίνει ότι θα υπαχθεί σε **αυστηρότερη διαδικασία και χρονοδιαγράμματα**, όταν η Επιτροπή ελέγξει τη συμβατότητά του.

Χρήσιμο είναι επίσης να αναπτύξετε δίοδο άτυπης επικοινωνίας με την Επιτροπή (πάντα μέσω της Μόνιμης Ελληνικής Αντιπροσωπείας), η οποία είναι πρόθυμη να σας συμβουλευτεί με non-papers για συγκεκριμένα θέματα. Με τον τρόπο αυτόν

δημιουργείται ένα θετικό κλίμα συνεργασίας σας με την Επιτροπή, στο πλαίσιο του οποίου μπορείτε να επιλύσετε σε ένα έγκαιρο στάδιο ιδιαίτερα προβλήματα κοινοποίησης.

Τέλος, **υποχρέωση κοινοποίησης έχετε ανεξαιρέτως σε κάθε περίπτωση που υπάρχει ενίσχυση, ακόμη και αν είστε βέβαιοι ότι η Επιτροπή θα κρίνει πως αυτή συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, επειδή πληροί τις προϋποθέσεις μιας αυτοδίκαιης ή μιας δυννητικής ή άλλης εξαίρεσης** (βλ. Μέρος Ι). Μόνον η Επιτροπή είναι αρμόδια να αποφανθεί για τη συμβατότητα μιας ενίσχυσης και να την επιτρέψει. Δεν μπορείτε, επομένως, να παραλείψετε την κοινοποίηση, με την δικαιολογία ότι είναι βέβαιο πως η ενίσχυση αυτή θα εγκριθεί ως συμβιβάσιμη από την Επιτροπή.

■ Ποια είναι η διαδικασία της κοινοποίησης;

Αφού ετοιμάσετε την κοινοποίηση, πρέπει να την αποστείλετε στην Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία (ΜΕΑ) στις Βρυξέλλες, η οποία με τη σειρά της θα την στείλει στην Γενική Γραμματεία της Επιτροπής ή στην αρμόδια Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού. Ειδικά για κοινοποίηση ενισχύσεων στη γεωργία, στην αλιεία και στις μεταφορές αρμόδιες είναι οι Γενικές Διευθύνσεις Γεωργίας, Αλιείας και Ενέργειας & Μεταφορών αντίστοιχα.

Η Επιτροπή ενημερώνει με επιστολή την ΜΕΑ ότι παρέλαβε την κοινοποίηση. Στην επιστολή αναφέρεται η ημερομηνία παραλαβής και υπενθυμίζεται στο κράτος μέλος η υποχρέωσή του να μην χορηγήσει την ενίσχυση πριν η ίδια αποφασίσει για τη συμβατότητά της. Συνήθως μάλιστα στην επιστολή αυτή η Επιτροπή δηλώνει ότι επιφυλάσσεται να ζητήσει σε 15 μέρες περαιτέρω πληροφορίες, σε περίπτωση που κρίνει ότι η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης.

Για την κοινοποίηση των νέων ενισχύσεων τα κράτη μέλη συμπληρώνουν τα τυποποιημένα έντυπα που εκδίδει η Επιτροπή. Τέτοια έντυπα για τις περιφερειακές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση (κατάρτιση) μπορείτε να βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/.

Συνήθως η Επιτροπή επισυνάπτει τα ειδικά έντυπα κοινοποίησης στις Ανακοινώσεις, τις Κατευθυντήριες Γραμμές ή τις Επιστολές που απευθύνει προς τα κράτη μέλη για κάθε κατηγορία ενισχύσεων. Έτσι, για παράδειγμα, η Επιτροπή έχει εκδώσει ειδικό έντυπο κοινοποίησης για τις περιφερειακές ενισχύσεις προς μεγάλα επενδυτικά σχέδια του Πολυτομεακού Πλαισίου (βλ. και παρακάτω Μέρος III, Κεφάλαιο Β).

Πρακτική συμβουλή: Αποφεύγετε να ζητάτε έγκριση ενισχύσεων από την Επιτροπή τους καλοκαιρινούς μήνες, και ιδιαίτερα τον μήνα Αύγουστο.

Κοινοποίηση στον ΠΟΕ

Με την από 22.12.1994 απόφαση του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ενέκρινε τη συμφωνία ίδρυσης του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και δεσμεύτηκε ως προς το τμήμα της συμφωνίας που εμπίπτει στην αρμοδιότητά της. Ειδικότερα, όσον αφορά τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα (ΕΑΜ), τα μέλη συμφώνησαν στην υποχρέωση αναλυτικής γνωστοποίησης των επιδοτήσεων, ώστε τα υπόλοιπα μέλη του ΠΟΕ να μπορούν να αξιολογούν τις συνέπειες που προκύπτουν για το εμπόριο και να αντιλαμβάνονται τον τρόπο εφαρμογής των γνωστοποιούμενων προγραμμάτων επιδοτήσεων. Στο πλαίσιο αυτό η Συμφωνία ΕΑΜ προβλέπει:

- υποχρέωση εκ των υστέρων γνωστοποίησης των επιδοτήσεων που χορηγήθηκαν ή διατηρήθηκαν στα κράτη μέλη το προηγούμενο έτος. Πρόκειται ουσιαστικά για ετήσια έκθεση σχετικά με τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων.
- δυνατότητα προηγούμενης κοινοποίησης των περιφερειακών και περιβαλλοντικών ενισχύσεων, καθώς και των ενισχύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη. Όταν λαμβάνει χώρα μία τέτοια κοινοποίηση (είναι προαιρετική), δεν μπορούν πλέον να ληφθούν για τις εν λόγω ενισχύσεις αντίμετρα, δηλαδή δεν μπορούν να υποβληθούν σε αντισταθμιστικούς δασμούς ή να αποτελέσουν αντικείμενο διαδικασίας διαφορών.

Τόσο την ετήσια έκθεση όσο και την κοινοποίηση των καθεστώτων τα κράτη μέλη συντάσσουν στα αγγλικά, γαλλικά ή ισπανικά και τις αποστέλλουν στην Επιτροπή, η οποία με τη σειρά της τις αποστέλλει στον ΠΟΕ. Για λόγους ταχύτητας των διαδικασιών, για τον ΠΟΕ συμπληρώνεται το Τμήμα Β των τυποποιημένων εντύπων ετήσιας έκθεσης και κοινοποίησης που χρησιμοποιούνται για την Κοινότητα.

- Πότε η κοινοποίηση είναι πλήρης;

Πλήρης κοινοποίηση σημαίνει ότι το κράτος παρέχει στην Επιτροπή όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που θα της επιτρέψουν να αποφασίσει εάν η ενίσχυση συμβιβάζεται ή όχι με την κοινή αγορά.

Απαραίτητο στοιχείο της πλήρους κοινοποίησης είναι να κάνετε ρητή αναφορά στο άρθρο 88 παρ. 3 της Συνθήκης.

Σημασία πλήρους κοινοποίησης

Η διαδικασία εξέτασης της κοινοποίησης (προκαταρκτική εξέταση) πρέπει να ολοκληρώνεται σε δύο μήνες, οπότε η Επιτροπή οφείλει να καταλήξει στην απόφασή της.

Είναι πολύ σημαντικό να κάνετε σωστά μία πλήρη κοινοποίηση, γιατί μόνο μετά από την πλήρη κοινοποίηση θα αρχίσει να μετρά η δέμηνη προθεσμία, εντός της οποίας θα πρέπει να ολοκληρωθεί η προκαταρκτική εξέταση από την Επιτροπή.

Έτσι, όταν η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης, η διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης εκτείνεται σίγουρα πέραν του διμήνου.

Η κοινοποίηση τεκμαίρεται ότι είναι πλήρης εάν, εντός δύο μηνών από την παραλαβή της ή από την παραλαβή οποιασδήποτε πληροφορίας που ζητήθηκε, η Επιτροπή δεν ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες. Εάν δηλαδή η Επιτροπή δεν προβεί σε οποιαδήποτε κίνηση για δύο μήνες, το κράτος μέλος αποκτά αναδρομικά την βεβαιότητα ότι η κοινοποίηση ήταν πλήρης.

Προσοχή: εάν έχουν επέλθει τροποποιήσεις σε μέτρο που κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή, τότε οφείλετε να ενεργήσετε ως εξής:

- εάν μεν η Επιτροπή δεν έχει ακόμη λάβει απόφαση ως προς την αρχική κοινοποίηση του μέτρου, πληροφορείτε για τις τροποποιήσεις την Επιτροπή, χωρίς να προβείτε σε χωριστή κοινοποίησή τους,
- εάν όμως η Επιτροπή έχει ήδη λάβει απόφαση για την αρχική κοινοποίηση του μέτρου, τότε πρέπει να κάνετε νέα κανονική κοινοποίηση των τροποποιήσεων στην Επιτροπή.

- Τι γίνεται αν η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης;

Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης, ζητά από το κράτος συμπληρωματικές πληροφορίες. Την δυνατότητα αυτήν έχει η Επιτροπή καθ' όλη την διάρκεια της δίμηνης προθεσμίας που διαρκεί η προκαταρκτική εξέταση, αν και συνήθως φροντίζει να τις ζητήσει εντός 15 ημερών, όπως προαναφέρθηκε. Το κράτος οφείλει τότε να υποβάλει, κατά κανόνα εντός 20 ημερών, τις συμπληρωματικές πληροφορίες.

Η αίτηση συμπληρωματικών πληροφοριών αναστέλλει την έναρξη της δίμηνης προθεσμίας για την προκαταρκτική εξέταση της κοινοποίησης. Η δίμηνη προθεσμία αρχίζει εκ νέου από την ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή έλαβε τις ζητηθείσες πληροφορίες (η νέα χρονική στιγμή βεβαιώνεται από σχετική βεβαίωση της Επιτροπής ότι έλαβε τις πληροφορίες).

Προσοχή λοιπόν: εάν η διαδικασία αίτησης συμπληρωματικών πληροφοριών επαναληφθεί περισσότερες φορές, λόγω του ότι το κράτος δεν παρέχει κάθε φορά όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, η συνέπεια είναι ότι η Επιτροπή θα καθυστερήσει να ξεκινήσει την προκαταρκτική εξέταση της κοινοποίησης· μια τέτοια χρονοβόρα κατάσταση μόνον αρνητικές συνέπειες μπορεί να έχει για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση.

- Έλεγχος της νέας ενίσχυσης από την Επιτροπή

Αφού η Επιτροπή συγκεντρώσει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και τα πλήρη στοιχεία μιας νέας ενίσχυσης, προβαίνει στον έλεγχο της συμβατότητάς της.

Όπως προαναφέρθηκε, η διαδικασία ελέγχου μιας ενίσχυσης από την Επιτροπή περιλαμβάνει δύο στάδια: την προκαταρκτική εξέταση και την επίσημη διαδικασία έρευνας.

Τα στάδια αυτά ισχύουν, εκτός από τις νέες ενισχύσεις, και στις άλλες τρεις κατηγορίες ενισχύσεων (παράνομες, υφιστάμενες και καταχρηστικές). Για να

αποφευχθούν όμως άσκοπες επαναλήψεις, αναλύονται στο σημείο αυτό, ενώ στις υπόλοιπες κατηγορίες επισημαίνονται απλώς οι διαφορές και παρατίθεται η πορεία της εκάστοτε διαδικασίας.

Πρώτο στάδιο: προκαταρκτική εξέταση

- Πόσο διαρκεί η προκαταρκτική εξέταση της κοινοποίησης;

Η προκαταρκτική εξέταση της κοινοποίησης διαρκεί δύο μήνες.

Η δίμηνη αυτή προθεσμία αρχίζει να μετρά από τότε που η Επιτροπή έλαβε πλήρη κοινοποίηση της ενίσχυσης και λήγει με την απόφαση της Επιτροπής.

- Αποφάσεις που λαμβάνει η Επιτροπή μετά την προκαταρκτική εξέταση

Με τη λήξη της δίμηνης προθεσμίας η Επιτροπή λαμβάνει μία από τις παρακάτω αποφάσεις:

α) Απόφαση ότι το εξεταζόμενο μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση

Στην περίπτωση αυτή μπορείτε να θέσετε σε ισχύ το εξεταζόμενο μέτρο, καθώς έχετε την νομική βεβαιότητα για τον χαρακτηρισμό του. Σε ένα τέτοιο μέτρο που δεν αποτελεί ενίσχυση, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλλει όρους και υποχρεώσεις. Επίσης, ακόμη και αν η Επιτροπή αλλάξει γνώμη στο μέλλον και θεωρήσει ότι το εν λόγω μέτρο αποτελεί τελικά ενίσχυση, αυτό μπορεί να το κάνει μόνο για το μέλλον και δεν μπορεί να διατάξει ανάκτηση της ενίσχυσης.

β) Απόφαση για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων

Η απόφαση αυτή σημαίνει ότι το εξεταζόμενο μέτρο αποτελεί μεν **ενίσχυση, η οποία όμως είναι συμβιβάσιμη** με την κοινή αγορά σύμφωνα με κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη (η Επιτροπή οφείλει να αναφέρει στην απόφασή της την συγκεκριμένη εξαίρεση που εφαρμόζεται). Μετά από μία τέτοια εγκριτική απόφαση της Επιτροπής, μπορείτε να χορηγήσετε την ενίσχυση, η οποία τότε από νέα μετατρέπεται σε υφιστάμενη (καθώς έχει λάβει την έγκριση της Επιτροπής).

Την απόφαση της Επιτροπής μπορεί να συνοδεύουν ορισμένες υποχρεώσεις για το κράτος μέλος, όπως:

- υποχρέωση κοινοποίησης ενισχύσεων που χορηγούνται με βάση εγκεκριμένο καθεστώς, επειδή υπερβαίνουν κάποιο όριο,
- υποχρέωση τήρησης ετήσιων εκθέσεων των ενισχύσεων που χορηγούνται με βάση το εγκεκριμένο καθεστώς,
- υποχρέωση κοινοποίησης ενός καθεστώτος ενίσχυσης, μετά από κάποιο διάστημα, ενόψει της συνέχισής του ή της επαναχρηματοδότησής του.

γ) Απόφαση για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας

Στην απόφαση αυτή η Επιτροπή καταλήγει, όταν έχει αμφιβολίες για το κατά πόσον το εξεταζόμενο μέτρο συμβιβάζεται με την κοινή αγορά. Τότε δεν μπορείτε να θέσετε την ενίσχυση σε ισχύ αλλά οφείλετε να αναμείνετε το αποτέλεσμα της επίσημης διαδικασίας έρευνας (βλ. αναλυτικότερα αμέσως παρακάτω δεύτερο στάδιο).

Από τις τρεις παραπάνω αποφάσεις οι δύο πρώτες είναι εγκριτικές του εξεταζόμενου μέτρου, ενώ η τελευταία παραπέμπει σε περαιτέρω διαδικασία.

■ Δημοσιεύονται οι αποφάσεις προκαταρκτικής εξέτασης της Επιτροπής;

Για τις δύο πρώτες αποφάσεις της Επιτροπής (το εξεταζόμενο μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση, μη διατύπωση αντιρρήσεων), δημοσιεύεται σύντομη ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (σειρά C).

Η τρίτη απόφαση για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (σειρά C) στην αυθεντική γλωσσική της απόδοση με περιεκτική περίληψη σε κάθε γλώσσα.

■ Τι γίνεται αν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση μέσα στη δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης;

Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση, όταν λήξει η δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης, το κράτος μέλος ειδοποιεί την Επιτροπή ότι θα θέσει σε εφαρμογή την ενίσχυση. Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση εντός 15 ημερών από την παραλαβή της ειδοποίησης, το κράτος μπορεί να εφαρμόσει την ενίσχυση θεωρώντας ότι αυτή έχει εγκριθεί σιωπηρά.

Η ενίσχυση αυτή καθίσταται τότε υφιστάμενη (βλ. και παραπάνω), χωρίς όμως να σημαίνει ότι είναι και συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά. Τη συμβατότητά της μπορεί να ελέγξει η Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται για τις υφιστάμενες ενισχύσεις.

Δεύτερο στάδιο: επίσημη διαδικασία έρευνας

- Πότε η Επιτροπή αποφασίζει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας;

Όποτε η Επιτροπή, κατά την προκαταρκτική εξέταση, και παρά τις διευκρινίσεις από το κράτος μέλος **διατηρεί αμφιβολίες** για το αν το κοινοποιηθέν μέτρο συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας.

- *Αποτελούν συνήθως ενδείξεις ότι η Επιτροπή πρόκειται να κινήσει επίσημη έρευνα:*
  - οι μακρόχρονες προκαταρκτικές συζητήσεις μεταξύ Επιτροπής και κράτους
  - το γεγονός ότι το αρχικό σχέδιο ενίσχυσης πρέπει να τροποποιηθεί, για να μπορεί να θεωρηθεί συμβιβάσιμο

- *Αντίθετα, η Επιτροπή δεν εξαρτά την κίνηση επίσημης έρευνας από:*
  - το ύψος και/ή τη σημασία της ενίσχυσης,
  - το αν πρόκειται για κοινοποιημένη ή τυπικά παράνομη (μη κοινοποιημένη) ενίσχυση,
  - την επιμέρους περίπτωση του άρθρου 87 που εφαρμόζεται

- Τι περιλαμβάνει η απόφαση της Επιτροπής για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας;

Η απόφαση της Επιτροπής για την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας αναφέρει συνοπτικά τα σημαντικότερα πραγματικά και νομικά ζητήματα, περιλαμβάνει μια προσωρινή εκτίμηση σχετικά με τον χαρακτήρα του σχεδιαζόμενου μέτρου, καθώς και τις αμφιβολίες της Επιτροπής για το συμβατό του μέτρου με την κοινή αγορά. Η απόφαση αυτή αποστέλλεται με επιστολή στο οικείο κράτος μέλος καλώντας το να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

Ταυτόχρονα, περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και καλούνται τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

■ Πόσο διαρκεί η επίσημη διαδικασία έρευνας;

Η επίσημη διαδικασία έρευνας διαρκεί μέχρι να αρθούν οι αμφιβολίες της Επιτροπής, ώστε να μπορέσει αυτή να λάβει την απόφασή της. Ως ανώτατο όριο μέσα στο οποίο η Επιτροπή πρέπει να ολοκληρώσει την επίσημη έρευνα τίθενται οι **18 μήνες** από την έναρξή της. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί με κοινή συμφωνία της Επιτροπής με το οικείο κράτος μέλος. Ωστόσο, η Επιτροπή μπορεί οπωσδήποτε να λάβει απόφαση νωρίτερα από το 18μηνο, εάν έχουν αρθεί οι αμφιβολίες της.

Μετά την εκπνοή της 18μηνιας προθεσμίας και εάν το ζητήσει το κράτος μέλος, η Επιτροπή λαμβάνει απόφαση εντός 2 μηνών βάσει των πληροφοριών που διαθέτει. Εν ανάγκη, εφόσον οι πληροφορίες αυτές δεν αρκούν για τη διαπίστωση της συμβατότητας, η Επιτροπή λαμβάνει αρνητική απόφαση.

■ Ποια είναι τα επόμενα βήματα μετά την απόφαση της Επιτροπής για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας;

1) Μέσα σε ένα μήνα συνήθως (προθεσμία που μπορεί όμως να παραταθεί από την Επιτροπή) από την παραλαβή της επιστολής της Επιτροπής, με την οποία σας ανακοινώνει την απόφασή της για κίνηση της επίσημης έρευνας, θα πρέπει να απαντήσετε στην Επιτροπή. **Φροντίστε να εξηγήσετε αναλυτικά και λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους αποκρούετε τις συγκεκριμένες αμφιβολίες της**

Επιτροπής, ακόμη και αν είχαν προϋπάρξει ουσιαστικές συνομιλίες σας μαζί της. Για την απάντησή σας αυτή ισχύει η ίδια διαδικασία που ακολουθείται και για την κοινοποίηση (μέσω ΜΕΑ).

2) Μέσα σε προθεσμία ενός μήνα από τη δημοσίευση της περίληψης της απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα, τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη υποβάλλουν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις που ενδεχομένως έχουν σχετικά με την ενίσχυση.

3) Στη συνέχεια η Επιτροπή σας διαβιβάζει τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών, στις οποίες πρέπει να απαντήσετε μέσα σε 15 ημέρες κατά κανόνα.

4) Τέλος, η Επιτροπή, μετά από διαβουλεύσεις που μπορεί να έχει με εσάς όσον αφορά λεπτομέρειες για την ενίσχυση, λαμβάνει την οριστική της απόφαση.

Η μέγιστη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας (από την απόφαση για κίνησή της μέχρι την οριστική απόφαση της Επιτροπής) είναι, όπως προαναφέρθηκε, 18 μήνες.

■ Αποφάσεις που λαμβάνει η Επιτροπή μετά την επίσημη διαδικασία έρευνας

Μετά τη λήξη της 18μηνιαίας προθεσμίας η Επιτροπή λαμβάνει μία από τις παρακάτω οριστικές αποφάσεις:

α) Απόφαση ότι το εξεταζόμενο μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση

Η απόφαση αυτή της Επιτροπής είναι οριστική και όχι απλώς μία προκαταρκτική εκτίμηση, όπως συμβαίνει με την αντίστοιχη απόφαση που μπορεί να λάβει στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης.

Προκειμένου η Επιτροπή να καταλήξει σε μια τέτοια απόφαση, το κράτος μέλος μπορεί να χρειαστεί να υιοθετήσει ορισμένες τροποποιήσεις ύστερα από διαβούλευση με την Επιτροπή.

β) Θετική απόφαση

Με την απόφαση αυτή η Επιτροπή κρίνει ότι το μέτρο **είναι μεν κρατική ενίσχυση, αλλά συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά**. Στην απόφαση αναφέρεται η εξαίρεση της Συνθήκης που εφαρμόστηκε, για να θεωρηθεί συμβιβάσιμη η ενίσχυση.

Και στην περίπτωση αυτή, όπως και στην προηγούμενη, είναι πιθανό το κράτος μέλος να υποχρεωθεί να τροποποιήσει το αρχικό σχέδιο ενίσχυσης.

γ) Υπό όρους απόφαση

Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο **είναι κρατική ενίσχυση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, μόνον εφόσον τηρεί κάποιους όρους**. Σε μία τέτοια απόφαση η Επιτροπή μπορεί να θεσπίσει υποχρεώσεις, για να ελέγχει την τήρηση της απόφασής της.

Εάν χορηγήσετε την ενίσχυση παραβιάζοντας τους όρους ή τις υποχρεώσεις που η Επιτροπή σας έχει θέσει με μία υπό όρους απόφαση, τότε η ενίσχυση αυτή θεωρείται τυπικά παράνομη. Τότε η Επιτροπή αλλά και κάθε άλλο κράτος μέλος μπορούν να προσφύγουν εναντίον της Ελλάδας απευθείας στο ΔΕΚ κατά παρέκκλιση των άρθρων 226 και 227.

Εάν οι όροι ή οι υποχρεώσεις αφορούν την επιχείρηση που λαμβάνει την ενίσχυση, τότε η μη τήρησή τους από την επιχείρηση καθιστά την ενίσχυση καταχρηστική και εφαρμόζεται η διαδικασία για την καταχρηστική εφαρμογή των ενισχύσεων: κινεί δηλαδή και εδώ η Επιτροπή την επίσημη διαδικασία έρευνας, αυτή τη φορά για καταχρηστική εφαρμογή.

δ) Αρνητική απόφαση

Η Επιτροπή λαμβάνει αρνητική απόφαση, όταν θεωρεί ότι το εξεταζόμενο μέτρο είναι **κρατική ενίσχυση που δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά**.

Στην περίπτωση αυτή απαγορεύεται να χορηγήσετε την ενίσχυση.

Εάν όμως χορηγήσετε την ενίσχυση παρά την αρνητική απόφαση της Επιτροπής, τόσο η Επιτροπή όσο και κάθε άλλο κράτος μέλος μπορούν να προσφύγουν απευθείας στο ΔΕΚ κατά παρέκκλιση των άρθρων 226 και 227 (η προσφυγή στρέφεται κατά της Ελλάδας ως κράτους και όχι κατά της συγκεκριμένης αρχής που χορήγησε την ενίσχυση).

Από τις τέσσερις παραπάνω αποφάσεις, οι τρεις πρώτες εγκρίνουν το εξεταζόμενο μέτρο (πλήρως ή υπό όρους), ενώ η τελευταία το απαγορεύει. Στην πράξη η Επιτροπή μπορεί να ολοκληρώσει την επίσημη διαδικασία έρευνας με μια απόφαση που να περιέχει τόσο μια θετική όσο και μια αρνητική απόφαση. Αυτό συμβαίνει, όταν η Επιτροπή ενέκρινε ένα σκέλος του εξεταζόμενου μέτρου ενίσχυσης, ενώ ένα άλλο σκέλος το έκρινε μη συμβιβάσιμο.

- Συνολική διάρκεια εξέτασης της ενίσχυσης (προκαταρκτική εξέταση και επίσημη διαδικασία έρευνας)

Σε περίπτωση που μία ενίσχυση ελεγχθεί από την Επιτροπή τόσο με προκαταρκτική εξέταση όσο και στο πλαίσιο επίσημης έρευνας, η συνολική διάρκεια εξέτασής της ανέρχεται σε 20 μήνες (2+18).

Προσοχή: Οι νέες ενισχύσεις δεν τίθενται σε εφαρμογή πριν από την απόφαση της Επιτροπής ότι εγκρίνει την ενίσχυση.

Η ρήτρα αναστολής ενεργοποιείται από τη στιγμή που κοινοποιείται η νέα ενίσχυση, **συνεχίζεται καθ'όλη την διάρκεια ελέγχου της συμβατότητάς της (προκαταρκτική εξέταση και επίσημη διαδικασία έρευνας)** και ισχύει μέχρι την λήψη απόφασης από την Επιτροπή ως προς τη συμβατότητα ή μη της ενίσχυσης (συμπεριλαμβανομένης και της σιωπηρής έγκρισης της ενίσχυσης από την Επιτροπή, όταν παρέλθει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής διαδικασίας).

Αυτό σημαίνει ότι η κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας έχει ως αποτέλεσμα να παρατείνει το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η ενίσχυση είναι υπό αναστολή.

- Ανάκληση των αποφάσεων της Επιτροπής

Η Επιτροπή μπορεί να ανακαλέσει μία (εγκριτική) απόφαση που έλαβε είτε κατά την προκαταρκτική εξέταση (απόφαση ότι δεν είναι ενίσχυση, απόφαση για τη μη

διατύπωση αντιρρήσεων) είτε κατά την επίσημη διαδικασία έρευνας (απόφαση ότι δεν είναι ενίσχυση, θετική απόφαση, υπό όρους απόφαση), εάν αυτές βασίσθηκαν σε εσφαλμένες πληροφορίες που υπήρξαν καθοριστικές για την απόφασή της.

Στην περίπτωση αυτήν η Επιτροπή κατά πρώτον δίδει την ευκαιρία στο κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του· στη συνέχεια, κινεί την επίσημη διαδικασία έρευνας και τέλος λαμβάνει μία νέα οριστική απόφαση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κοινοποιούν όσα σχέδια νέων ενισχύσεων συνιστούν:
  - α) καθεστώτα ενισχύσεων ή
  - β) ατομικές ενισχύσεις ή
  - γ) ενισχύσεις που χορηγούνται κατ'εφαρμογήν εγκεκριμένου καθεστώτος, σε ορισμένες μόνον περιπτώσεις (κατ'εξαιρέση του γενικού κανόνα για μη κοινοποίησή τους)
- δεν χρειάζεται να κοινοποιείτε α) κατά κανόνα, τις ενισχύσεις που χορηγούνται κατ'εφαρμογήν εγκεκριμένου καθεστώτος, καθώς και β) όσες ενισχύσεις υπάγονται σε «απαλλακτικούς Κανονισμούς» (de minimis, ενισχύσεις σε ΜΜΕ, ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση)
- η ενίσχυση που δεν έχει κοινοποιηθεί ή που δεν έχει εγκριθεί προηγουμένως από την Επιτροπή χαρακτηρίζεται τυπικά παράνομη
- από την στιγμή που κοινοποιήσατε την ενίσχυση και μέχρι να την εγκρίνει η Επιτροπή, δεν μπορείτε να εφαρμόσετε την ενίσχυση (ρήτρα αναστολής)
- από τη στιγμή που η νέα ενίσχυση εγκριθεί από την Επιτροπή θεωρείται υφιστάμενη
- η ενίσχυση πρέπει να κοινοποιείται όσο βρίσκεται ακόμη σε μορφή σχεδίου
- εάν παραλείψετε να κοινοποιήσετε, οι συνέπειες για τον δικαιούχο της ενίσχυσης είναι ιδιαίτερα επιζήμιες

- σε κάθε περίπτωση που έχετε αμφιβολίες εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση, συνιστάται να το κοινοποιείτε στην Επιτροπή
- αρμόδιες να κοινοποιήσουν το σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή είναι οι αρχές (του κράτους) που χορηγούν την ενίσχυση και όχι η επιχείρηση που λαμβάνει την ενίσχυση
- υποχρέωση κοινοποίησης έχετε ανεξαιρέτως σε κάθε περίπτωση που υπάρχει ενίσχυση, ακόμη και αν είστε βέβαιοι ότι αυτή θα εγκριθεί ως συμβιβάσιμη από την Επιτροπή
- φροντίζετε να κάνετε σωστά πλήρη κοινοποίηση στα ειδικά έντυπα και να την αποστείλετε μέσω ΜΕΑ στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής
- αποφεύγοντας να υποβάλλετε πλήρη στοιχεία για την ενίσχυση στην Επιτροπή, απλώς και μόνο χρονοτριβείτε, αφού καθυστερεί να ξεκινήσει η διαδικασία προκαταρκτικής εξέτασης της κοινοποίησης

σχετικά με την προκαταρκτική εξέταση:

- κατα την προκαταρκτική εξέταση, που διαρκεί 2 μήνες, η Επιτροπή λαμβάνει είτε απόφαση ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση, είτε απόφαση για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων, είτε απόφαση για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας
- εάν η Επιτροπή δεν έχει λάβει απόφαση μετά τη λήξη του διμήνου, το κράτος μπορεί να θέσει σε εφαρμογή την ενίσχυση, αφού ειδοποιήσει σχετικά την Επιτροπή και αυτή δεν λάβει απόφαση εντός 15θήμερου

σχετικά με την επίσημη διαδικασία έρευνας:

- κατα την επίσημη διαδικασία έρευνας, που διαρκεί 18 μήνες, η Επιτροπή λαμβάνει είτε απόφαση ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση, είτε θετική απόφαση, είτε υπό όρους απόφαση, είτε αρνητική απόφαση
- μετά την εκπνοή της 18μηνης προθεσμίας και εάν το ζητήσει το κράτος μέλος, η Επιτροπή λαμβάνει απόφαση εντός 2 μηνών βάσει των πληροφοριών που

διαθέτει. Εν ανάγκη, εφόσον οι πληροφορίες αυτές δεν αρκούν για τη διαπίστωση της συμβατότητας, η Επιτροπή λαμβάνει αρνητική απόφαση

- η συνολική διαδικασία ελέγχου της ενίσχυσης (προκαταρκτική εξέταση και επίσημη έρευνα) διαρκεί κατ'άνωτατο όριο 20 μήνες (υπάρχει και δυνατότητα παράτασης), καθ'όλη τη διάρκεια του οποίου η ενίσχυση τελεί υπό αναστολή εφαρμογής
- σε περίπτωση που το κράτος χορηγήσει την ενίσχυση παραβιάζοντας την υπό όρους απόφαση της Επιτροπής, η ενίσχυση αυτή θεωρείται τυπικά παράνομη
- σε περίπτωση που ο δικαιούχος της ενίσχυσης παραβιάσει την υπό όρους απόφαση της Επιτροπής, κινείται εκ νέου η επίσημη διαδικασία έρευνας για καταχρηστική εφαρμογή
- σε περίπτωση που χορηγήσετε την ενίσχυση παρόλο που η Επιτροπή εξέδωσε αρνητική απόφαση, η Επιτροπή ή κάθε άλλο κράτος μέλος μπορούν να προσφύγουν κατά της Ελλάδας κατά παρέκκλιση των άρθρων 226 και 227

Γ. Διαδικασία ελέγχου των παράνομων ενισχύσεων

- Σε τι στοχεύει ο έλεγχος των παράνομων ενισχύσεων από την Επιτροπή;

Η Επιτροπή ελέγχει τις παράνομες ενισχύσεις, για να διαπιστώσει κατά πόσον αυτές συμβιβάζονται ή όχι με την κοινή αγορά. Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι μία ενίσχυση είναι παράνομη δεν σημαίνει απαραίτητα ότι είναι και μη συμβιβάσιμη (βλ. Εισαγωγικές Επισημάνσεις). Η τήρηση της διαδικασίας αποτελεί αυτόνομη υποχρέωση του κράτους και δεν αφορά τη συμβατότητα ή μη της ενίσχυσης με την κοινή αγορά. Έτσι π.χ. μπορεί μια ενίσχυση να συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και, συνεπώς, επί της ουσίας να μην υπάρχει πρόβλημα για τη χορήγησή της, αλλά η μη τήρηση της διαδικασίας κοινοποίησης και προηγούμενης έγκρισής της από την Επιτροπή να την καθιστά τυπικά παράνομη.

Έτσι, όσον αφορά την παρανομία της ενίσχυσης, που προκύπτει από τη μη τήρηση της διαδικασίας κοινοποίησης ή έγκρισης της ενίσχυσης, η Επιτροπή συνάγει ορισμένες κυρώσεις.

Όσον αφορά δε τη συμβατότητα της ενίσχυσης, η Επιτροπή ελέγχει το ουσιαστικό περιεχόμενο της ενίσχυσης και καταλήγει στην απόφασή της.

■ Πώς ελέγχει η Επιτροπή τις παράνομες ενισχύσεις;

Ο έλεγχος των παράνομων ενισχύσεων ακολουθεί την εξής σειρά:

- 1) Κατ'αρχήν η Επιτροπή πληροφορείται ότι μία ενίσχυση είναι παράνομη από διάφορες πηγές (είτε αυτεπάγγελτα, είτε από καταγγελία ανταγωνίστριας επιχείρησης, είτε από τον Τύπο, είτε ως αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Επιτροπής).
- 2) Η Επιτροπή εξετάζει «αμελλητί» τις πληροφορίες αυτές, ζητώντας εν ανάγκη από το κράτος μέλος να της υποβάλει συμπληρωματικές πληροφορίες μέσα σε εύλογη προθεσμία. Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν παράσχει εμπρόθεσμα τις ζητούμενες πληροφορίες ή τις παράσχει ελλιπώς, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση με την οποία να απαιτεί την παροχή των πληροφοριών αυτών (πρόκειται για το προσωρινό μέτρο της «διαταγής παροχής πληροφοριών» που αναλύεται παρακάτω).
- 3) Μετά τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών, η Επιτροπή εξετάζει την ενίσχυση. Ο έλεγχος αυτός περιλαμβάνει τα ίδια στάδια που ακολουθεί η Επιτροπή και για τις νέες ενισχύσεις, δηλαδή **προκαταρκτική εξέταση** και **επίσημη διαδικασία έρευνας**, και μπορεί να καταλήξει στις ίδιες αποφάσεις που προαναφέρθηκαν για κάθε στάδιο ελέγχου (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Β).
- 4) Καθ'όλη τη διάρκεια της διαδικασίας (και όχι απαραίτητα από την αρχή) και μέχρι η Επιτροπή να λάβει απόφαση για το συμβατό της παράνομης ενίσχυσης με την κοινή αγορά, μπορεί να λάβει και άλλα προσωρινά μέτρα (αναστολή και προσωρινή ανάκτηση), προκειμένου να μην διατηρείται η διατάραξη του ανταγωνισμού.

- 5) Επιπλέον, στην ειδική περίπτωση που η Επιτροπή κρίνει ότι η τυπικά παράνομη ενίσχυση είναι μη συμβιβάσιμη, μπορεί να λάβει απόφαση για ανάκτηση της ενίσχυσης.

Δικαίωμα καταγγελίας

Στη διαδικασία καταγγελίας μπορεί να καταφύγει μία επιχείρηση – και μάλιστα, χωρίς να τηρήσει συγκεκριμένες διατυπώσεις – που επιθυμεί να επιτύχει, όχι μόνο την αναστολή της χορήγηση μιας ενίσχυσης σε ανταγωνίστρια επιχείρηση, αλλά και την κατάργησή της. Και τούτο διότι μόνον η Επιτροπή (και όχι τα ελληνικά δικαστήρια) μπορεί να κρίνει την συμβατότητα της ενίσχυσης με την κοινή αγορά.

Δικαίωμα να ενημερώσει την Επιτροπή για την ύπαρξη παράνομης ενίσχυσης και καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης (βλ. παρακάτω Κεφάλαιο Δ) έχει κάθε ενδιαφερόμενο μέρος (δηλαδή, κάθε κράτος μέλος και κάθε πρόσωπο, επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων, τα συμφέροντα των οποίων μπορούν να θιγούν από της χορήγηση μιας ενίσχυσης, όπως είναι οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές ενώσεις).

Αν, για παράδειγμα, υποπέσει στην αντίληψη μιας ανταγωνίστριας εταιρίας η μη κοινοποίηση ενίσχυσης που χορηγείται σε μια εταιρία του κλάδου, η εταιρία αυτή έχει το δικαίωμα να ενημερώσει την Επιτροπή για την μη κοινοποίηση της ενίσχυσης.

Από την πλευρά της η Επιτροπή εξετάζει τις πληροφορίες και, είτε κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς λόγοι για να εξετάσει την περίπτωση είτε την εξετάζει σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία περί παράνομων ενισχύσεων ή περί καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων και εκδίδει απόφαση. Και στις δύο περιπτώσεις, η Επιτροπή οφείλει να ενημερώσει σχετικά το ενδιαφερόμενο μέρος.

- Ποια προσωρινά μέτρα μπορεί να λάβει η Επιτροπή στην περίπτωση των τυπικά παράνομων ενισχύσεων;

Η Επιτροπή μπορεί να λάβει τριών ειδών προσωρινά μέτρα:

α) Διαταγή παροχής πληροφοριών

Την διαταγή αυτή μπορεί να εκδώσει η Επιτροπή, όταν το κράτος μέλος, για το οποίο έχει στοιχεία ότι χορήγησε την παράνομη ενίσχυση, δεν της παρέχει εμπρόθεσμα τις συμπληρωματικές πληροφορίες που του ζήτησε ή τις παρέχει ελλιπώς.

Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν της παρέχει ούτε τότε τις συμπληρωματικές πληροφορίες, η Επιτροπή δικαιούται να λάβει απόφαση βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών.

β) Διαταγή αναστολής

Με την διαταγή αυτή η Επιτροπή διατάζει το κράτος μέλος, αφού του δώσει τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, να αναστείλει τη χορήγηση της παράνομης ενίσχυσης. Δεν χρειάζεται η Επιτροπή να εξετάσει ούτε να αιτιολογήσει τον κίνδυνο στρέβλωσης του ανταγωνισμού για τον οποίον εκδίδει την διαταγή.

Καθώς η αναστολή λειτουργεί μόνο για το μέλλον, είναι αυτονόητο ότι έχει νόημα μόνο για τα καθεστάτα ενισχύσεων και για τις ενισχύσεις που χορηγούνται τμηματικά σε διαδοχικές φάσεις και όχι για τις ατομικές ενισχύσεις που έχουν χορηγηθεί άπαξ.

γ) Διαταγή προσωρινής ανάκτησης

Η Επιτροπή μπορεί, αφού δώσει στο κράτος μέλος τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, να το διατάξει να ανακτήσει προσωρινά την παράνομη ενίσχυση, αλλά μόνον εφόσον πληρούνται σωρευτικά τα εξής τρία κριτήρια:

- δεν υπάρχουν αμφιβολίες ότι το συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί ενίσχυση,
- επιβάλλεται να αναληφθεί επείγουσα δράση και
- υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να προξενηθεί ουσιώδης και ανεπανόρθωτη ζημία σε ανταγωνιστή.

Επειδή είναι πολύ δύσκολο να συντρέχουν ταυτόχρονα και τα τρία κριτήρια, για να εκδώσει η Επιτροπή την διαταγή αυτήν, πιθανολογείται ότι σπάνια θα εφαρμοσθεί στην πράξη.

Σε κάθε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με μία από τις δύο τελευταίες διαταγές, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει απευθείας στο ΔΕΚ και να του

ζητήσει να διαπιστώσει ότι αυτή η μη συμμόρφωση αποτελεί παράβαση της Συνθήκης.

- Ποιες συνέπειες υπάρχουν, όταν η Επιτροπή αποφανθεί ότι μία τυπικά παράνομη ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά;

Εάν η Επιτροπή καταλήξει ότι μια τυπικά παράνομη ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά (λάβει δηλαδή μία αρνητική απόφαση), εκδίδει **απόφαση ανάκτησης**, με την οποία ζητά από το κράτος μέλος να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο, εκτός αν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου.

Δεδομένου ότι η απόφαση ανάκτησης στοχεύει να αποκαταστήσει τα πράγματα στην προτέρα κατάσταση, αποτελεί τον μόνο τρόπο για να επανορθωθεί η αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Για τον λόγο αυτόν, εκτός από το αρχικό ποσό της ενίσχυσης, πρέπει να ανακτηθούν **και οι τόκοι** από την ημέρα που η παράνομη ενίσχυση τέθηκε στην διάθεση του δικαιούχου μέχρι την ημερομηνία ανάκτησής της (το επιτόκιο καθορίζεται από την Επιτροπή).

Την ανάκτηση της ενίσχυσης οφείλει να πραγματοποιήσει «αμελλητί» το κράτος μέλος σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Αυτό σημαίνει ότι το κράτος μέλος οφείλει να προσπαθήσει όσο πιο άμεσα και αποτελεσματικά, για να ανακτήσει την ενίσχυση. **Οποιαδήποτε εθνική διάταξη καθυστερεί, αναστέλλει ή εμποδίζει την ανάκτηση, έτσι ώστε αυτή να την καθιστά αδύνατη στην πράξη, θα πρέπει να μείνει ανεφάρμοστη**, γιατί παραβιάζει τον Κανονισμό 659/1999.

Η απόφαση της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης είναι, όπως όλες οι αποφάσεις της, δεσμευτική. Συνεπώς, το κράτος μέλος οφείλει να εκτελέσει την απόφαση και να ανακτήσει την ενίσχυση. Αν το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την απόφαση ανάκτησης, υπό την έννοια ότι δεν κατέβαλε όλες τις αναγκαίες προσπάθειες και δεν κατόρθωσε να ανακτήσει την ενίσχυση, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος μπορούν να ασκήσουν προσφυγή παράβασης στο ΔΕΚ, κατά παρέκκλιση των άρθρων 226 και 227 της Συνθήκης.

Προσοχή: Ακόμα και στην περίπτωση που είτε το κράτος μέλος είτε ένα ενδιαφερόμενο μέρος έχουν προσφύγει ενώπιον του ΔΕΚ ή του Πρωτοδικείου

αντιστοίχως, προκειμένου να ακυρώσουν την απόφαση της Επιτροπής που χαρακτηρίζει μη συμβιβάσιμη την ενίσχυση, η υποχρέωση ανάκτησης εξακολουθεί να ισχύει. Η άσκηση προσφυγής ακύρωσης δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα (εκτός εάν το ΔΕΚ διατάξει ως ασφαλιστικό μέτρο την αναστολή ανάκτησης της ενίσχυσης μέχρι την έκδοση της απόφασής του σχετικά με τη συμβατότητα της ενίσχυσης, πράγμα που όμως συμβαίνει σπανιότατα).

Έτσι, το κράτος μέλος οφείλει να ανακτήσει άμεσα την ενίσχυση χωρίς να περιμένει την κρίση του ΔΕΚ ή του ΠΕΚ επί της ουσίας της υπόθεσης, έστω και αν ελπίζει ότι θα ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής που χαρακτηρίζει μη συμβιβάσιμη την ενίσχυση. Με το δεδομένο ότι η απόφαση ανάκτησης δημιουργεί αυτοτελή υποχρέωση, ανεξάρτητη από την έκβαση της προσφυγής ακύρωσης, η μη εκτέλεσή της από το κράτος μέλος θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια την καταδίκη του κράτους από το ΔΕΚ στο πλαίσιο απευθείας προσφυγής, όπως προαναφέρθηκε.

**Υπάρχουν δύο περιπτώσεις που η Επιτροπή
δεν ζητά την ανάκτηση της παράνομης ενίσχυσης**

– Εάν η ανάκτηση αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου (πρόκειται ιδίως για την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης) και μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες, όπου η ίδια η Επιτροπή δημιούργησε στον δικαιούχο την εντύπωση ότι η ενίσχυση είναι νόμιμη.

Στις υπόλοιπες περιπτώσεις ο δικαιούχος μιας τυπικά παράνομης ενίσχυσης δεν μπορεί να έχει νόμιμες προσδοκίες και η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει την ανάκτηση.

– Εάν έχει παρέλθει η προθεσμία παραγραφής, δηλαδή δέκα έτη από την χορήγηση της ενίσχυσης. Στην περίπτωση αυτή η ενίσχυση καθίσταται υφιστάμενη (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Α).

Εάν ένα καθεστώς ενίσχυσης τέθηκε σε ισχύ πριν τον κρίσιμο χρόνο των δέκα ετών, για κάθε ενίσχυση που χορηγείται βάσει του καθεστώτος αυτού

(περιπτώσεις εφαρμογής) η προθεσμία των δέκα ετών αρχίζει εκ νέου από την ημερομηνία χορήγησής της, και όχι από την ημερομηνία ισχύος του καθεστώτος.

Και οι δύο εξαιρέσεις εφαρμόζονται σπάνια.

- Ποιες συνέπειες υπάρχουν, όταν η Επιτροπή αποφανθεί ότι μία τυπικά παράνομη ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά;

Σε κάθε περίπτωση η μη κοινοποίηση αποτελεί παράβαση υποχρέωσης που έχουν τα κράτη μέλη από την ίδια την Συνθήκη. Άρα μπορεί να εναχθούν γι' αυτό το λόγο ενώπιον του ΔΕΚ (άρθρο 226 ή 227 της Συνθήκης).

Δεν αρκεί όμως αυτή η παράβαση, για να δικαιολογήσει απόφαση για ανάκτηση της ενίσχυσης, η οποία προβλέπεται μόνο για τις μη συμβιβάσιμες ενισχύσεις.

Ωστόσο, για το ενδιάμεσο διάστημα από την πραγματική χορήγηση της ενίσχυσης μέχρι την τελική απόφαση της Επιτροπής που διαπιστώνει τη συμβατότητά της, η Επιτροπή θα μπορούσε πιθανότατα να επιβάλει στο κράτος να απαιτήσει τόκους από την ενισχυθείσα επιχείρηση.

Ειδικά για την περίπτωση που ένα καθεστώς ενισχύσεων εφαρμόστηκε πριν εγκριθεί από την Επιτροπή, αλλά στη συνέχεια κρίθηκε συμβιβάσιμο, η Επιτροπή έχει την άποψη ότι οι ενισχύσεις που έχουν δοθεί κατ' εφαρμογή του καθεστώτος πριν αυτό κριθεί συμβιβάσιμο (περιπτώσεις εφαρμογής του καθεστώτος) δεν καλύπτονται από τη συμβατότητα του καθεστώτος, αλλά θα υπαχθούν σε ξεχωριστό έλεγχο σαν να ήταν ατομικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν παράνομα.

- Ποιες είναι, συνεπώς, οι βασικές διαφορές στις διαδικασίες ελέγχου των νέων και των τυπικά παράνομων ενισχύσεων;

1) Μια αρχική διαφορά αφορά τον τρόπο έναρξης της διαδικασίας ελέγχου: ενώ στις νέες ενισχύσεις ο έλεγχος ξεκινά από τότε που κοινοποιείται η ενίσχυση, στις τυπικά παράνομες ενισχύσεις, η Επιτροπή αρχίζει να ελέγχει από τότε που θα λάβει

οποιαδήποτε πληροφορία για την ύπαρξη παράνομης ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένης και της αυτεπάγγελτης εξέτασης.

2) Η βασική όμως διαφορά έγκειται στις προθεσμίες ελέγχου: ενώ στις νέες ενισχύσεις η προκαταρκτική εξέταση πρέπει να ολοκληρωθεί εντός διμήνου και η επίσημη διαδικασία έρευνας εντός δεκαοκταμήνου, όταν η Επιτροπή ελέγχει τυπικά παράνομες ενισχύσεις, **δεν δεσμεύεται από τις παραπάνω προθεσμίες**. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή μπορεί επ'αόριστον να εξετάζει μια τυπικά παράνομη ενίσχυση· οφείλει να ολοκληρώσει τον έλεγχο της απλώς μέσα σε εύλογη προθεσμία.

Μόνον εφόσον το κράτος μέλος, όσο διαρκεί ο έλεγχος της ενίσχυσης, ανακτήσει την ενίσχυση από τον δικαιούχο της, είτε υπακούοντας σε διαταγή προσωρινής ανάκτησης είτε με δική του πρωτοβουλία, η Επιτροπή δεσμεύεται να λάβει την απόφασή της μέσα στις προθεσμίες που ισχύουν για τις κοινοποιούμενες ενισχύσεις, καθώς θεωρείται ότι η ανάκτηση έχει αποκαταστήσει τα πράγματα σε κατάσταση αντίστοιχη της κοινοποίησης μιας νέας ενίσχυσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- η Επιτροπή ελέγχει τις τυπικά παράνομες ενισχύσεις, για να διαπιστώσει εάν συμβιβάζονται ή όχι με την κοινή αγορά
- μία τυπικά παράνομη ενίσχυση δεν είναι απαραίτητα και μη συμβατή με την κοινή αγορά
- η Επιτροπή διαθέτει αυξημένες εξουσίες ελέγχου:
  - α) δεν υποχρεούται να τηρήσει τη δίμηνη και τη δεκαοκτάμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης και της επίσημης διαδικασίας έρευνας αντίστοιχα που ισχύουν κατά τον έλεγχο των νέων ενισχύσεων
  - β) καθ'όλη τη διάρκεια του ελέγχου μπορεί να λάβει προσωρινά μέτρα (διαταγή παροχής πληροφοριών, διαταγή αναστολής, διαταγή προσωρινής ανάκτησης)
  - γ) μπορεί να επιβάλει την έντοκη ανάκτηση της τυπικά παράνομης ενίσχυσης που κρίθηκε μη συμβιβάσιμη

Δ. Διαδικασία ελέγχου της καταχρηστικής εφαρμογής μιας ενίσχυσης

- Σε τι στοχεύει ο έλεγχος της καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης από την Επιτροπή;

Όπως προκύπτει και από τον ορισμό της καταχρηστικής εφαρμογής μιας ενίσχυσης (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Α), για να υπάρχει καταχρηστική εφαρμογή μιας ενίσχυσης, πρέπει να προϋπάρχει απόφαση της Επιτροπής που να εγκρίνει την ενίσχυση (η οποία μπορεί να είναι είτε απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων είτε θετική απόφαση είτε υπό όρους απόφαση)· έχει δηλαδή προϋπάρξει τουλάχιστον η προκαταρκτική εξέταση της ενίσχυσης.

Διευκρινίζεται και πάλι ότι, όταν ο Κανονισμός 659/1999 αναφέρεται στην «καταχρηστική εφαρμογή», για την οποία και προβλέπει την παρούσα διαδικασία ελέγχου, εννοεί **μόνον εκείνην όπου υπεύθυνος για την κατάχρηση είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης**· ενώ, όταν υπεύθυνο για την κατάχρηση είναι το κράτος, εφαρμόζεται η διαδικασία ελέγχου που ισχύει για τις παράνομες ενισχύσεις.

- Πώς ελέγχει η Επιτροπή την καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης;

Επειδή η καταχρηστική εφαρμογή μιας ενίσχυσης έχει παρόμοια αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό με εκείνα μιας τυπικά παράνομης ενίσχυσης, η διαδικασία ελέγχου είναι κατ'αρχήν παρόμοια με αυτή των παράνομων ενισχύσεων.

Ο έλεγχος της καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης ακολουθεί, συνεπώς, και εν προκειμένω την εξής σειρά:

- 1) Η Επιτροπή πληροφορείται την καταχρηστική εφαρμογή μιας ενίσχυσης από διάφορες πηγές (είτε αυτεπάγγελτα, είτε από καταγγελία ανταγωνίστριας επιχείρησης, είτε από τον Τύπο, είτε ως αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Επιτροπής).
- 2) Η Επιτροπή εξετάζει «αμελλητί» τις πληροφορίες αυτές, ζητώντας εν ανάγκη από το κράτος μέλος να της υποβάλει συμπληρωματικές πληροφορίες μέσα σε

εύλογη προθεσμία. Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν παράσχει εμπρόθεσμα τις ζητούμενες πληροφορίες ή τις παράσχει ελλιπώς, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση με την οποία να απαιτεί την παροχή των πληροφοριών αυτών (προσωρινό μέτρο της «διαταγής παροχής πληροφοριών»).

- 3) Η Επιτροπή κινεί την **επίσημη διαδικασία έρευνας**, για να διαπιστώσει εάν υπάρχει καταχρηστική εφαρμογή (οριστική απόφαση).
- 4) Καθ'όλη τη διάρκεια της διαδικασίας (και όχι απαραίτητα από την αρχή) και μέχρι η Επιτροπή να εκδόσει την απόφασή της, μπορεί να λάβει το προσωρινό μέτρο της αναστολής της ενίσχυσης, προκειμένου να μην διατηρείται η διατάραξη του ανταγωνισμού.
- 5) Εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι ο δικαιούχος εφάρμοσε καταχρηστικά την ενίσχυση που του χορηγήθηκε, μπορεί να ζητήσει την έντοκη ανάκτηση της ενίσχυσης (απόφαση ανάκτησης).

■ Ποιες είναι, συνεπώς, οι βασικές διαφορές στις διαδικασίες ελέγχου μεταξύ της παράνομης και της καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης;

1) Στις περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης, η Επιτροπή **οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας**, προκειμένου να αποφανθεί ότι η ενίσχυση εφαρμόζεται καταχρηστικώς, ενώ στις παράνομες ενισχύσεις μπορεί να αποφασίσει να μην διατυπώσει αντιρρήσεις χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας..

Ο λόγος είναι ότι με την νέα της απόφαση η Επιτροπή τροποποιεί προς το αρνητικό (καταχρηστική εφαρμογή) την πρώτη της απόφαση (που είχε εγκρίνει την ενίσχυση).

2) Επίσης, κατά τη διαδικασία ελέγχου της καταχρηστικής εφαρμογής μιας ενίσχυσης, η Επιτροπή **δεν μπορεί να διατάξει την προσωρινή της ανάκτηση**, όπως μπορεί να συμβεί με τις παράνομες ενισχύσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- η διαδικασία για την καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης εφαρμόζεται μόνον όταν υπεύθυνος για την κατάχρηση είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης
- όταν υπεύθυνος για την κατάχρηση είναι το κράτος που χορήγησε την ενίσχυση, υπό την έννοια ότι παραβίασε την απόφαση της Επιτροπής που ενέκρινε την ενίσχυση, τότε εφαρμόζεται η διαδικασία για τις τυπικά παράνομες ενισχύσεις
- για να αποφανθεί η Επιτροπή ότι μία ενίσχυση εφαρμόζεται καταχρηστικώς, οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας
- καθ'όλη τη διάρκεια του ελέγχου η Επιτροπή μπορεί να λάβει προσωρινά μέτρα (διαταγή παροχής πληροφοριών, διαταγή αναστολής)
- η Επιτροπή δεν μπορεί να διατάξει την προσωρινή ανάκτηση μιας καταχρηστικής ενίσχυσης (προσωρινό μέτρο)
- εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι ο δικαιούχος εφάρμοσε καταχρηστικά την ενίσχυση που του χορηγήθηκε, μπορεί να ζητήσει την έντοκη ανάκτηση της ενίσχυσης

Ε. Διαδικασία ελέγχου των υφιστάμενων ενισχύσεων

- Σε ποιες υφιστάμενες ενισχύσεις εφαρμόζεται η παρούσα διαδικασία ελέγχου;

Στην παρούσα διαδικασία, που αφορά διαρκή έλεγχο, υποβάλλει η Επιτροπή **μόνο τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων**.

Η διαδικασία αυτή διαφέρει από όλες τις προηγούμενες κατά το ότι ο έλεγχος της Επιτροπής είναι διαρκής, μπορεί δηλαδή να λάβει χώρα ανά πάσα στιγμή για οποιοδήποτε καθεστώς.

Πράγματι, ένα υφιστάμενο καθεστώς ενισχύσεων, που επιτρέπει να χορηγηθούν μελλοντικά ατομικά μέτρα ενισχύσεων βάσει αυτού, είναι από τη φύση του διαχρονικό και η συμβατότητά του με την κοινή αγορά μπορεί πιθανότατα να επηρεασθεί από την εξέλιξη των οικονομικών και κανονιστικών συνθηκών. Για τον

λόγο αυτόν και έχει νόημα να υπόκειται η συμβατότητά του σε μία συνεχή επίβλεψη και έναν διαρκή έλεγχο από την Επιτροπή.

Εάν έτσι η Επιτροπή κρίνει π.χ. ότι ένα υφιστάμενο καθεστώς δεν συμβιβάζεται πια με την κοινή αγορά παρά υπό νέες προϋποθέσεις, τότε και οι μελλοντικές ενισχύσεις που θα χορηγηθούν βάσει του καθεστώτος αυτού θα υπαχθούν στις νέες προϋποθέσεις που έθεσε η Επιτροπή.

- Σε ποιες υφιστάμενες ενισχύσεις δεν ισχύει η παρούσα διαδικασία του διαρκούς ελέγχου;

Δεν ισχύει η παρούσα διαδικασία του διαρκούς ελέγχου, όταν η υφιστάμενη ενίσχυση έχει χορηγηθεί άπαξ στο παρελθόν. Πρόκειται για τις παρακάτω δύο περιπτώσεις:

- α) ενίσχυση που έχει ήδη χορηγηθεί βάσει του εγκεκριμένου υφιστάμενου καθεστώτος και
- β) υφιστάμενη ατομική ενίσχυση, που έχει εγκριθεί και έχει χορηγηθεί στον δικαιούχο της.

Και στις δύο περιπτώσεις δεν έχει νόημα να επανελέγχεται η συμβατότητά τους, καθώς οι συνέπειές τους εξαντλήθηκαν στο παρελθόν.

- Πώς ελέγχει η Επιτροπή τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων;

Ο διαρκής έλεγχος των υφιστάμενων καθεστώτων ενισχύσεων ακολουθεί την εξής σειρά:

- 1) Η Επιτροπή εξετάζει, σε συνεργασία με το κάθε κράτος μέλος, τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων. Την πρωτοβουλία της διαδικασίας ελέγχου έχει η Επιτροπή, η οποία διαθέτει διακριτική ευχέρεια (και όχι υποχρέωση) να την ξεκινήσει για κάθε υφιστάμενο καθεστώς.
- 2) Η Επιτροπή ξεκινά την διαδικασία ελέγχου ενός υφιστάμενου καθεστώτος ενισχύσεων, όταν θεωρήσει ότι αυτό δεν είναι συμβιβάσιμο ή δεν είναι πλέον συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά. Ενημερώνει τότε το κράτος μέλος για την

προκαταρκτική της γνώμη και του δίνει προθεσμία ενός μήνα, για να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

- 3) Εάν η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων που της έδωσε το κράτος, συμπεράνει ότι πράγματι το υφιστάμενο καθεστώς δεν είναι συμβιβάσιμο ή δεν είναι πλέον συμβιβάσιμο, εκδίδει **σύσταση** με την οποία προτείνει στο κράτος τα **κατάλληλα μέτρα**: είτε ουσιαστική τροποποίηση του καθεστώτος είτε επιβολή διαδικαστικών όρων είτε κατάργηση του καθεστώτος. Δεν προβλέπεται κάποια συγκεκριμένη προθεσμία μέσα στην οποία η Επιτροπή οφείλει να προτείνει τα κατάλληλα μέτρα.

Τα στάδια (2) και (3) αποτελούν ουσιαστικά την προκαταρκτική εξέταση του υφιστάμενου καθεστώτος, η οποία όμως καταλήγει εν προκειμένω στη διατύπωση σύστασης. Στο σημείο αυτό και διαφέρει από την προκαταρκτική εξέταση των νέων και παράνομων ενισχύσεων, όπου η Επιτροπή καταλήγει στα προαναφερθέντα τρία είδη αποφάσεων (βλ. παραπάνω Κεφάλαια Β και Γ).

- 4) Εάν το κράτος δεχθεί τα προτεινόμενα μέτρα, ενημερώνει την Επιτροπή γι' αυτό και υποχρεούται να τα εφαρμόσει (χωρίς να προβλέπεται, ωστόσο, κάποια συγκεκριμένη προθεσμία για την εφαρμογή). Η αποδοχή των μέτρων από το κράτος δημοσιεύεται με σύντομη ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η αποδοχή των μέτρων σημαίνει ότι το κράτος δεσμεύεται να τροποποιήσει μελλοντικά τους όρους χορήγησης του υφιστάμενου καθεστώτος. Εάν στο μεταξύ, πριν δηλαδή το κράτος αποδεχθεί τα κατάλληλα μέτρα που υπέδειξε η Επιτροπή, χορηγήθηκαν ενισχύσεις βάσει του εν λόγω καθεστώτος, αυτές εξακολουθούν να ισχύουν και δεν επηρεάζονται καθόλου από την τροποποίηση του καθεστώτος.

- 5) Εάν το κράτος δεν δεχθεί τα προτεινόμενα μέτρα της Επιτροπής και η Επιτροπή εξακολουθεί να θεωρεί ότι τα μέτρα αυτά είναι αναγκαία, η τελευταία κινεί την **επίσημη διαδικασία έρευνας**, για να καταλήξει σε οριστική απόφαση (δεύτερο στάδιο ελέγχου· βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Β).

Από το σημείο αυτό αρχίζουν να ισχύουν οι διαδικαστικοί κανόνες για τις νέες ενισχύσεις, πλην της ρήτρας αναστολής εφαρμογής της ενίσχυσης (standstill clause).

Εάν η επίσημη διαδικασία έρευνας καταλήξει σε αρνητική απόφαση της Επιτροπής, το υφιστάμενο καθεστώς, εφόσον βέβαια δεν μεταβλήθηκε ή καταργήθηκε στο μεταξύ ακολουθώντας τα προτεινόμενα μέτρα, μετατρέπεται από εκείνη τη στιγμή σε παράνομο.

- Τι συμβαίνει με τα υφιστάμενα καθεστάτα, όταν η Επιτροπή υιοθετεί νέους κανόνες συμβατότητας ενισχύσεων για έναν τομέα;

Εφόσον η Επιτροπή υιοθετήσει νέους κανόνες για τη συμβατότητα των ενισχύσεων σε κάποιον τομέα (Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικό Πλαίσιο κ.ά.), κάθε κράτος μέλος οφείλει να επανεξετάσει τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων που υπάρχουν στον τομέα αυτόν και να τα τροποποιήσει, ώστε να τα προσαρμόσει στους νέους αυτούς κανόνες. Η προσαρμογή αυτή έχει σημασία, προκειμένου **οι μελλοντικές ενισχύσεις, που θα χορηγηθούν βάσει του υφιστάμενου καθεστώτος στον τομέα αυτόν, να τηρούν τα νέα κριτήρια συμβατότητας** που θέσπισε η Επιτροπή με τις νέες Κατευθυντήριες Γραμμές.

Η κανονική διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί έχει ως εξής: η Επιτροπή, από τη στιγμή που θα υιοθετήσει τις νέες Κατευθυντήριες Γραμμές, τις απευθύνει στα κράτη μέλη ως «κατάλληλα μέτρα» και τους ζητά να προσαρμόσουν εφεξής τα υφιστάμενα καθεστάτα τους για τον τομέα αυτόν στους νέους κανόνες συμβατότητας που υιοθέτησε.

Εάν το κράτος δεχθεί, θα πρέπει να φροντίσει να προσαρμόσει τα υφιστάμενα καθεστάτα του στους νέους κανόνες συμβατότητας. Εάν το κράτος δεν δεχθεί, η Επιτροπή κατά κανόνα μπορεί να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας και να επιβάλει την προσαρμογή στους νέους κανόνες με μία δεσμευτική οριστική απόφαση που θα εκδώσει.

Στην πράξη όμως η Επιτροπή, αντί να προτείνει στα κράτη μέλη να τροποποιήσουν άμεσα τα υφιστάμενα καθεστάτα τους, προβλέπει συνήθως μία μεταβατική περίοδο ορισμένων ετών κατά τη διάρκεια της οποίας επανεξετάζει όλα τα υφιστάμενα

καθεστώτα στον τομέα αυτόν σε κάθε κράτος μέλος και ζητά την προσαρμογή τους στους νέους κανόνες.

- Γιατί είναι σημαντικό να χαρακτηριστεί μία ενίσχυση ως υφιστάμενη;

Ο χαρακτηρισμός μιας ενίσχυσης ως υφιστάμενης έχει ιδιαίτερα ευεργετικές συνέπειες:

α) η Επιτροπή δεν μπορεί να αναστείλει την εφαρμογή της ενίσχυσης

β) όταν ένα κράτος υποστηρίζει ότι μία συγκεκριμένη ενίσχυση χορηγείται κατ'εφαρμογήν υφιστάμενου καθεστώτος (συνήθως πρόκειται για καθεστώδες που έχει εγκριθεί), η Επιτροπή ελέγχει κατά κανόνα μόνον εάν η ενίσχυση αποτελεί πράγματι περίπτωση εφαρμογής του υφιστάμενου καθεστώτος και τηρεί τους όρους του καθεστώτος αυτού:

- εάν η Επιτροπή καταλήξει ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι σύμφωνη με την απόφαση που ενέκρινε το καθεστώδες, τότε θεωρείται ότι και αυτή καλύπτεται από την παραπάνω έγκριση και αποτελεί, συνεπώς, ομοίως υφιστάμενη ενίσχυση. Επομένως, **δεν χρειάζεται να κοινοποιηθεί ούτε και να ανασταλεί η εφαρμογή της.**
- εάν όμως η Επιτροπή καταλήξει ότι η εν λόγω ενίσχυση δεν συμφωνεί με την απόφαση που ενέκρινε το καθεστώδες, τότε η έγκριση του καθεστώτος δεν την καλύπτει και θεωρείται νέα ενίσχυση. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζεται η διαδικασία που ισχύει για τις νέες ενισχύσεις, οπότε **πρέπει να κοινοποιηθεί αυτοτελώς, ενώ αναστέλλεται και η εφαρμογή της μέχρι να εγκριθεί από την Επιτροπή.**

Όπως όμως προαναφέρθηκε, κατ'εξαιρέση πρέπει να κοινοποιούνται χωριστά και να εξετάζεται αυτοτελώς εάν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις που χορηγούνται κατ'εφαρμογήν υφιστάμενου καθεστώτος, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις: είτε εάν το ορίζει η απόφαση της Επιτροπής που ενέκρινε το καθεστώδες είτε όταν το προβλέπει το ρυθμιστικό πλαίσιο της ενίσχυσης (π.χ. Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικό Πλαίσιο κ.ά.) είτε συνήθως σε όλες τις ενισχύσεις στους «ευαίσθητους τομείς».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- η διαδικασία του διαρκούς ελέγχου των υφιστάμενων ενισχύσεων αφορά μόνο τα υφιστάμενα καθεστάτα
- δεν υπάγονται στην διαδικασία αυτήν οι ενισχύσεις που έχουν ήδη χορηγηθεί βάσει υφιστάμενου καθεστώτος και οι υφιστάμενες ατομικές ενισχύσεις που έχουν χορηγηθεί άπαξ στο παρελθόν
- την πρωτοβουλία του διαρκούς ελέγχου έχει η Επιτροπή
- εάν η Επιτροπή συμπεράνει ότι το υφιστάμενο καθεστώς δεν είναι συμβιβάσιμο ή δεν είναι πλέον συμβιβάσιμο, εκδίδει σύσταση με την οποία προτείνει στο κράτος τα κατάλληλα μέτρα: είτε ουσιαστική τροποποίηση του καθεστώτος είτε επιβολή διαδικαστικών όρων είτε κατάργηση του καθεστώτος
- η αποδοχή των μέτρων από το κράτος σημαίνει ότι αυτό δεσμεύεται να τροποποιήσει μελλοντικά τους όρους χορήγησης του υφιστάμενου καθεστώτος
- εάν το κράτος δεν δεχθεί τα προτεινόμενα μέτρα της Επιτροπής και η Επιτροπή καταλήξει σε αρνητική απόφαση, το υφιστάμενο καθεστώς μετατρέπεται από εκείνη τη στιγμή σε παράνομο
- εάν η Επιτροπή υιοθετήσει νέους κανόνες για τη συμβατότητα των ενισχύσεων σε κάποιον τομέα (Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικό Πλαίσιο κ.ά.), κάθε κράτος μέλος οφείλει να επανεξετάσει τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων που υπάρχουν στον τομέα αυτόν και να τα τροποποιήσει, ώστε να τα προσαρμόσει στους νέους αυτούς κανόνες.

Οι μελλοντικές ενισχύσεις, που θα χορηγηθούν βάσει υφιστάμενου καθεστώτος στον τομέα αυτόν, θα πρέπει να τηρούν τα νέα κριτήρια συμβατότητας

- Ο χαρακτηρισμός μιας ενίσχυσης ως υφιστάμενης έχει ιδιαίτερα ευεργετικές συνέπειες:

α) η Επιτροπή δεν μπορεί να αναστείλει την εφαρμογή της ενίσχυσης

β) όταν ένα κράτος υποστηρίζει ότι μία συγκεκριμένη ενίσχυση χορηγείται κατ'εφαρμογήν υφιστάμενου καθεστώτος, η Επιτροπή ελέγχει κατά κανόνα μόνον

εάν η ενίσχυση αποτελεί πράγματι περίπτωση εφαρμογής του υφιστάμενου καθεστώτος και τηρεί τους όρους του καθεστώτος αυτού.

ΣΤ. Εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων – Έννομη προστασία

- Με ποιον τρόπο ελέγχει η Επιτροπή εάν τα κράτη μέλη τηρούν τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις;

Για να μπορέσει η Επιτροπή να ελέγξει την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων από τα κράτη μέλη, έχει στη διάθεσή της τα δύο παρακάτω μέσα:

1. Κατ'αρχήν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να της υποβάλλουν **ετήσιες εκθέσεις σχετικά με όλα τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων**. Με αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή συλλέγει όλα τα στοιχεία που της είναι απαραίτητα για να επιτύχει τον διαρκή έλεγχο των υφιστάμενων καθεστώτων, ενώ παράλληλα ενημερώνεται και για τα υφιστάμενα καθεστάτα που τυχόν προϋπήρχαν της προσχώρησης του κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα οποία διαφορετικά μάλλον δεν θα τα γνώριζε η Επιτροπή.

Υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τα κράτη μέλη να της υποβάλουν ετήσια έκθεση κατά την έγκριση ενός κοινοποιημένου καθεστώτος.

2. Επίσης η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να προβαίνει σε **επιτόπιους ελέγχους για οποιαδήποτε ενίσχυση**, εάν έχει σοβαρές αμφιβολίες κατά πόσον τηρούνται οι αποφάσεις της για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων, οι θετικές αποφάσεις της ή οι υπό όρους αποφάσεις της (ιδίως εάν τηρήθηκαν οι όροι που αυτή επέβαλε).

Οι εντεταλμένοι υπάλληλοι της Επιτροπής, συνεπικουρούμενοι εν ανάγκη από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, έχουν το δικαίωμα να εισέλθουν σε όλες τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης που έλαβε την ενίσχυση, να ζητήσουν προφορικές διευκρινίσεις και να εξετάσουν τα βιβλία και άλλα επαγγελματικά έγγραφα, καθώς και να πάρουν αντίγραφα.

Ο Κανονισμός 659/1999 προβλέπει σχετικά την εξής διαδικασία:

- η Επιτροπή λαμβάνει απόφαση για τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου και ενημερώνει γραπτώς το κράτος μέλος για την επιτόπια επίσκεψη και για τα ονόματα των εντεταλμένων υπαλλήλων και εμπειρογνομόνων, ώστε αυτό να υποβάλει παρατηρήσεις
- το κράτος δίνει άδεια στην Επιτροπή να προβεί στον επιτόπιο έλεγχο
- εάν το κράτος έχει δεόντως αιτιολογημένες αντιρρήσεις για τους εμπειρογνώμονες που επέλεξε η Επιτροπή, διορίζονται νέοι με κοινή συμφωνία
- για να διενεργήσουν τον έλεγχο, οι εντεταλμένοι υπάλληλοι και οι εμπειρογνώμονες επιδεικνύουν γραπτό ένταλμα
- κατά την επίσκεψη ελέγχου, μπορούν να είναι παρόντες και οι εντεταλμένοι υπάλληλοι του κράτους
- μετά τον επιτόπιο έλεγχο οι υπάλληλοι της Επιτροπής συντάσσουν έκθεση, αντίγραφο της οποίας αποστέλλεται στο κράτος μέλος
- τα κράτη μέλη όφειλαν να λάβουν, μέσα σε 18 μήνες από την έναρξη ισχύος του Κανονισμού (δηλαδή μέχρι τον Οκτώβριο του 2000), τα αναγκαία μέτρα, ώστε να παρέχουν στην Επιτροπή την απαραίτητη συνδρομή για να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους, σε περίπτωση που μια επιχείρηση αντιτίθεται σε έναν τέτοιο έλεγχο.

■ Ποια έννομη προστασία υπάρχει κατά των αποφάσεων της Επιτροπής;

Τα κράτη μέλη ή οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος (συνήθως επιχείρηση ανταγωνίστρια της δικαιούχου μιας ενίσχυσης) μπορούν να ζητήσουν έννομη προστασία κατά όλων των αποφάσεων της Επιτροπής ενώπιον του ΔΕΚ και του Πρωτοδικείου Ε.Κ. μέσω των συνήθων δικονομικών ρυθμίσεων που ισχύουν (όπως προσφυγή ακύρωσης, προσφυγή παράλειψης, προσφυγή αποζημίωσης, αναστολή εκτέλεσης και προσωρινά μέτρα), ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να προσφύγουν και στα εθνικά δικαστήρια.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ
ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Α. Ειδικοί κανόνες για κάθε κατηγορία ενισχύσεων

■ Σκοπός θέσπισης ειδικών κανόνων

Η πρώτη μεγάλη υποκατηγορία ενισχύσεων (περιφερειακές, οριζόντιες και τομειακές ενισχύσεις), όπου ομαδοποιούνται όσες ενισχύσεις εγκρίνονται βάσει των εξαιρέσεων του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχεία (α) και (γ), περιλαμβάνει τον μεγάλο όγκο των χορηγούμενων ενισχύσεων.

Η Επιτροπή, τόσο επειδή τηρούσε διαφορετική στάση απέναντι σε καθεμία από τις ενισχύσεις αυτές όσο και για λόγους αποτελεσματικότερου ελέγχου τους, αποφάσισε ότι θα ήταν σκόπιμο να υιοθετήσει κριτήρια συμβατότητας για κάθε κατηγορία χωριστά.

Κατά καιρούς υιοθετεί έτσι η Επιτροπή και δημοσιεύει ειδικούς κανόνες για κάθε κατηγορία, που χρησιμεύουν να απλουστευθεί και να τυποποιηθεί η έγκριση ή απόρριψη των ενισχύσεων. Πρόκειται για τις Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικά Πλαίσια, Κανονισμούς, Ανακοινώσεις κ.ά., που περιλαμβάνουν κανόνες-κριτήρια σχετικά με το πεδίο εφαρμογής, τη συμβατότητα, τις επιλέξιμες δαπάνες, τη σάρρευση, τα ανώτατα όρια ενίσχυσης, την κοινοποίηση κ.λπ. Υπήρξαν και περιπτώσεις, όπου η Επιτροπή εξέδωσε τέτοιους ειδικούς κανόνες, όχι για ορισμένη κατηγορία ενισχύσεων, αλλά για μια συγκεκριμένη μορφή υπό την οποία χορηγούνται κρατικές ενισχύσεις σε διάφορες κατηγορίες (π.χ. για τις πωλήσεις οικοπέδων ή για τις κρατικές εγγυήσεις).

Με το σύστημα αυτό οι εθνικές αρχές μπορούν εκ των προτέρων να πιθανολογήσουν εάν μία ενίσχυση, που σκοπεύουν να χορηγήσουν, μπορεί νόμιμα και βάσιμα να εγκριθεί από την Επιτροπή, αλλά και, αντιστρόφως, να φροντίσουν να τηρήσουν τους ειδικούς κανόνες της Επιτροπής, ώστε αυτή να εγκρίνει την ενίσχυση.

Η υπαγωγή κάθε ενίσχυσης σε μία κατηγορία είναι λοιπόν πολύ σημαντική, επειδή παραπέμπει στην εφαρμογή των αντίστοιχων κανόνων βάσει των οποίων θα κριθεί εάν η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται ή όχι με την κοινή αγορά.

Επειδή όμως για κάθε κρατική ενίσχυση που χορηγείται θα πρέπει να εφαρμοσθεί **κατ'αρχήν μόνον ένα ρυθμιστικό πλαίσιο**, θα πρέπει να αποφασίσετε **με βάση τον πρωτεύοντα στόχο της κρατικής ενίσχυσης** σε ποια κατηγορία θα την εντάξετε.

Τονίζεται βέβαια ότι η Επιτροπή, όταν θα ελέγξει την ενίσχυση, έχει τη δυνατότητα να την υπαγάγει σε άλλη, καταλληλότερη κατά τη γνώμη της, κατηγορία εξαιρέσεως, εάν θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτόν μπορεί ορθότερα να τεκμηριώσει τη συμβατότητά της.

Σε περίπτωση που σε μία ενίσχυση, λόγω των δευτερευόντων στόχων που έχει, **μπορούν να εφαρμοσθούν και κανόνες άλλης κατηγορίας, εξετάζεται ad hoc εάν και κατά πόσον αυτοί μπορούν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά τη συμβατότητα της ενίσχυσης.**

Προσοχή: το γεγονός ότι σε μία ενίσχυση εφαρμόζονται ορισμένες Κατευθυντήριες Γραμμές και θεωρείτε βέβαιο ότι με βάση αυτές η Επιτροπή τελικά θα την εγκρίνει, δεν σημαίνει ότι **απαλλάσσεσθε από την υποχρέωσή σας να κοινοποιήσετε την ενίσχυση στην Επιτροπή.**

Υπογραμμίζεται λοιπόν ότι **όλες οι ενισχύσεις των επιμέρους κατηγοριών που αναπτύσσονται παρακάτω κοινοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και χορηγούνται μόνο μετά από δική της απόφαση** (ισχύει δηλαδή και γι'αυτές η διαδικασία, όπως περιγράφηκε στο Μέρος II).

Δεν χρειάζεται να κοινοποιηθούν εκ των προτέρων στην Επιτροπή μόνον:

- οι ενισχύσεις που χορηγούνται **βάσει απαλλακτικών Κανονισμών** (δηλαδή, προς το παρόν οι ενισχύσεις για την **επαγγελματική κατάρτιση** και οι ενισχύσεις σε **MME**) και
- οι ενισχύσεις **de minimis**.

Στα παρακάτω Κεφάλαια που αναλύουν την κάθε κατηγορία ενισχύσεων δεν επαναλαμβάνεται κάθε φορά η υποχρέωση κοινοποίησης. Μόνο στις περιπτώσεις όπου κατ'εξάιρεση δεν χρειάζεται κοινοποίηση, γίνεται ειδική υπενθύμιση.

■ Ποιες επιμέρους κατηγορίες ενισχύσεων περιλαμβάνονται στο παρόν Κεφάλαιο;

Υπογραμμίζεται κατ'αρχήν ότι οι κανόνες για τις επιμέρους κατηγορίες ενισχύσεων παρουσιάζονται σχετικά συνοπτικά και παρέχουν απλώς τις στοιχειώδεις πληροφορίες. Εάν θέλετε να χορηγήσετε ενίσχυση με βάση τους κανόνες αυτούς, απαραίτητο είναι να ανατρέξετε στα σχετικά πρωτότυπα κείμενα.

Οι επιμέρους κατηγορίες ενισχύσεων, που περιλαμβάνονται στο παρόν, συστηματοποιούνται σε δύο ομάδες:

Οι ενισχύσεις της πρώτης ομάδας, που περιγράφονται εκτενέστερα, περιλαμβάνουν α) όσες κατηγορίες ενισχύσεων κρίθηκε ότι αφορούν περισσότερο την ελληνική πραγματικότητα, β) τις περιπτώσεις για τις οποίες ισχύουν «απαλλακτικοί Κανονισμοί» και γ) τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis):

- Περιφερειακές ενισχύσεις
- Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis)
- Ενισχύσεις σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (MME)
- Ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση
- Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη
- Ενισχύσεις στην απασχόληση
- Ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων
- Ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος

Για τις υπόλοιπες κατηγορίες ενισχύσεων (δεύτερη ομάδα) παρατίθεται απλώς η παραπομπή στα σχετικά κοινοτικά κείμενα:

- Ενισχύσεις και επιχειρηματικά κεφάλαια
- Πωλήσεις γηπέδων, οικοπέδων και κτιρίων από τις δημόσιες αρχές
- Κρατικές εγγυήσεις

- Ενισχύσεις στους ευαίσθητους τομείς
  - βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα
  - αυτοκινητοβιομηχανία
  - βιομηχανία συνθετικών ινών
  - ναυπηγική βιομηχανία
- Ενισχύσεις ΕΚΑΧ
  - βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα
  - βιομηχανία άνθρακα
- Ενισχύσεις στις μεταφορές
  - χερσαίες μεταφορές (οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές)
  - θαλάσσιες μεταφορές
  - αεροπορικές μεταφορές
- Ενισχύσεις στην γεωργία
- Ενισχύσεις στην αλιεία

B. Περιφερειακές ενισχύσεις

Τα δύο βασικά κοινοτικά κείμενα που ισχύουν στις περιφερειακές ενισχύσεις είναι 1) οι Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα (ΕΕ C 74 της 10.3.1998) και 2) το Πολυτομεακό Πλαίσιο για τις περιφερειακές ενισχύσεις προς μεγάλα επενδυτικά σχέδια (ΕΕ C 70 της 19.3.2002).

1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

- Σε ποιες περιφερειακές ενισχύσεις εφαρμόζονται οι Κατευθυντήριες Γραμμές;

Οι παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές εφαρμόζονται στις περιφερειακές ενισχύσεις που χορηγούνται **σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, εκτός από εκείνους που αφορούν:**

- την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων του παραρτήματος I της Συνθήκης,
- την αλιεία και
- την βιομηχανία του άνθρακα.

Ειδικοί κανόνες ισχύουν:

- στις μεταφορές
- στη χαλυβουργία
- στις ναυπηγικές εργασίες
- στις συνθετικές ίνες
- στην αυτοκινητοβιομηχανία
- στα μεγάλα επενδυτικά σχέδια.

Προσοχή: Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τις παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές το 2003.

- Ποιες είναι οι επιλέξιμες περιφέρειες;

Οι περιφερειακές ενισχύσεις προορίζονται για συγκεκριμένες περιοχές με στόχο την ανάπτυξή τους. Επιλέξιμες περιφέρειες είναι οι:

- **περιφέρειες του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α)**, δηλαδή οι περιφέρειες με βιοτικό επίπεδο ασυνήθιστα χαμηλό ή με αυξημένη ανεργία. Πρόκειται για τις «μειονεκτούσες περιφέρειες» της Κοινότητας NUTS II, όπου το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) είναι κατώτερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου.
- **περιφέρειες του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ)**, δηλαδή οι πιο καθυστερημένες περιοχές της χώρας, καθώς και οι αραιοκατοικημένες περιοχές.

■ Σε τι χρησιμεύει ο Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων;

Η Επιτροπή ελέγχει τη συμβατότητα των κοινοποιούμενων καθεστώτων περιφερειακών ενισχύσεων βάσει του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων.

Ο Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων περιλαμβάνει τις περιοχές του κράτους στις οποίες μπορούν να χορηγηθούν περιφερειακές ενισχύσεις (επιλέξιμες περιφέρειες), τα είδη των ενισχύσεων που μπορούν να χορηγηθούν και τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια έντασης των ενισχύσεων για καθεμία από τις επιλέξιμες περιοχές.

Έτσι, η Επιτροπή, κάθε φορά που καλείται να εγκρίνει μία περιφερειακή ενίσχυση που της έχει κοινοποιηθεί, ανατρέχει στον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων του οικείου κράτους και αρκείται να επαληθεύσει α) εάν η ενισχυόμενη περιοχή υπάγεται στις επιλέξιμες περιφέρειες, β) εάν πρόκειται για αποδεκτή ενίσχυση και γ) εάν η ένταση της ενίσχυσης βρίσκεται εντός των ανώτατων ορίων που έχουν ορισθεί για τη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων

Κάθε κράτος μέλος καταρτίζει τον εθνικό του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων, σύμφωνα με το σύστημα ταξινόμησης όλων των περιφερειών της Κοινότητας βάσει των στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat). Τον Χάρτη αυτόν κοινοποιεί στην Επιτροπή, που με τη σειρά της είναι αρμόδια για την έγκριση και τη θέση του σε ισχύ.

Κάθε Χάρτης ισχύει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και αναθεωρείται περιοδικά, για να αποτυπώσει την οικονομική εξέλιξη των περιοχών σε σχέση τόσο με τον εθνικό όσο και με τον κοινοτικό μέσο όρο.

Τονίζεται, τέλος, ότι η Επιτροπή, για λόγους αποτελεσματικότητας του προγραμματισμού της, φροντίζει να αντιστοιχούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι Χάρτες Περιφερειακών Ενισχύσεων των κρατών μελών με τις περιφέρειες που αφορούν οι στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Έτσι, οι περιφέρειες του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α) αντιστοιχούν κατ'αρχήν με τις αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες του στόχου 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων, ενώ οι περιφέρειες του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ) θα πρέπει να αντιστοιχούν με τις περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα του στόχου 2.

■ Ποιες είναι οι επιλέξιμες δαπάνες;

Οι περιφερειακές ενισχύσεις μπορούν να αποσκοπούν μόνο:

- 1) στην υποστήριξη **παραγωγικών επενδύσεων** (αρχικές επενδύσεις). Οι σχετικές δαπάνες αφορούν
  - υλικές επενδύσεις (π.χ. γήπεδα, κτίρια, εξοπλισμός)
  - ορισμένες κατηγορίες άυλων επενδύσεων και μέχρις ενός περιορισμένου ποσού (π.χ. μεταφορά τεχνολογίας υπό την μορφή απόκτησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας)
- 2) στη δημιουργία **απασχόλησης που συνδέεται με την πραγματοποίηση κάποιας επένδυσης** (δαπάνες για καθαρή αύξηση του αριθμού των θέσεων εργασίας σε μία επιχείρηση)
- 3) **μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις** μπορεί να γίνει δεκτή και η **χορήγηση ενισχύσεων λειτουργίας**, ενισχύσεων δηλαδή που αποσκοπούν να μειώσουν τις τρέχουσες δαπάνες μίας επιχείρησης (π.χ. ενοίκιο, μισθοί):
  - στις περιοχές του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α), και μόνον εφόσον α) δικαιολογούνται από τη συμβολή τους στην περιφερειακή ανάπτυξη και τον χαρακτήρα τους, β) το ύψος τους είναι ανάλογο προς τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν και γ) έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια και μειώνονται προοδευτικά. Οι ενισχύσεις αυτές λαμβάνουν συνήθως τη μορφή φορολογικών απαλλαγών ή μείωσης των κοινωνικών εισφορών.
  - σε ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιοχές και σε περιοχές χαμηλής δημογραφικής πυκνότητας του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχεία (α) και (γ), για να αντισταθμίσουν μέρος των πρόσθετων μεταφορικών δαπανών, υπό ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις.

Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπονται οι λειτουργικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των εξαγωγών μεταξύ των κρατών μελών.

Ποιες είναι αρχικές επενδύσεις

Αρχικές επενδύσεις μπορούν να είναι:

- επένδυση παγίου κεφαλαίου η οποία αφορά τη δημιουργία νέας επιχείρησης, την επέκταση υφιστάμενης επιχείρησης ή την έναρξη δραστηριότητας η οποία συνεπάγεται θεμελιώδη αλλαγή του προϊόντος ή της μεθόδου παραγωγής μίας υφιστάμενης επιχείρησης
- επένδυση παγίου κεφαλαίου υπό μορφή εξαγοράς εγκαταστάσεων που είχαν κλείσει ή που θα είχαν κλείσει χωρίς την εξαγορά αυτήν, εκτός αν οι εγκαταστάσεις ανήκουν σε προβληματική επιχείρηση (οπότε εφαρμόζονται οι Κατευθυντήριες Γραμμές για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, βλ. παρακάτω Κεφάλαιο Η).

Προσοχή – ειδικός όρος απαραίτητος για την χορήγηση περιφερειακών ενισχύσεων: η αρχική επένδυση ή οι θέσεις απασχόλησης που δημιουργήθηκαν **πρέπει να διατηρηθούν για μία τουλάχιστον πενταετία** από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης.

- **Ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των περιφερειακών ενισχύσεων**

Τι είναι η ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση της ενίσχυσης

Η ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση της ενίσχυσης αφορά το ανώτατο ποσοστό που επιτρέπεται να συνιστά η ενίσχυση σε σχέση με το συνολικό ποσό της επένδυσης. Τα ανώτατα αυτά ποσοστά ορίζονται σε καθαρό ισοδύναμο επιχορήγησης (KIE).

Η Επιτροπή αποφασίζει για κάθε κατηγορία ενισχύσεων τα ανώτατα όρια έντασης, τα οποία δεν πρέπει να υπερβεί το κράτος μέλος. Τα όρια αυτά προσαυξάνονται ή

μειώνονται ανάλογα με διάφορες συνθήκες-παραμέτρους που ισχύουν κάθε φορά (π.χ. συνήθως υπάρχει προσαύξηση του ανώτατου ορίου, όταν η ενίσχυση αφορά ΜΜΕ).

Εντός των ανωτάτων ορίων, η ένταση της ενίσχυσης διαμορφώνεται κάθε φορά ανάλογα με τα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η ενίσχυση.

Όσον αφορά τις περιφερειακές ενισχύσεις:

- η ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση διαφοροποιείται από τη μία περιφέρεια στην άλλη, ανάλογα εάν πρόκειται για περιφέρειες του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α) ή στοιχείο (γ)
- το ανώτατο όριο έντασης προσαυξάνεται, όταν η περιφερειακή ενίσχυση χορηγείται σε ΜΜΕ ή όταν αφορά επαγγελματική εκπαίδευση
- σε κάθε περίπτωση, η ένταση μιας περιφερειακής ενίσχυσης πρέπει να αντιστοιχεί στη φύση και την ένταση των σχετικών περιφερειακών προβλημάτων.

Καθαρό Ισοδύναμο Επιχορήγησης (ΚΙΕ)

Για να μπορέσει η Επιτροπή να συγκρίνει μεταξύ τους τα καθεστάτα επενδυτικών ενισχύσεων, τα αξιολογεί υπολογίζοντας το ΚΙΕ. Με το ΚΙΕ όλες οι μορφές επενδυτικών ενισχύσεων ανάγονται σε έναν κοινό παρονομαστή, ανεξάρτητο από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Το ΚΙΕ δεν είναι λοιπόν παρά η καθαρή ένταση της ενίσχυσης που χορηγείται στον δικαιούχο και αντιπροσωπεύει το τελικό όφελος που λογίζεται ότι αυτός αποκομίζει από την ενίσχυση, σε σχέση με την αξία εκτός φόρων (κυρίως ΦΠΑ) της επιδοτούμενης επένδυσης.

Η μέθοδος υπολογισμού του ΚΙΕ χρησιμοποιείται από την Επιτροπή και δημοσιεύεται στο Παράρτημα Ι των Κατευθυντηρίων Γραμμών.

■ Σώρευση των περιφερειακών ενισχύσεων

Τι σημαίνει σώρευση ενισχύσεων

Όταν ένα κράτος θέλει να χορηγήσει **πολλές διαφορετικές ενισχύσεις υπέρ της ίδιας επιλέξιμης δαπάνης**, τότε έχουμε σώρευση περισσότερων ενισχύσεων.

Είναι προφανές ότι στην περίπτωση αυτήν δεν θα πρέπει να ισχύσουν για κάθε ξεχωριστή ενίσχυση τα ανώτατα όρια που ορίζονται για την κατηγορία της, αλλά θα πρέπει **το σύνολο των σωρευομένων ενισχύσεων να υπαχθεί σε ένα ανώτατο όριο**.

Η σώρευση υπάγεται σε συγκεκριμένους κανόνες, ώστε να αποφεύγονται αδικίες και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού από τη δυσανάλογη εύνοια προς ορισμένες επιχειρήσεις.

Για να μπορεί η Επιτροπή να ελέγχει εάν πράγματι το σύνολο των σωρευομένων ενισχύσεων τηρεί το ανώτατο όριο έντασης, απαιτεί από τα κράτη μέλη να της κοινοποιούν εκ των προτέρων τις σημαντικές περιπτώσεις σώρευσης περισσότερων ενισχύσεων υπέρ του ίδιου επενδυτικού σχεδίου, ακόμη και αν κατ'αρχήν δεν υποχρεούνται να το κάνουν, επειδή πρόκειται για ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος.

Στις περιφερειακές ενισχύσεις ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες σώρευσης:

- 1) Τα ανώτατα όρια έντασης που ορίζονται για τις αρχικές επενδύσεις ισχύουν για το σύνολο της ενίσχυσης:
  - σε περίπτωση ταυτόχρονης εφαρμογής περισσότερων καθεστώτων περιφερειακών ενισχύσεων και
  - ανεξάρτητα από το αν η πηγή της ενίσχυσης είναι τοπική, περιφερειακή, εθνική ή κοινοτική.
- 2) Οι ενισχύσεις για τη δημιουργία απασχόλησης που συνδέεται με την πραγματοποίηση μιας αρχικής επένδυσης και οι ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις μπορούν να σωρευθούν μεταξύ τους, στο πλαίσιο του ανώτατου ορίου έντασης που έχει καθορισθεί για την εκάστοτε περιοχή.

- 3) Οι ενισχύσεις για τη δημιουργία απασχόλησης που συνδέεται με την πραγματοποίηση μιας αρχικής επένδυσης και οι ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις δεν σωρεύονται με τις ενισχύσεις για τη δημιουργία απασχόλησης που χορηγούνται στο πλαίσιο των Κατευθυντηρίων Γραμμών του 1995 (παρακάτω Κεφάλαιο Ζ).
- 4) Όταν οι επιλέξιμες δαπάνες για περιφερειακές ενισχύσεις είναι πλήρως ή εν μέρει επιλέξιμες για ενισχύσεις άλλης κατηγορίας, το κοινό τμήμα υπόκειται στο ευνοϊκότερο ανώτατο όριο.

2) **ΠΟΛΥΤΟΜΕΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΕΓΑΛΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ**

- Σε ποιες ενισχύσεις εφαρμόζεται το Πολυτομεακό Πλαίσιο;

Το νέο Πολυτομεακό Πλαίσιο, που ισχύει μέχρι την 31.12.2009, εφαρμόζεται:

- στις περιφερειακές ενισχύσεις προς μεγάλα επενδυτικά σχέδια (όταν δηλαδή η συνολική ενίσχυση υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ) και
- για επενδυτικά σχέδια σε ορισμένους ευαίσθητους τομείς (προς το παρόν, στη χαλυβουργία ΕΚΑΧ από 24.7.2002 και στην αυτοκινητοβιομηχανία και στον τομέα των συνθετικών ινών από 1.1.2003).

Από 1.1.2004 θα εφαρμοστεί και σε άλλους ευαίσθητους τομείς με σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα, τους οποίους στο μεταξύ θα έχει καθορίσει η Επιτροπή.

Το παρόν Πολυτομεακό Πλαίσιο δεν εφαρμόζεται στους παρακάτω τομείς, για τους οποίους εξακολουθούν να ισχύουν ειδικοί κανόνες:

- γεωργία
- αλιεία
- μεταφορές
- βιομηχανία άνθρακα

Προσοχή:

Το νέο Πολυτομεακό Πλαίσιο αναθεώρησε ουσιαστικά το προηγούμενο Πολυτομεακό Πλαίσιο του 1998 (ΕΕ C 107/1998), καθώς ενσωμάτωσε σ' αυτό, εκτός από τις περιφερειακές ενισχύσεις προς μεγάλα επενδυτικά σχέδια, και ορισμένους προς το παρόν ευαίσθητους τομείς οι οποίοι προηγουμένως ρυθμίζονταν από αυτοτελή Κοινοτικά Πλαίσια.

■ Ανώτατα όρια ενίσχυσης

Το Πολυτομεακό Πλαίσιο στοχεύει να περιορίσει το επίπεδο των κινήτρων που παρέχονται για μεγάλα επενδυτικά σχέδια, ώστε να αποφευχθούν κατά το δυνατόν οι περιττές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Για τον λόγο αυτόν, όταν πρόκειται για ενίσχυση μεγάλου επενδυτικού σχεδίου, προσαρμόζει τα ανώτατα όρια περιφερειακών ενισχύσεων (που ορίζονται στις Κατευθυντήριες Γραμμές) σε χαμηλότερα επίπεδα.

Τα ίδια ανώτατα όρια ισχύουν και για τις επενδυτικές ενισχύσεις που χορηγούνται στους ευαίσθητους τομείς.

■ Κοινοποίηση

Ισχύει ειδικό έντυπο κοινοποίησης που επισυνάπτεται στο Πολυτομεακό Πλαίσιο (για την κοινοποίηση των διαφόρων περιπτώσεων ενισχύσεων δυνάμει του παρόντος, βλ. τις λεπτομερείς διατάξεις του Πολυτομεακού Πλαισίου).

Γ. Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis)

Τις ενισχύσεις de minimis ρυθμίζει ο **Κανονισμός 69/2001** της Επιτροπής (ΕΕ L 10 της 13.1.2001).

Πρόκειται για Κανονισμό, ο οποίος απαλλάσσει από την υποχρέωση κοινοποίησης των ενισχύσεων που ρυθμίζει, εφόσον βέβαια πληρούνται όλοι οι όροι που θέτει. Η διάρκεια του Κανονισμού είναι μέχρι την 31.1.2006.

■ Ποιες είναι οι ενισχύσεις de minimis;

Πρόκειται για **ποσά μικρής οικονομικής αξίας**, τα οποία εκτιμάται ότι δεν διαταράσσουν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ούτε θίγουν τον ανταγωνισμό.

Άρα οι de minimis ενισχύσεις δεν αποτελούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παρ. 1, οπότε και δεν εφαρμόζονται οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

Στις περιπτώσεις αυτές ισχύει ο κανόνας de minimis.

Κανόνας de minimis

Το συνολικό ποσό των ενισχύσεων de minimis που χορηγούνται στην ίδια επιχείρηση σε μία τριετία δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 100.000 ευρώ.

■ Κοινοποιούνται οι ενισχύσεις de minimis στην Επιτροπή;

Οι ενισχύσεις de minimis **δεν κοινοποιούνται στην Επιτροπή**, αφού δεν εφαρμόζονται σ'αυτές οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων. Η μη κοινοποίηση συνεπάγεται αυτόματα την ταχύτερη χορήγηση της ενίσχυσης στην δικαιούχο επιχείρηση.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς που χορηγούν τέτοιες ενισχύσεις μπορούν να τις χορηγούν ανεξέλεγκτα. Αντίθετα, κατά τη χορήγηση ενισχύσεων de minimis, δεσμεύονται από τις ρυθμίσεις του Κανονισμού 69/2001.

- Σε ποιες επιχειρήσεις χορηγούνται οι ενισχύσεις de minimis;

Οι ενισχύσεις de minimis χορηγούνται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται **σε όλους τους τομείς, εκτός από:**

- την παραγωγή, επεξεργασία και εμπορία προϊόντων γεωργίας και αλιείας του παραρτήματος I της Συνθήκης
- τις μεταφορές.

Επίσης, **δεν χορηγούνται ενισχύσεις de minimis, όταν:**

- αφορούν εξαγωγές, στον βαθμό που οι ενισχύσεις είτε συνδέονται άμεσα με τις εξαγόμενες ποσότητες και την δημιουργία και λειτουργία δικτύου διανομής, είτε καλύπτουν άλλες τρέχουσες δαπάνες που σχετίζονται με την εξαγωγική δραστηριότητα, ή
- χορηγούνται υπό τον όρο της χρησιμοποίησης εγχώριων προϊόντων σε βάρος των εισαγόμενων.

- Υποχρεώσεις εθνικών φορέων, όταν χορηγούν de minimis ενισχύσεις

Κάθε φορά που προτίθεσθε να χορηγήσετε ενίσχυση de minimis, πρέπει να βεβαιώνεστε ότι τηρείται ο Κανονισμός 69/2001. Οφείλετε λοιπόν να επαληθεύετε:

- 1) ότι η συγκεκριμένη ενίσχυση **δίδεται ως ενίσχυση de minimis**, αποκτά δηλαδή αυτόν τον χαρακτηρισμό.

Αυτό τονίζεται, γιατί είναι δυνατόν να χορηγηθεί σε μία επιχείρηση μία ενίσχυση κάτω των 100.000 ευρώ χωρίς αυτή να χαρακτηριστεί ως de minimis, αλλά π.χ. ως ενίσχυση σε MME. Ο χαρακτηρισμός αυτός είναι σημαντικός, γιατί ανάλογα θα εφαρμοσθούν και οι κανόνες που αφορούν τη συμβατότητα της ενίσχυσης,

- 2) ότι τηρούνται όλες οι **προϋποθέσεις που θέτει ο Κανονισμός 69/2001** για την χορήγηση ενισχύσεων de minimis και
- 3) ότι η **συγκεκριμένη επιχείρηση δεν έλαβε μέσα στην προηγούμενη τριετία ενισχύσεις de minimis που να ξεπερνούν συνολικά τα 100.000 ευρώ.**

Είναι προφανές ότι η περίοδος της τριετίας είναι κινητή, υπό την έννοια ότι για κάθε νέα χορήγηση de minimis ενίσχυσης θα πρέπει να εξετάζονται τα τρία προηγούμενα χρόνια.

Έτσι, μπορείτε να χορηγήσετε ενίσχυση de minimis σε μία επιχείρηση, δηλαδή ενίσχυση κάτω των 100.000 ευρώ, μόνον αφού εξακριβώσετε ότι με την ενίσχυση αυτή δεν αυξάνεται πέρα από τα 100.000 ευρώ το συνολικό ποσό των ενισχύσεων de minimis που έλαβε η εν λόγω επιχείρηση μέσα στην προηγούμενη τριετία.

Να θυμάστε ότι το ανώτατο όριο των 100.000 ευρώ:

- εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τη μορφή και το στόχο της εκάστοτε de minimis ενίσχυσης (απαγορεύονται μόνον οι de minimis ενισχύσεις για εξαγωγές) και
- εκφράζεται ως επιχορήγηση σε μετρητά. Σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ακαθάριστα ποσά, δηλαδή προ άμεσων φόρων. Εάν η ενίσχυση χορηγείται σε μορφή άλλη από την επιχορήγηση, το ποσό της ενίσχυσης είναι το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησής της.

■ Σώρευση de minimis ενισχύσεων

Οι ενισχύσεις de minimis σωρεύονται μόνο μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει ότι για τον υπολογισμό των 100.000 ευρώ, που αποτελούν το ανώτατο όριο σώρευσης, αθροίζονται μόνον οι de minimis ενισχύσεις της κρίσιμης τριετίας. Δεν μπορεί δηλαδή να σωρευθεί μία de minimis ενίσχυση με μία κρατική ενίσχυση άλλης κατηγορίας, για να υπολογισθεί εάν καλύφθηκε το όριο των 100.000 ευρώ.

Ωστόσο, **μπορεί να χορηγηθεί στην ίδια επιχείρηση μία de minimis ενίσχυση επιπρόσθετα προς μία κρατική ενίσχυση άλλης κατηγορίας.** Στην περίπτωση αυτή δεν πρόκειται για σώρευση, αλλά για ταυτόχρονη ύπαρξη δύο διαφορετικών ενισχύσεων.

■ Πώς παρακολουθούν τα κράτη μέλη εάν τηρείται το ανώτατο όριο σώρευσης που ισχύει για τις de minimis ενισχύσεις;

Εφόσον οι ενισχύσεις de minimis δεν κοινοποιούνται στην Επιτροπή, τα κράτη μέλη είναι αποκλειστικά υπεύθυνα για να παρακολουθούν, εάν η ενισχυόμενη επιχείρηση έχει κάθε φορά υπερβεί ή όχι για την κρίσιμη τριετία το ανώτατο όριο σώρευσης των ενισχύσεων de minimis, που είναι τα 100.000 ευρώ.

Ο Κανονισμός προτείνει στα κράτη μέλη δύο εναλλακτικές δυνατότητες, για να παρακολουθούν τη σώρευση των de minimis ενισχύσεων:

- είτε με την τήρηση ενός κεντρικού μητρώου ενισχύσεων, όπου καταχωρούνται όλες οι πληροφορίες σχετικά με τις de minimis ενισχύσεις που δόθηκαν σε οποιαδήποτε επιχείρηση από οποιαδήποτε αρχή του κράτους.

Η μέθοδος αυτή είναι και η συστηματικότερη, γιατί επιτρέπει να υπολογίζεται αυτόματα κάθε φορά η κρίσιμη τριετής περίοδος για την υπέρβαση του ορίου των 100.000 ευρώ.

- είτε με την πληροφόρηση από την ίδια την ενδιαφερόμενη επιχείρηση: κάθε φορά δηλαδή που το κράτος προτίθεται να χορηγήσει σε μία επιχείρηση de minimis ενίσχυση, την ενημερώνει ότι πρόκειται για de minimis ενίσχυση και της ζητά να την πληροφορήσει για όλες τις de minimis ενισχύσεις που έχει λάβει τα προηγούμενα τρία χρόνια. Μόνον αφού το κράτος βεβαιωθεί ότι δεν έχει εξαντληθεί το ανώτατο όριο των 100.000 ευρώ την προηγούμενη τριετία, χορηγεί την νέα de minimis ενίσχυση.

Τονίζεται, πάντως, ότι ενώ η δεύτερη αυτή μέθοδος είναι φαινομενικά απλούστερη, παρουσιάζει στην πράξη περισσότερες δυσκολίες εφαρμογής, αφού είναι πιθανό να μην γνωρίζει η ενδιαφερόμενη επιχείρηση εάν ή ποιες από τις ενισχύσεις που είχε λάβει την προηγούμενη τριετία ήταν de minimis και ποιες όχι.

Διευκρινίζεται επίσης ότι, σε περίπτωση που η επιχείρηση δώσει ανακριβή στοιχεία για τις ενισχύσεις που έλαβε την προηγούμενη τριετία, το κράτος μέλος και όχι η ίδια η επιχείρηση είναι υπεύθυνο έναντι της Επιτροπής για την παραβίαση του ανωτάτου ορίου των 100.000 ευρώ που έχει ορίσει ο Κανονισμός για τις de minimis ενισχύσεις.

- Πώς ελέγχεται η τήρηση του Κανονισμού 69/2001;

Το ότι η Επιτροπή επέτρεψε, με τον Κανονισμό 69/2001, να μην της κοινοποιούνται οι de minimis ενισχύσεις δεν σημαίνει ότι δεν ενδιαφέρεται για την ορθή χορήγηση των de minimis ενισχύσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω Κανονισμού.

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται λοιπόν να διατηρούν **για δέκα χρόνια αρχεία**, όπου καταγράφονται όλες οι πληροφορίες που είναι χρήσιμες για να εξακριβωθεί εάν έχουν τηρηθεί οι όροι του Κανονισμού.

Η Επιτροπή μπορεί ανά πάσα στιγμή να ζητήσει από το κράτος μέλος πληροφορίες, προκειμένου να εκτιμήσει εάν έχουν τηρηθεί όλες οι διατάξεις του Κανονισμού. Το κράτος μέλος υποχρεούται να τις διαβιβάσει κατ'αρχήν εντός 20 εργάσιμων ημερών.

■ Χρήσιμες συμβουλές για τη χορήγηση de minimis ενισχύσεων

Οι ενισχύσεις de minimis έχουν το εξής μοναδικό πλεονέκτημα, που δεν συναντάται στις άλλες κρατικές ενισχύσεις: μπορούν να χρησιμοποιηθούν για οποιοδήποτε σκοπό (εκτός από εξαγωγές). Αντίθετα, σε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων οι σχετικές Κατευθυντήριες Γραμμές ή Κανονισμοί κλπ. προβλέπουν περισσότερους περιορισμούς.

Αυτό το χαρακτηριστικό, σε συνδυασμό με το άλλο πλεονέκτημά τους ότι δεν κοινοποιούνται και, επομένως, χορηγούνται ταχύτερα, μπορεί να οδηγήσει στο εξής αποτέλεσμα: να προτιμούν οι επιχειρήσεις να λαμβάνουν de minimis ενισχύσεις, ακόμη και αν θα μπορούσαν για την ίδια επένδυση να λάβουν ενίσχυση άλλης κατηγορίας χρησιμοποιώντας άλλο νομικό πλαίσιο (Κανονισμό, Κατευθυντήριες Γραμμές κ.ά.).

Προσοχή όμως: αυτός δεν είναι ο ενδεδειγμένος τρόπος χρησιμοποίησης των δυνατοτήτων κρατικών ενισχύσεων που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο, γιατί εξαντλεί τις de minimis ενισχύσεις για μέτρα που θα μπορούσαν να είχαν καλυφθεί από άλλες κατηγορίες ενισχύσεων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι, για μέτρα που δεν θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν μέσω άλλων κατηγοριών ενισχύσεων, επειδή δεν είναι επιλέξιμα βάσει των σχετικών Κατευθυντήριων Γραμμών, χάνεται πλέον η ευκαιρία να χρηματοδοτηθούν ως de minimis ενισχύσεις, ακριβώς επειδή θα έχει εξαντληθεί το όριο των de minimis.

Συνιστάται λοιπόν:

- να μην δίδεται έμφαση μόνο στο βραχυπρόθεσμο κέρδος από την ταχεία χρηματοδότηση (μέσω της de minimis ενίσχυσης) εις βάρος της συνολικής ωφέλειας που θα μπορούσε μακροπρόθεσμα να αποκομίσει η επιχείρηση από την εξορθολογισμένη χρησιμοποίηση όλων των κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων
- όταν ένα μέτρο μπορεί να χρηματοδοτηθεί από άλλες Κατευθυντήριες Γραμμές ή μέσω απαλλακτικού Κανονισμού, να προτιμώνται αυτοί έναντι των de minimis ενισχύσεων
- να χρησιμοποιούνται δηλαδή οι ενισχύσεις de minimis μόνο για μέτρα, τα οποία δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν μέσω άλλων Κατευθυντήριων Γραμμών
- μία επιχείρηση μπορεί να λάβει συγχρόνως ενίσχυση de minimis και κρατική ενίσχυση άλλης κατηγορίας. Η μία δεν επηρεάζεται από την άλλη. Οι de minimis ενισχύσεις δεν σφραγίζονται με τις υπόλοιπες κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων, αλλά μπορούν να χορηγούνται επιπρόσθετα προς αυτές
- στην πράξη, ένας χρήσιμος ρόλος των de minimis ενισχύσεων είναι ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για να αυξήσουν το ποσοστό χρηματοδότησης που επιτρέπεται στο πλαίσιο του ανώτατου ορίου που ισχύει για άλλες Κατευθυντήριες Γραμμές.

Δ. Ενισχύσεις σε Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (MME)

Πρόκειται για οριζόντιες ενισχύσεις, οι οποίες αποσκοπούν να προωθήσουν δράσεις ειδικής σημασίας για την εξέλιξη της ενιαίας αγοράς.

Τις ενισχύσεις σε MME ρυθμίζει ο απαλλακτικός Κανονισμός 70/2001 της Επιτροπής (EE L 10 της 13.1.2001), ο οποίος ισχύει μέχρι την 31.12.2006.

Προσοχή: ο Κανονισμός 70/2001 απαλλάσσει μόνον από την υποχρέωση κοινοποίησης της ενίσχυσης, εφόσον βέβαια πληρούνται όλοι οι όροι που θέτει. Δεν

απαλλάσσει από την υποχρέωση τήρησης όλων γενικά των κανόνων που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις.

■ Ποιες θεωρούνται ΜΜΕ;

Στον Κανονισμό 70/2001 υπάγονται οι μεσαίες, οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Ως **ΜΜΕ** νοείται αυτή που συγκεντρώνει σωρευτικά τα εξής κριτήρια:

- απασχολεί λιγότερα από 250 άτομα,
- πραγματοποιεί κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 40.000.000 ευρώ ή ο ετήσιος συνολικός ισολογισμός της δεν υπερβαίνει τα 27.000.000 ευρώ και
- είναι ανεξάρτητη (ανεξάρτητη θεωρείται η επιχείρηση, όταν δεν ανήκει, σε ποσοστό 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου της ή των δικαιωμάτων ψήφου, σε μεγάλη επιχείρηση (δηλαδή σε επιχείρηση που δεν είναι η ίδια ΜΜΕ ή μικρή). Υπέρβαση του ποσοστού αυτού επιτρέπεται μόνο σε δύο ειδικές περιπτώσεις που ορίζονται στο Παράρτημα Ι του Κανονισμού).

Ειδικότερα, ως **μικρή επιχείρηση** νοείται αυτή που συγκεντρώνει σωρευτικά τα εξής κριτήρια:

- απασχολεί λιγότερα από 50 άτομα,
- πραγματοποιεί κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 7.000.000 ευρώ ή ο ετήσιος συνολικός ισολογισμός της δεν υπερβαίνει τα 5.000.000 ευρώ και
- είναι ανεξάρτητη υπό την παραπάνω έννοια.

Τέλος, ως **πολύ μικρή επιχείρηση** νοείται εκείνη που απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους.

Προσοχή: τα παραπάνω κριτήρια εξετάζονται για την **επιχείρηση ως σύνολο** (συμπεριλαμβανομένων και όλων των επιχειρήσεων που αυτή ελέγχει άμεσα ή έμμεσα, ακόμη και σε άλλα κράτη μέλη ή και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω κατοχής ποσοστού τουλάχιστον 25% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου).

Δεν αρκεί να πληροί τα κριτήρια αυτά μόνον η δικαιούχος επιχείρηση. Για να υπολογισθούν, επομένως, τα προαναφερθέντα όρια, πρέπει **να αθροιστούν τα στοιχεία που αφορούν τόσο τη δικαιούχο επιχείρηση όσο και τις επιχειρήσεις που αυτή ελέγχει.**

- Κοινοποιούνται οι ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ;

Κατ'αρχήν, οι ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ, που χορηγούνται σύμφωνα με τον Κανονισμό 70/2001 και πληρούν όλες τις προϋποθέσεις που αυτός θέτει, δεν χρειάζεται να κοινοποιηθούν προληπτικώς στην Επιτροπή, για να τις εγκρίνει. Το πλεονέκτημα είναι λοιπόν ότι χορηγούνται ταχύτερα οι ενισχύσεις αυτές.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την απαλλαγή από κοινοποίηση: τα καθεστώτα ενισχύσεων και οι μεμονωμένες ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν σε κανένα καθεστώς πρέπει να περιέχουν ρητή αναφορά στον Κανονισμό 70/2001.

Τότε, οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς, πρέπει:

- α) πριν χορηγήσουν σε ΜΜΕ ενίσχυση βάσει του Κανονισμού αυτού, να εξετάσουν εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση τηρούνται οι προϋποθέσεις του και
- β) μετά την χορήγηση της ενίσχυσης στη ΜΜΕ, και εντός 20 εργάσιμων ημερών, να διαβιβάσουν στην Επιτροπή **γραπτές συνοπτικές πληροφορίες** σχετικά με την ενίσχυση, προκειμένου να δημοσιευθούν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (συμπληρώνεται σχετικά το έντυπο που παρατίθεται στο Παράρτημα II του Κανονισμού 70/2001).

Κατ'εξάιρεση, πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή προς έγκριση οι εξής κρατικές ενισχύσεις σε ΜΜΕ:

- εάν πρόκειται για **ενίσχυση που υπερβαίνει τα ανώτατα όρια έντασης** που προβλέπει ο Κανονισμός 70/2001,
- εάν πρόκειται για **μεμονωμένη ενίσχυση μεγάλου ύψους** (τα σχετικά κατώφλια για τον υπολογισμό της έννοιας του «μεγάλου ύψους» εξειδικεύονται στον Κανονισμό),

- εάν η ενίσχυση χορηγείται σε ΜΜΕ **βάσει άλλων Κατευθυντήριων Γραμμών ή Κοινοτικού Πλαισίου** και όχι βάσει του Κανονισμού 70/2001 (οπότε βέβαια και δεν είναι απαραίτητο να τηρούνται οι όροι αυτού, αλλά θα εφαρμοσθεί το αντίστοιχο Κοινοτικό Πλαίσιο) ή
- εάν πρόκειται για περίπτωση **σώρευσης** μιας ενίσχυσης σε ΜΜΕ βάσει του Κανονισμού 70/2001 με άλλη κρατική ενίσχυση ή κοινοτική χρηματοδότηση, εφόσον η σωρευση αυτή οδηγεί σε υπέρβαση των ανώτατων ορίων που καθορίζει ο Κανονισμός.

Συνεπώς, εάν διαπιστώσετε ότι μία ενίσχυση δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 70/2001, έχετε δύο εναλλακτικές δυνατότητες: είτε να την τροποποιήσετε, ώστε να υπαχθεί στον Κανονισμό και να μην χρειάζεται κοινοποίηση, είτε να την κοινοποιήσετε κανονικά και να ζητήσετε την έγκρισή της από την Επιτροπή.

- Σε ποιους τομείς χορηγούνται οι ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ;

Ο Κανονισμός 70/2001 εφαρμόζεται σε ενισχύσεις που χορηγούνται σε **ΜΜΕ όλων των κλάδων, εκτός από όσους αφορούν:**

- την παραγωγή, μεταποίηση ή εμπορία των γεωργικών προϊόντων, προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιιεργειών,
- συγκεκριμένους κλάδους, για τους οποίους ισχύουν ειδικοί κανόνες, λιγότερο ή περισσότερο περιοριστικοί από τον παρόντα Κανονισμό, όπως είναι η ναυπηγική βιομηχανία,
- εξαγωγές, στο βαθμό που οι ενισχύσεις είτε αφορούν άμεσα τις εξαγόμενες ποσότητες και την συγκρότηση και λειτουργία δικτύου διανομής, είτε καλύπτουν άλλες τρέχουσες δαπάνες που συνδέονται με την εξαγωγική δραστηριότητα,
- ενισχύσεις που χορηγούνται υπό τον όρο της χρησιμοποίησης εγχώριων προϊόντων αντί των εισαγόμενων.

■ Ποιες είναι οι επιλέξιμες δαπάνες;

Οι ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ καλύπτουν δαπάνες για:

α) επενδύσεις

- σε υλικά στοιχεία ενεργητικού (γήπεδα, κτίρια, μονάδες παραγωγής, εξοπλισμός. Στον τομέα των μεταφορών επιλέξιμες είναι οι δαπάνες για τροχαίο σιδηροδρομικό υλικό, αλλά όχι για μέσα μεταφοράς και μεταφορικό εξοπλισμό)
- σε άυλα στοιχεία ενεργητικού (απόκτηση τεχνολογίας)
- για δημιουργία θέσεων εργασίας που συνδέονται με την εκάστοτε επένδυση,

β) παροχή υπηρεσιών από εξωτερικούς συμβούλους (πλην όσων συνδέονται με τις συνήθεις λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης, όπως συνήθεις φοροτεχνικές υπηρεσίες, τακτικές νομικές υπηρεσίες, διαφήμιση),

γ) την πρώτη συμμετοχή μίας ΜΜΕ σε εμπορική έκθεση.

■ Ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των ενισχύσεων σε ΜΜΕ

Η ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των ενισχύσεων σε ΜΜΕ διαφοροποιείται:

α) ανάλογα με την επιλέξιμη δαπάνη (είτε επένδυση μικρής ή μεσαίας επιχείρησης είτε υπηρεσία από εξωτερικούς συμβούλους είτε εμπορική έκθεση) και

β) ανάλογα με το αν η ΜΜΕ είναι εγκατεστημένη:

- σε μη μειονεκτούσα περιφέρεια (οπότε ισχύουν αυτοτελή όρια),
- σε μειονεκτούσα περιφέρεια του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α) ή
- σε μειονεκτούσα περιφέρεια του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ)
(στις δύο τελευταίες περιπτώσεις προσαυξάνονται τα ανώτατα όρια που ισχύουν για τις περιφερειακές ενισχύσεις).

■ Σώρευση

Οι ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ μπορούν να σωρευθούν με άλλες κρατικές ενισχύσεις ή με άλλη κοινοτική χρηματοδότηση για το ίδιο επιλέξιμο κόστος, αρκεί η σώρευση αυτή να μην έχει ως αποτέλεσμα ένταση ενίσχυσης που υπερβαίνει τα ανώτατα όρια τα οποία καθορίζονται με τον παρόντα Κανονισμό.

■ Πώς ελέγχει η Επιτροπή την τήρηση του Κανονισμού 70/2001;

Η Επιτροπή μπορεί να ελέγχει κατά πόσον τα κράτη μέλη χορηγούν τις ενισχύσεις σε ΜΜΕ σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 70/2001.

Για τον σκοπό αυτόν τα κράτη μέλη

α) υποχρεούνται να διατηρούν **για δέκα χρόνια αναλυτικά αρχεία** για όλες τις ενισχύσεις σε ΜΜΕ που απαλλάσσονται βάσει του Κανονισμού 70/2001, έτσι ώστε η Επιτροπή να μπορεί να εξακριβώσει εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις απαλλαγής από κοινοποίηση.

Η Επιτροπή μπορεί ανά πάσα στιγμή να ζητήσει από το κράτος μέλος οποιαδήποτε πληροφορία, προκειμένου να εκτιμήσει εάν έχουν τηρηθεί όλες οι διατάξεις του Κανονισμού. Το κράτος μέλος υποχρεούται να απαντήσει εντός 20 εργάσιμων ημερών.

β) συντάσσουν και υποβάλλουν στην Επιτροπή **ετήσια έκθεση** για την εφαρμογή του Κανονισμού 70/2001. Για τον σκοπό αυτόν χρησιμοποιείται το έντυπο που παρατίθεται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού.

Ε. Ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση

Πρόκειται επίσης για επιμέρους κατηγορία οριζόντιων ενισχύσεων, που ρυθμίζεται από τον απαλλακτικό **Κανονισμό 68/2001** της Επιτροπής (ΕΕ L 10 της 13.1.2001), ο οποίος ισχύει μέχρι την 31.12.2006.

Προσοχή: ο Κανονισμός 68/2001 απαλλάσσει μόνον από την υποχρέωση κοινοποίησης της ενίσχυσης, εφόσον βέβαια πληρούνται όλοι οι όροι που θέτει. Δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση τήρησης όλων γενικά των κανόνων που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις.

■ Ποια μέτρα επαγγελματικής εκπαίδευσης αφορά ο Κανονισμός;

Ο Κανονισμός 68/2001 αφορά **μόνο τα μέτρα επαγγελματικής εκπαίδευσης που συνιστούν κρατικές ενισχύσεις**, δηλαδή τη δημόσια χρηματοδότηση επαγγελματικής εκπαίδευσης που απαλλάσσει τις ενισχυόμενες επιχειρήσεις από μέρος της δαπάνης, την οποία υπό κανονικές συνθήκες θα κατέβαλαν για την κατάρτιση του προσωπικού τους.

Η εκπαίδευση αυτή μπορεί να παρέχεται **είτε από την ίδια την επιχείρηση είτε από κρατικά ή ιδιωτικά κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης** και να λάβει τη μορφή της γενικής ή της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Γενική και ειδική επαγγελματική εκπαίδευση

- **Γενική επαγγελματική εκπαίδευση:** στο πλαίσιο αυτής αποκτώνται γνώσεις που δεν αφορούν αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο την τρέχουσα ή μελλοντική θέση του εργαζόμενου στην ενισχυόμενη επιχείρηση, αλλά την γενικότερη επαγγελματική επιμόρφωσή του βελτιώνοντας έτσι σημαντικά τα προσόντα του και τις δυνατότητες απασχόλησής του.

Παραδείγματα γενικής εκπαίδευσης:

- όταν οργανώνεται από κοινού από διάφορες ανεξάρτητες επιχειρήσεις,
- όταν απευθύνεται σε εργαζόμενους διαφορετικών επιχειρήσεων,
- όταν αναγνωρίζεται, πιστοποιείται ή επικυρώνεται από δημόσιους ή άλλους φορείς και οργανισμούς εξουσιοδοτημένους από το κράτος μέλος ή την Κοινότητα

- **Ειδική επαγγελματική εκπαίδευση:** στο πλαίσιο αυτής αποκτώνται γνώσεις που αφορούν άμεσα και κατά κύριο λόγο την τρέχουσα ή μελλοντική θέση του

εργαζόμενου στην ενισχυόμενη επιχείρηση και παρέχει προσόντα που δεν είναι ή δεν είναι εύκολα μεταβιβάσιμα σε άλλες επιχειρήσεις ή σε άλλους τομείς απασχόλησης.

Ως γενική αρχή οι ενισχύσεις για γενική επαγγελματική εκπαίδευση στρεβλώνουν λιγότερο τον ανταγωνισμό από τις ενισχύσεις για ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, γ'αυτό η ένταση της ενίσχυσης είναι μεγαλύτερη στην πρώτη απ'ό,τι στη δεύτερη περίπτωση.

Συνεπώς, δεν εφαρμόζεται ο Κανονισμός 68/2001, καθώς δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, τα:

- γενικά μέτρα κατάρτισης που προορίζονται για επιχειρήσεις όλων των τομέων αδιακρίτως και όπου οι αρχές που τα εφαρμόζουν δεν έχουν κάποια διακριτική ευχέρεια
π.χ. σύστημα φορολογικών κινήτρων, όπως είναι οι αυτόματες εκπτώσεις φόρου που ισχύουν για όλες τις επιχειρήσεις που επενδύουν στην κατάρτιση του προσωπικού τους
- μέτρα κατάρτισης που ευνοούν απευθείας όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, χωρίς να παρέχουν συγκεκριμένα πλεονεκτήματα σε ορισμένες επιχειρήσεις ή τομείς
π.χ. - εκπαίδευση,
- αρχική επαγγελματική κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων μαθητείας και εναλλασσόμενης κατάρτισης,
- κατάρτιση ή επανεκπαίδευση ανέργων, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις.

■ Κοινοποιούνται οι ενισχύσεις για την επαγγελματική εκπαίδευση;

Κατ'αρχήν, οι ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση, που χορηγούνται σύμφωνα με τον Κανονισμό 68/2001 και πληρούν όλες τις προϋποθέσεις που αυτός θέτει, δεν χρειάζεται να κοινοποιηθούν εκ των προτέρων στην Επιτροπή, για να τις εγκρίνει. Έχουν λοιπόν και οι ενισχύσεις αυτές το πλεονέκτημα ότι χορηγούνται ταχύτερα.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την απαλλαγή από κοινοποίηση: τα καθεστώτα ενισχύσεων και οι μεμονωμένες ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν σε κανένα καθεστώς πρέπει να περιέχουν ρητή αναφορά στον Κανονισμό 70/2001.

Τότε, οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς, πρέπει:

α) πριν χορηγήσουν ενίσχυση για επαγγελματική εκπαίδευση βάσει του Κανονισμού αυτού, να εξετάσουν εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση τηρούνται οι προϋποθέσεις του και

β) μετά την χορήγηση της ενίσχυσης για επαγγελματική εκπαίδευση, και εντός 20 εργάσιμων ημερών, να διαβιβάσουν στην Επιτροπή **γραπτές συνοπτικές πληροφορίες** σχετικά με την ενίσχυση, προκειμένου να δημοσιευθούν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (συμπληρώνεται σχετικά το έντυπο που παρατίθεται στο Παράρτημα II του Κανονισμού 68/2001).

Κατ'εξίαιρηση, πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή προς έγκριση οι εξής κρατικές ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση:

- εάν η **ενίσχυση υπερβαίνει τα ανώτατα όρια έντασης** που προβλέπει ο Κανονισμός 68/2001,
- εάν πρόκειται για **μεμονωμένη ενίσχυση μεγάλου ύψους** (δηλαδή, όταν για ένα και το αυτό σχέδιο επαγγελματικής εκπαίδευσης η ενίσχυση υπερβαίνει το 1 εκατομμύριο ευρώ) ή
- εάν πρόκειται για περίπτωση **σώρευσης** μιας ενίσχυσης για επαγγελματική εκπαίδευση βάσει του Κανονισμού 68/2001 με άλλη κρατική ενίσχυση ή κοινοτική χρηματοδότηση, εφόσον η σωρευση αυτή οδηγεί σε υπέρβαση των ανώτατων ορίων που καθορίζει ο Κανονισμός.

Συνεπώς, εάν διαπιστώσετε ότι μία ενίσχυση δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 68/2001, έχετε δύο εναλλακτικές δυνατότητες: είτε να την τροποποιήσετε, ώστε να υπαχθεί στον Κανονισμό και να μην χρειάζεται κοινοποίηση, είτε να την κοινοποιήσετε κανονικά και να ζητήσετε την έγκρισή της από την Επιτροπή.

- Σε ποιους τομείς χορηγούνται οι ενισχύσεις για την επαγγελματική εκπαίδευση;

Οι ενισχύσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης, στις οποίες εφαρμόζεται ο Κανονισμός 68/2001, χορηγούνται σε **επιχειρήσεις όλων των τομέων** ανεξαιρέτως.

- Ποιες είναι οι επιλέξιμες δαπάνες;

Οι ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση καλύπτουν δαπάνες για:

- κόστος προσωπικού των εκπαιδευτών
- έξοδα μετακίνησης εκπαιδευτών και καταρτιζομένων
- λοιπές τρέχουσες δαπάνες (λ.χ. υλικά, προμήθειες κλπ.)
- αποσβέσεις εργαλείων και εξοπλισμού στο βαθμό που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για το εκπαιδευτικό σχέδιο
- κόστος υπηρεσιών συμβούλου σε σχέση με το εκπαιδευτικό σχέδιο
- κόστος προσωπικού των υπό κατάρτιση εργαζομένων μέχρι του ποσού των συνολικών επιλέξιμων δαπανών, πλην της παρούσας (υπολογίζονται μόνον οι ώρες πραγματικής συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση).

- Ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των ενισχύσεων για επαγγελματική εκπαίδευση

Η ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των ενισχύσεων για επαγγελματική εκπαίδευση διαφοροποιείται:

- α) ανάλογα εάν πρόκειται για γενική ή για ειδική επαγγελματική εκπαίδευση και
- β) ανάλογα εάν η εκπαίδευση αφορά μεγάλες επιχειρήσεις ή ΜΜΕ, ενώ
- γ) για την ειδική περίπτωση που η ενίσχυση αφορά τον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, η έντασή της μπορεί να ανέλθει στο 100%, ανεξάρτητα εάν πρόκειται για γενική ή για ειδική επαγγελματική εκπαίδευση, εφόσον ο εκπαιδευόμενος δεν

αποτελεί ενεργό μέλος του πληρώματος, αλλά είναι υπεράριθμος επί του πλοίου, και η εκπαίδευση πραγματοποιείται σε πλοία εγγεγραμμένα σε κοινοτικά νηολόγια.

Επίσης, τα ανώτατα όρια **προσαυξάνονται**:

- όταν η επιχείρηση είναι εγκατεστημένη σε περιοχή επιλέξιμη για περιφερειακή ενίσχυση του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α) και στοιχείο (γ),
- όταν η εκπαίδευση παρέχεται σε εργαζόμενους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Προσοχή: λαμβάνονται υπόψη τα ανώτατα όρια ενίσχυσης που ισχύουν για την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση:

- όταν το σχέδιο ενίσχυσης περιλαμβάνει στοιχεία τόσο γενικής όσο και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης που δεν μπορούν να διαχωριστούν για τον υπολογισμό της έντασης ή
- όταν δεν μπορεί να διαπιστωθεί ο ειδικός ή γενικός χαρακτήρας της επαγγελματικής εκπαίδευσης που αφορά το σχέδιο ενίσχυσης.

■ Σώρευση

Οι ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση μπορούν να σωρευθούν με άλλες κρατικές ενισχύσεις ή με άλλη κοινοτική χρηματοδότηση για το ίδιο επιλέξιμο κόστος, αρκεί η σώρευση αυτή να μην έχει ως αποτέλεσμα ένταση ενίσχυσης που υπερβαίνει τα ανώτατα όρια τα οποία καθορίζονται με τον παρόντα Κανονισμό.

■ Πώς ελέγχει η Επιτροπή την τήρηση του Κανονισμού 68/2001;

Η Επιτροπή μπορεί να ελέγχει κατά πόσον τα κράτη μέλη χορηγούν τις ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του Κανονισμού 68/2001.

Για τον σκοπό αυτόν τα κράτη μέλη:

α) υποχρεούνται να διατηρούν **για δέκα χρόνια αναλυτικά αρχεία** για όλες τις ενισχύσεις για επαγγελματική εκπαίδευση που απαλλάσσονται βάσει του Κανονισμού 68/2001, έτσι ώστε η Επιτροπή να μπορεί να εξακριβώσει εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις απαλλαγής από κοινοποίηση.

Η Επιτροπή μπορεί ανά πάσα στιγμή να ζητήσει από το κράτος μέλος οποιαδήποτε πληροφορία, προκειμένου να εκτιμήσει εάν έχουν τηρηθεί όλες οι διατάξεις του Κανονισμού. Το κράτος μέλος υποχρεούται να απαντήσει εντός 20 εργάσιμων ημερών.

β) συντάσσουν και υποβάλλουν στην Επιτροπή **ετήσια έκθεση** για την εφαρμογή του Κανονισμού 68/2001. Για τον σκοπό αυτόν χρησιμοποιείται το έντυπο που παρατίθεται στο Παράρτημα III του Κανονισμού.

ΣΤ. Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη

Οι ενισχύσεις αυτές ρυθμίζονται προς το παρόν από το **Κοινοτικό Πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη** (ΕΕ C 45 της 17.92.1996), το οποίο ισχύει μέχρι την 30.6.2002.

Το Πλαίσιο αυτό επανεξετάζεται από την Επιτροπή και προβλέπεται να αναθεωρηθεί άμεσα.

■ Ποια είναι η στάση της Επιτροπής απέναντι στις ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη;
--

Κατά παράδοση η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά απέναντι στις ενισχύσεις για E&A.

Ο λόγος για τη στάση της αυτή συνδέεται με τους στόχους των εν λόγω ενισχύσεων, τις ανάγκες χρηματοδότησης και τους σημαντικούς κινδύνους των ερευνητικών δραστηριοτήτων, καθώς και με το γεγονός ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν συνδέονται άμεσα με την αγορά, αλλά βρίσκονται σε στάδιο προγενέστερο αυτής, με

αποτέλεσμα να είναι μικρή η πιθανότητα στρέβλωσης του ανταγωνισμού ή νόθευσης των συναλλαγών.

Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται τις ενισχύσεις για E&A κυρίως ως **κίνητρο** που ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να αναλάβουν δραστηριότητες E&A, τις οποίες δεν θα αναλάμβαναν εάν δεν υπήρχε η ενίσχυση. Πρόκειται για συμπληρωματικές δραστηριότητες, οι οποίες προστίθενται στις δραστηριότητες που διεξάγουν κανονικά οι επιχειρήσεις σε καθημερινή βάση.

- Για τον λόγο αυτόν η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της εάν η αίτηση για χρηματοδότηση έγινε πριν από την έναρξη της δραστηριότητας E&A (η επιχείρηση μπορεί να ξεκινήσει το έργο με τον δικό της προϋπολογισμό, εάν είχε υποβάλει πριν την αίτηση χρηματοδότησης).
- Κατά την Επιτροπή, η ενίσχυση αποτελεί κατά τεκμήριο κίνητρο για E&A, όταν αποδέκτης της είναι ΜΜΕ.
- Όσον αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις, το κράτος μέλος θα πρέπει να αποδείξει την ανάγκη και τα θετικά αποτελέσματα των εν λόγω ενισχύσεων με ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια.

■ Ποιες χρηματοδοτήσεις έρευνας και ανάπτυξης δεν θεωρούνται κατ'αρχήν, κατά την Επιτροπή, κρατικές ενισχύσεις;

Δεν θεωρείται κατ'αρχήν κρατική ενίσχυση η δημόσια χρηματοδότηση δραστηριοτήτων E&A

- που διεξάγονται από ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή δημόσια ερευνητικά ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή
- που διεξάγονται από ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή δημόσια ερευνητικά ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα για λογαριασμό επιχειρήσεων ή σε συνεργασία με αυτές, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, ή
- που διεξάγονται από επιχειρήσεις κατόπιν ανάθεσης σ'αυτές με τους όρους της αγοράς (π.χ. με ανοικτό διαγωνισμό). Εάν όμως η ανάθεση δεν έγινε με ανοικτό διαγωνισμό, η Επιτροπή θεωρεί ότι θα μπορούσε να υπάρξει κρατική ενίσχυση.

■ Στάδια έρευνας και ανάπτυξης

Προκειμένου η Επιτροπή να διαπιστώσει τον βαθμό στρέβλωσης που μπορεί να επιφέρει η κρατική ενίσχυση για E&A, επιχειρεί να προσδιορίσει την εγγύτητα της επιδοτούμενης ερευνητικής δραστηριότητας με την αγορά.

Για τον σκοπό αυτόν διακρίνει μεταξύ βασικής έρευνας, βιομηχανικής έρευνας και δραστηριότητας ανάπτυξης σε προανταγωνιστικό στάδιο. Η καινοτομία δεν αποτελεί ξεχωριστή κατηγορία, αλλά μπορεί να ενταχθεί σε οποιοδήποτε από τα τρία στάδια.

Ο γενικός κανόνας είναι ότι όσο περισσότερο προσεγγίζει την αγορά η δραστηριότητα E&A τόσο μεγαλύτερη στρέβλωση του ανταγωνισμού μπορεί να προκαλέσει η επιδότησή της.

Βασική έρευνα

Ερευνητική δραστηριότητα για τη διεύρυνση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων που δεν συνδέονται με βιομηχανικούς ή εμπορικούς σκοπούς.

Βιομηχανική έρευνα

Σχεδιασμένη έρευνα ή έρευνα που αποσκοπεί στην απόκτηση νέων γνώσεων, προκειμένου αυτές να χρησιμεύσουν στην οριστική διαμόρφωση νέων προϊόντων, μεθόδων ή υπηρεσιών ή στη σημαντική βελτίωση υφισταμένων προϊόντων, μεθόδων ή υπηρεσιών.

Δραστηριότητα ανάπτυξης σε προανταγωνιστικό στάδιο

Πρόκειται για τη συγκεκριμενοποίηση των αποτελεσμάτων της βιομηχανικής έρευνας σε ένα σχέδιο, πρόγραμμα ή σχεδιασμό με σκοπό την παραγωγή νέων (διαφορετικών ή βελτιωμένων) προϊόντων, μεθόδων παραγωγής ή υπηρεσιών, που προορίζονται για πώληση ή για χρήση (συμπεριλαμβανόμενης και της δημιουργίας ενός πρώτου πρωτοτύπου που δεν θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εμπορικούς σκοπούς).

- Σε ποιους τομείς χορηγούνται οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη;

Οι ενισχύσεις για E&A δίδονται **σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς.**

- Πώς γίνεται η κοινοποίηση των ενισχύσεων για έρευνα και ανάπτυξη;

Η κοινοποίηση των ενισχύσεων για E&A γίνεται με τη συμπλήρωση ειδικού ερωτηματολογίου που επισυνάπτεται στο Παράρτημα III του παρόντος Κοινοτικού Πλαισίου.

Απαιτείται να κοινοποιούνται τα καθεστάτα ενισχύσεων και οι ατομικές ενισχύσεις, εκτός εάν πρόκειται για ενισχύσεις de minimis.

Δεν χρειάζεται κατ'αρχήν να κοινοποιούνται οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος, εκτός εάν πρόκειται για σχέδιο που υπερβαίνει τα 25 εκατομμύρια ευρώ και λαμβάνει ενίσχυση με ακαθάριστο ισοδύναμο επιδότησης που υπερβαίνει τα 5 εκατομμύρια ευρώ.

Ειδικές ρυθμίσεις ισχύουν για την κοινοποίηση των ενισχύσεων E&A που αφορούν:

- ναυπηγική βιομηχανία
- βιομηχανία του άνθρακα
- βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα
- αυτοκινητοβιομηχανία.

- Βάσει ποιας εξαίρεσης εγκρίνει η Επιτροπή τις ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη;

Η Επιτροπή, αφού εξετάσει τις ενισχύσεις για E&A που της κοινοποιούνται, κατά κανόνα δίνει την έγκρισή της, κυρίως βάσει του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ) για την ανάπτυξη ορισμένης οικονομικής δραστηριότητας, ή σπανιότερα βάσει του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (β) ως σχέδιο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

■ Επιλέξιμες δαπάνες

Οι ενισχύσεις για E&A καλύπτουν δαπάνες για:

- μισθοδοσία προσωπικού (ερευνητές, τεχνικοί και λοιπό προσωπικό) που απασχολείται αποκλειστικά για την ερευνητική δραστηριότητα
- κόστος οργάνων, εξοπλισμού και χώρων που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και σε μόνιμη βάση για την ερευνητική δραστηριότητα
- αμοιβές συμβούλων και άλλων ανάλογων υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την ερευνητική δραστηριότητα
- συμπληρωματικά γενικά έξοδα που συνδέονται άμεσα με την ερευνητική δραστηριότητα
- λοιπά έξοδα εκμετάλλευσης σχετιζόμενα ευθέως με την ερευνητική δραστηριότητα.

■ Ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των ενισχύσεων για έρευνα και ανάπτυξη

Η ανώτατη επιτρεπόμενη ένταση των ενισχύσεων για E&A διαφοροποιείται ανάλογα με το στάδιο της έρευνας που αφορά η ενισχυόμενη δραστηριότητα (βασική, βιομηχανική, προανταγωνιστική): χαμηλότερα είναι τα όρια ενίσχυσης που προβλέπονται για την τελευταία, λόγω του ότι τα αποτελέσματά της είναι πιο άμεσα εκμεταλλεύσιμα από την αγορά και γι'αυτό μπορεί να προκαλέσει ευκολότερα στρεβλωτικά αποτελέσματα· αντίθετα, η βασική έρευνα μπορεί να χρηματοδοτηθεί σε ποσοστό μέχρι και 100%.

Σε περίπτωση που η ενισχυόμενη δραστηριότητα αφορά συγχρόνως βιομηχανική και προανταγωνιστική έρευνα, η ανώτατη έντασή της ισοδυναμεί με τον σταθμισμένο μέσο όρο των εντάσεων που ισχύουν για τα δύο είδη έρευνας.

Τα ανώτατα όρια **προσαυξάνονται**, όταν η ερευνητική δραστηριότητα:

- διεξάγεται σε περιοχή του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (α) ή στοιχείο (γ) ή
- προορίζεται για ΜΜΕ ή

- εντάσσεται σε ειδικό σχέδιο ή πρόγραμμα που εμπίπτει στο κοινοτικό πρόγραμμα-πλαίσιο για την E&A ή
- προβλέπει διασυνοριακή συνεργασία ή συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων ερευνητικών οργανισμών ή όταν συνοδεύεται από ευρεία διάδοση και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της.

■ Σώρευση

Οι ενισχύσεις για E&A σωρεύονται με άλλες κρατικές ενισχύσεις και κοινοτικές χρηματοδοτήσεις, αρκεί η σώρευση αυτή να μην έχει ως αποτέλεσμα ένταση ενίσχυσης που υπερβαίνει το 75% για την βιομηχανική έρευνα και το 50% για την προανταγωνιστική έρευνα.

■ Πώς προβλέπεται να διαμορφωθεί το νέο Πλαίσιο που θα αντικαταστήσει το παρόν;

Με επιφύλαξη ως προς τις τελικές ρυθμίσεις που θα υιοθετηθούν, η σκέψη που διαπνέει τις νέες προτάσεις είναι να συγχωνευθεί η βιομηχανική και η προανταγωνιστική έρευνα σε ένα στάδιο, καθώς αποδείχθηκε δύσκολος ο σαφής διαχωρισμός τους στην πράξη. Το ανώτατο όριο που θα ισχύσει εν προκειμένω προτείνεται να αποτελέσει τον μέσο όρο των δύο ορίων που ισχύουν σήμερα για κάθε στάδιο.

Στο απώτερο μέλλον, όταν θα συσσωρευθεί η εμπειρία από τη χρήση των ενισχύσεων για E&A, είναι πιθανόν η Επιτροπή να θεσπίσει απαλλακτικό Κανονισμό για αυτή την κατηγορία ενισχύσεων.

Z. Ενισχύσεις στην απασχόληση

Οι ενισχύσεις αυτές ρυθμίζονται προς το παρόν από τις **Κατευθυντήριες Γραμμές όσον αφορά τις ενισχύσεις στην απασχόληση** (ΕΕ C 334 της 12.12.1995), το οποίο ισχύει μέχρι την 30.6.2002.

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές βρίσκονται υπό αναθεώρηση και η Επιτροπή έχει ήδη καταρτίσει σχετική **πρόταση Κανονισμού**, της οποίας η υιοθέτηση επίκειται άμεσα.

Ωστόσο, επειδή ο Κανονισμός δεν αποτελεί ακόμη επίσημο κείμενο της Κοινότητας και οι ρυθμίσεις του δεν έχουν οριστικοποιηθεί, παρουσιάζονται κατ'αρχήν οι ισχύουσες Κατευθυντήριες Γραμμές, ενώ στη συνέχεια περιγράφονται απλώς οι κυριότερες ρυθμίσεις του Κανονισμού, με επιφύλαξη όσων νεότερων εξελίξεων επήλθαν στο μεταξύ.

- Σε ποιες ενισχύσεις για απασχόληση εφαρμόζονται οι Κατευθυντήριες Γραμμές;

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές εφαρμόζονται στις ενισχύσεις για απασχόληση που έχουν ως σκοπό τη δημιουργία ή τη διατήρηση θέσεων εργασίας που δεν συνδέονται με μία συγκεκριμένη επένδυση.

Ενισχύσεις για τη δημιουργία θέσεων εργασίας: νοούνται οι ενισχύσεις μέσω των οποίων προκύπτει καθαρή αύξηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας στην ενισχυόμενη επιχείρηση, δηλαδή επιπλέον θέσεις εργασίας (η απλή αντικατάσταση ενός εργαζομένου από άλλον χωρίς αύξηση του προσωπικού δεν αποτελεί πραγματική δημιουργία απασχόλησης).

Ενισχύσεις για τη διατήρηση θέσεων εργασίας: νοούνται οι ενισχύσεις που παρέχονται στη δικαιούχο επιχείρηση, προκειμένου να μην προβεί σε απολύσεις εργαζομένων που απασχολεί.

- Ποια μέτρα για την απασχόληση δεν θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις;

Δεν θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις τα εξής μέτρα πολιτικής της απασχόλησης:

α) οι ενισχύσεις σε πρόσωπα που δεν ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής (π.χ. υπηρεσίες προσανατολισμού, προώθηση της απασχόλησης των μειονεκτικών ομάδων, όπως άτομα με ειδικές ανάγκες, φυλετικές ή θρησκευτικές μειονότητες κλπ.),

β) τα μέτρα που δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (π.χ. τοπικές πρωτοβουλίες, παροχή υπηρεσιών σε γειτονιές),

γ) τα «γενικά» μέτρα (π.χ. για βελτίωση της εργατικής νομοθεσίας).

■ Ποια είναι η στάση της Επιτροπής απέναντι στις ενισχύσεις για απασχόληση;

Η Επιτροπή έχει θετική στάση απέναντι στις ενισχύσεις για δημιουργία απασχόλησης και τις εγκρίνει βάσει του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ) για ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ειδικά τις ενισχύσεις για δημιουργία απασχόλησης στους ευαίσθητους τομείς, όπου υπάρχει πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα ή κρίση, η Επιτροπή συνήθως δεν τις αντιμετωπίζει ευνοϊκά, εκτός εάν πρόκειται για ενισχύσεις που αφορούν αναπτυσσόμενους κλάδους ή υποτομείς με καλές προοπτικές αύξησης της απασχόλησης.

Περαιτέρω, η Επιτροπή διάκειται λιγότερο ευνοϊκά απέναντι στις ενισχύσεις για διατήρηση της απασχόλησης, τις οποίες εγκρίνει μόνον, όταν προορίζονται για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα (άρθρο 87 παρ. 2 στοιχείο (β) της Συνθήκης) ή όταν πρόκειται για περιοχές με χαμηλό βιοτικό επίπεδο ή με σοβαρή υποαπασχόληση (άρθρο 87 παρ. 3 στοιχείο (α) της Συνθήκης).

Όταν οι ενισχύσεις για διατήρηση της απασχόλησης συνδέονται με τη διάσωση μιας προβληματικής επιχείρησης, εφαρμόζονται οι Κατευθυντήριες Γραμμές για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων.

- Σε ποιους τομείς χορηγούνται οι ενισχύσεις για απασχόληση;

Οι ενισχύσεις για την απασχόληση χορηγούνται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς.

Ειδικές ρυθμίσεις ισχύουν:

- στη γεωργία
- στην αλιεία
- στη βιομηχανία του άνθρακα και του χάλυβα
- στη ναυπηγική βιομηχανία
- στην αυτοκινητοβιομηχανία
- στον τομέα των συνθετικών ινών
- στις μεταφορές

- Ποιες είναι οι βασικές ρυθμίσεις της πρότασης Κανονισμού για τις ενισχύσεις στην απασχόληση;

1. Ο Κανονισμός αυτός, που θα ισχύει μέχρι το 2007, είναι απαλλακτικός και προβλέπεται να απλοποιήσει τη διαδικασία κοινοποίησης των ενισχύσεων για απασχόληση.

Ισχύουν, συνεπώς, και εν προκειμένω οι βασικές αρχές που ισχύουν για την απαλλαγή από κοινοποίηση:

- η ενίσχυση πρέπει να περιέχει ρητή αναφορά στον Κανονισμό,
- το κράτος μέλος διαβιβάζει στην Επιτροπή εντός 20 εργάσιμων ημερών γραπτές συνοπτικές πληροφορίες για την ενίσχυση,
- το κράτος τηρεί αναλυτικά αρχεία για 10 χρόνια,
- το κράτος συντάσσει και υποβάλλει στην Επιτροπή ετήσια έκθεση για την εφαρμογή του Κανονισμού.

2. Ειδικότερα, ο Κανονισμός, και με την επιφύλαξη νεότερων εξελίξεων που ενδεχομένως τροποποιήσουν το περιεχόμενό του, εφαρμόζεται σε ενισχύσεις για απασχόληση σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών προϊόντων.

3. Ο Κανονισμός απαλλάσσει μόνον τις ενισχύσεις

- για δημιουργία απασχόλησης
- για πρόσληψη εργαζομένων σε μειονεκτική θέση και εργαζομένων με ειδικές ανάγκες
- για μόνιμη απασχόληση των εργαζομένων με ειδικές ανάγκες.

4. Η απαλλαγή αφορά μόνον τα καθεστάτα ενισχύσεων και τις ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει απαλλασσόμενου καθεστώτος και όχι τις μεμονωμένες ενισχύσεις για απασχόληση.

5. Για να μπορέσει να απαλλαγεί βάσει του Κανονισμού μία ενίσχυση, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι είναι αναγκαία για την ανάπτυξη της απασχόλησης.

6. Εξακολουθούν να χρειάζονται κοινοποίηση:

- οι μεμονωμένες ενισχύσεις για απασχόληση,
- τα καθεστάτα ενισχύσεων για τους ευαίσθητους τομείς,
- οι ενισχύσεις για δημιουργία απασχόλησης στον τομέα των μεταφορών,
- οι ενισχύσεις για διατήρηση της απασχόλησης,
- η ενίσχυση σε συγκεκριμένη επιχείρηση που υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια ευρώ σε μία τριετία,
- ενισχύσεις για την κατανομή του χρόνου εργασίας, για τη στήριξη εργαζομένων γονέων και παρόμοια μέτρα που δεν οδηγούν σε καθαρή αύξηση της απασχόλησης,
- άλλα μέτρα ενίσχυσης της αγοράς εργασίας (π.χ. ενθάρρυνση της πρόωρης συνταξιοδότησης)
- ενισχύσεις για διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, όπου και εφαρμόζονται οι αντίστοιχες Κατευθυντήριες Γραμμές,
- ενισχύσεις που συνδέονται με εξαγωγική δραστηριότητα και ενισχύσεις για χρήση εγχωρίων αντί εισαγόμενων εμπορευμάτων.

Η. Ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 288 της 9.10.1999) προβλέπουν τα κριτήρια, προκειμένου να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά τέτοιου είδους ενισχύσεις.

- Ποιες επιχειρήσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Κατευθυντηρίων Γραμμών;

Οι παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές εφαρμόζονται για τις ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης που μπορούν να χορηγηθούν **μόνο σε προβληματικές επιχειρήσεις**.

Προβληματική επιχείρηση: η επιχείρηση που δεν είναι ικανή, με δικούς της οικονομικούς πόρους ή με τους πόρους που συνεισφέρουν οι μέτοχοι και οι πιστωτές της, να ανακόψει τη ζημιογόνο πορεία της, η οποία θα την οδηγήσει σχεδόν βέβαια, ελλείψει κρατικής παρέμβασης, βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα σε οικονομική εξαφάνιση.

Μία νέα επιχείρηση (συμπεριλαμβανομένης και εκείνης που προκύπτει από εκκαθάριση προϋπάρχουσας επιχείρησης ή από ανάληψη μόνο του ενεργητικού της) δεν δικαιούται να λάβει ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης.

Επίσης, μία εταιρία που αποτελεί μέρος ενός ομίλου μπορεί να λάβει ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης, μόνο εφόσον πληροί ορισμένες προϋποθέσεις.

- Ποιες ενισχύσεις μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά;

Κατά την Επιτροπή, οι ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης μπορούν, αφού κοινοποιηθούν, να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ) για την ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ενίσχυση διάσωσης

Πρόκειται για ενίσχυση μεταβατικού χαρακτήρα, η οποία επιτρέπει στην προβληματική επιχείρηση να συνεχίσει τις δραστηριότητές της επί όσο διάστημα απαιτείται για την επεξεργασία σχεδίου αναδιάρθρωσης ή εκκαθάρισης (6 μήνες κατ' ανώτατο όριο) ή μέχρι να αποφανθεί η Επιτροπή για το σχέδιο αυτό.

Ενίσχυση αναδιάρθρωσης

Βασίζεται σε ένα εφικτό, συγκροτημένο και διεξοδικό πρόγραμμα για την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας μίας επιχείρησης.

Προσοχή

- Για την έγκριση καθεμιάς από τις παραπάνω δύο κατηγορίες ενισχύσεων, που κοινοποιούνται μεμονωμένα στην Επιτροπή, ισχύουν διαφορετικοί όροι και προβλέπονται ειδικά έντυπα κοινοποίησης (Παράρτημα I και II αντίστοιχα).
- Βασική αρχή για τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης είναι η αρχή της «εφάπαξ ενίσχυσης» (“one time, last time”), σύμφωνα με την οποία ενισχύσεις αναδιάρθρωσης δεν πρέπει να χορηγούνται πάνω από μία φορά στην ίδια επιχείρηση.
- Ειδικές ρυθμίσεις προβλέπονται για τα καθεστώτα ενισχύσεων σε ΜΜΕ, καθώς και για τις ενισχύσεις αναδιάρθρωσης στο γεωργικό τομέα.
- Τέλος, η Επιτροπή προτείνει στα κράτη μέλη κατάλληλα μέτρα βάσει του άρθρου 88 παρ. 1 σχετικά με τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων.

- Σε ποιους τομείς χορηγούνται οι ενισχύσεις για την διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων;

Οι ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων χορηγούνται για όλους τους τομείς δραστηριοτήτων, εκτός από τις δραστηριότητες που καλύπτονται από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ.

Ειδικοί κανόνες ισχύουν:

- στην ναυπηγική βιομηχανία
- στην αυτοκινητοβιομηχανία
- στις αεροπορικές μεταφορές.

Θ. Ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος

Τις ενισχύσεις αυτές ρυθμίζει το **Κοινοτικό Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος** (ΕΕ C 37 της 3.2.2001), η ισχύς του οποίου λήγει το 2007.

■ Στόχος του Κοινοτικού Πλαισίου

Το Κοινοτικό Πλαίσιο αφορά τις ενισχύσεις για δράσεις σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος, δηλαδή για κάθε ενέργεια που στοχεύει στην αποκατάσταση ή την πρόληψη καταστροφών του φυσικού μας περιγύρου ή των φυσικών πόρων, καθώς και στην ενθάρρυνση της ορθολογικής χρησιμοποίησης των πόρων αυτών.

Η Επιτροπή αξιολογεί τις ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις πρέπει να αναλάβουν τις δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος («εσωτερίκευση των δαπανών»).

■ Σε ποιες ενισχύσεις για προστασία του περιβάλλοντος εφαρμόζεται το παρόν Κοινοτικό Πλαίσιο;

Το Κοινοτικό Πλαίσιο εφαρμόζεται στις ενισχύσεις που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος **σε όλους τους τομείς, πλην του γεωργικού**, όπου εφαρμόζονται οι αντίστοιχες Κατευθυντήριες Γραμμές.

Το Κοινοτικό Πλαίσιο **δεν εφαρμόζεται**, όταν πρόκειται για:

- ενισχύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα του περιβάλλοντος, οι οποίες εμπίπτουν στο Κοινοτικό Πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο ΣΤ)
- ενισχύσεις για επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα του περιβάλλοντος, τις οποίες η Επιτροπή εξετάζει σύμφωνα με τον Κανονισμό 68/2001 (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Ε).

■ Ποιες ενισχύσεις για προστασία του περιβάλλοντος επιτρέπονται;

Αφού της κοινοποιηθούν από τα κράτη μέλη, η Επιτροπή μπορεί να θεωρήσει συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά και να επιτρέψει, βάσει του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (γ) για την ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή βάσει του άρθρου 87 παρ. 3 στοιχείο (β) ως σημαντικό σχέδιο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος με πρωταρχικό άξονα το περιβάλλον, τις εξής ενισχύσεις για προστασία του περιβάλλοντος:

α) επενδυτικές ενισχύσεις για

- τη συμμόρφωση των ΜΜΕ στους νέους κοινοτικούς κανόνες
- την υπέρβαση των κοινοτικών προτύπων
- τον τομέα της ενέργειας (εξοικονόμηση ενέργειας, συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)
- τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε ενισχυόμενες περιοχές

β) ενισχύσεις στις δραστηριότητες παροχής συνδρομής και συμβουλών στον τομέα του περιβάλλοντος υπέρ των ΜΜΕ, οπότε εφαρμόζεται ο Κανονισμός 70/2001 και

γ) λειτουργικές ενισχύσεις

- για τη διαχείριση αποβλήτων και την εξοικονόμηση ενέργειας
- υπό μορφή φορολογικών εκπτώσεων και απαλλαγών
- υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- υπέρ της συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας.

Προσοχή: Κατά την κοινοποίηση των ενισχύσεων για προστασία του περιβάλλοντος, τα κράτη μέλη οφείλουν να παράσχουν στην Επιτροπή συμπληρωματικές πληροφορίες (όπως αναφέρονται στο Παράρτημα του Κοινοτικού Πλαισίου).

I. Ενισχύσεις και επιχειρηματικά κεφάλαια

Οι ενισχύσεις αυτές χορηγούνται σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής για **Κρατικές Ενισχύσεις και Επιχειρηματικά Κεφάλαια** (EE C 235 της 21.8.2001).

ΙΑ. Πωλήσεις γηπέδων, οικοπέδων και κτιρίων από τις δημόσιες αρχές

Αυτές ρυθμίζονται από την **Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με στοιχεία κρατικής ενίσχυσης στις πωλήσεις γηπέδων-οικοπέδων και κτιρίων από τις δημόσιες αρχές** (EE C 209 της 10.7.1993).

Σημειώνεται ότι οι πωλήσεις αυτές δεν αποτελούν για την ακρίβεια επιμέρους κατηγορία ενισχύσεων, αλλά κυρίως μορφή με την οποία χορηγούνται ενισχύσεις στις διάφορες κατηγορίες.

ΙΒ. Κρατικές εγγυήσεις

Σχετικά προβλέπει η **Ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων** (EE C 71 της 11.3.2000).

Πρόκειται και εν προκειμένω για μορφή με την οποία παρέχονται οι κρατικές ενισχύσεις, και όχι για επιμέρους κατηγορία ενισχύσεων.

ΙΓ. Ενισχύσεις στους ευαίσθητους τομείς

- **Βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα**

Για τις ενισχύσεις στη βιομηχανία προϊόντων σιδήρου και χάλυβα που δεν καλύπτονται από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ (εκτός ΕΚΑΧ), ισχύει η **Πλαισίωση ορισμένων κλάδων κατασκευής προϊόντων σιδήρου και χάλυβα εκτός ΕΚΑΧ** (ΕΕ C 320 της 13.12.1988).

Από **24.7.2002**, οι ενισχύσεις στη χαλυβουργία χορηγούνται σύμφωνα με το **Πολυτομεακό Πλαίσιο** που υιοθετήθηκε πρόσφατα (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Β).

- **Αυτοκινητοβιομηχανία**

Οι ενισχύσεις αυτές προβλέπονται από το **Κοινοτικό Πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις προς την αυτοκινητοβιομηχανία** (ΕΕ C 279 της 15.9.1997).

Από **1.1.2003**, οι ενισχύσεις αυτές χορηγούνται σύμφωνα με το **Πολυτομεακό Πλαίσιο** που υιοθετήθηκε πρόσφατα (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Β).

- **Βιομηχανία συνθετικών ινών**

Οι κανόνες για τις ενισχύσεις αυτές περιλαμβάνονται στο **Κοινοτικό Πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στη βιομηχανία συνθετικών ινών** (ΕΕ C 94 της 30.3.1996).

Από **1.1.2003**, οι ενισχύσεις στη βιομηχανία συνθετικών ινών χορηγούνται σύμφωνα με το **Πολυτομεακό Πλαίσιο** που υιοθετήθηκε πρόσφατα (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Β).

- **Ναυπηγική βιομηχανία**

Πρόκειται για ενισχύσεις που προβλέπονται από τον **Κανονισμό (ΕΚ) 1540/98 του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 περί των νέων κανόνων ενισχύσεως της ναυπηγικής βιομηχανίας** (ΕΕ L 202 της 18.7.1998).

ΙΔ. Ενισχύσεις ΕΚΑΧ

- **Βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα**

Οι ενισχύσεις αυτές προβλέπονται από την **Απόφαση 2496/96/ΕΚΑΧ της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικών κανόνων για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα** (ΕΕ L 338 της 28.12.1996).

Από **24.7.2002**, οι ενισχύσεις στη χαλυβουργία χορηγούνται σύμφωνα με το **Πολυτομεακό Πλαίσιο** που υιοθετήθηκε πρόσφατα (βλ. παραπάνω Κεφάλαιο Β).

- **Βιομηχανία άνθρακα**

Τις ενισχύσεις αυτές ρυθμίζει η **Απόφαση 3632/93/ΕΚΑΧ της Επιτροπής της 28ης Δεκεμβρίου 1993 για το κοινοτικό καθεστώς παρεμβάσεων των κρατών μελών υπέρ της βιομηχανίας άνθρακα** (ΕΕ L 329 της 30.12.1993), η οποία ισχύει μέχρι τη λήξη της Συνθήκης ΕΚΑΧ (Ιούλιος 2002).

Εκκρεμεί **πρόταση Κανονισμού** του Συμβουλίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις προς τη βιομηχανία άνθρακα (ΕΕ C 304 E της 30.10.2001).

Αρμόδια για τις ενισχύσεις αυτές είναι η Γενική Διεύθυνση Ενέργειας & Μεταφορών της Επιτροπής.

ΙΕ. Ενισχύσεις στις μεταφορές

Αρμόδια για τις ενισχύσεις αυτές είναι η Γενική Διεύθυνση Ενέργειας & Μεταφορών της Επιτροπής.

- Χερσαίες μεταφορές (οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές)

Στις χερσαίες μεταφορές, εκτός από τους γενικούς κανόνες των άρθρων 87-89, ισχύει και η ειδική διάταξη του άρθρου 73 της Συνθήκης. Τα συναφή κοινοτικά κείμενα είναι τα ακόλουθα:

- **Κανονισμός (ΕΟΚ) 1191/69 περί των ενεργειών των κρατών μελών που αφορούν τις υποχρεώσεις που είναι συνυφασμένες με την έννοια της δημοσίας υπηρεσίας στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών** (ΕΕ L 156 της 28.6.1969), όπως έχει τροποποιηθεί από τον Κανονισμό 1893/91 (ΕΕ L 169 της 29.6.1991).

Εκκρεμεί πρόταση Κανονισμού που θα αντικαταστήσει τον εν λόγω Κανονισμό.

- **Κανονισμός (ΕΟΚ) 1192/69 περί κοινών κανόνων για τη διευθέτηση των λογαριασμών των σιδηροδρομικών επιχειρήσεων** (ΕΕ L 156 της 28.6.1969).

- **Κανονισμός (ΕΟΚ) 1107/70 περί ενισχύσεων στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών** (ΕΕ L 130 της 15.6.1970), όπως τροποποιήθηκε από τους Κανονισμούς 1473/75 (ΕΕ L 152 της 12.6.1975), 3578/92 (ΕΕ L 364 της 12.12.1992), 2255/96 (ΕΕ L 304 της 27.11.1996) και 543/97(ΕΕ L 84 της 26.3.1997).

Εκκρεμεί πρόταση Κανονισμού που θα αντικαταστήσει τον ανωτέρω Κανονισμό.

- **Κανονισμός (ΕΟΚ) 1658/82 για τη συμπλήρωση του Κανονισμού 1107/70 με διατάξεις σχετικές με τις συνδυασμένες μεταφορές** (ΕΕ L 184 της 29.6.1982).

- **Κανονισμός (ΕΟΚ) 718/99 σχετικά με μια πολιτική ρύθμισης της μεταφορικής ικανότητας των κοινοτικών στόλων στην εσωτερική**

ναυσιπλοΐα για την προώθηση των μεταφορών διά της πλωτής οδού (ΕΕ L 90 της 2.4.1999).

- **Οδηγία 91/440/ΕΟΚ για την ανάπτυξη των κοινοτικών σιδηροδρόμων** (ΕΕ L 237 της 24.8.1991).

- **Θαλάσσιες μεταφορές**

Οι ενισχύσεις αυτές διέπονται από τις γενικές διατάξεις για τις κρατικές ενισχύσεις των άρθρων 87-89 (βλ. και παραπάνω Μέρος I, Κεφάλαιο Β).

Σχετικά ρυθμίζονται από τις **Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών** (ΕΕ C 205 της 5.7.1997).

- **Αεροπορικές μεταφορές**

Οι ενισχύσεις αυτές, οι οποίες επίσης υπόκεινται στις γενικές διατάξεις για τις κρατικές ενισχύσεις των άρθρων 87-89 (βλ. και παραπάνω Μέρος I, Κεφάλαιο Β), ρυθμίζονται από την **Ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 61 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ στις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών** (ΕΕ C 350 της 10.12.1994).

ΙΣΤ. Ενισχύσεις στη γεωργία

Στις ενισχύσεις αυτές, για τις οποίες αρμόδια είναι η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας της Επιτροπής, εφαρμόζονται και τα άρθρα 33, 36 και 37 της Συνθήκης (βλ. και παραπάνω Μέρος I, Κεφάλαιο Β).

Οι ενισχύσεις στη γεωργία ρυθμίζονται από τις **Κοινοτικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας** (ΕΕ C 28 της 1.2.2000· βλ. και διορθωτικό, ΕΕ C 232 της 12.8.2000).

Βασική αρχή είναι ότι κάθε κρατική ενίσχυση στον γεωργικό τομέα πρέπει να συμβιβάζεται με την Κοινή Αγροτική Πολιτική και με τις διεθνείς υποχρεώσεις της Κοινότητας, ιδίως με τη Συμφωνία του ΠΟΕ για τη γεωργία.

ΙΖ. Ενισχύσεις στην αλιεία

Στις ενισχύσεις αυτές, για τις οποίες αρμόδια είναι η Γενική Διεύθυνση Αλιείας της Επιτροπής, εφαρμόζονται και τα άρθρα 33, 36 και 37 της Συνθήκης (βλ. και παραπάνω Μέρος Ι, Κεφάλαιο Β).

Οι ενισχύσεις στην αλιεία χορηγούνται σύμφωνα με τις **Κατευθυντήριες Γραμμές για την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας** (ΕΕ C 19 της 20.1.2001).

ΜΕΡΟΣ IV

ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

A. Σημασία των διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων για τις χρηματοδοτήσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

- Ποια είναι τα Διαρθρωτικά Ταμεία;

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι:

- το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) - Τμήμα Προσανατολισμού,
- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ),
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και
- το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)

- Ποιος είναι ο στόχος των Διαρθρωτικών Ταμείων;

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία ενισχύουν την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας. Τον ίδιο σκοπό εξυπηρετούν επίσης η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και τα άλλα χρηματοδοτικά όργανα (πρόκειται για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας).

Ο βασικός στόχος είναι η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων μέσω της χρηματοδότησης δράσεων σε συγκεκριμένες περιφέρειες-στόχους.

- Πώς συνδέονται οι κρατικές ενισχύσεις με τα Διαρθρωτικά Ταμεία;

Η σύνδεση των κοινοτικών διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων με τα Διαρθρωτικά Ταμεία προκύπτει από τον Κανονισμό 1260/1999. Πρόκειται για τον νέο γενικό Κανονισμό για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, που ισχύει για την περίοδο 2000-2006, και ο

οποίος για πρώτη φορά προβλέπει ότι **οι χρηματοδοτήσεις που προέρχονται τόσο από τα Διαρθρωτικά Ταμεία όσο και από την ΕΤΕπ ή τα άλλα χρηματοδοτικά όργανα πρέπει να τηρούν και να είναι σύμφωνες με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.**

Το γεγονός ότι πρόκειται για κοινοτικούς και όχι για αμιγώς κρατικούς πόρους ουδόλως περιορίζει την εφαρμογή των σχετικών κανόνων. Ο λόγος είναι ότι οι πόροι αυτοί που προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας και τους διαχειρίζεται το κράτος εξομοιώνονται με κρατικούς πόρους (βλ. και παραπάνω Μέρος I, Κεφάλαιο Α).

Εξάλλου, καθώς το συνηθέστερο είναι μία δράση ή ένα έργο να συγχρηματοδοτείται από εθνικές και από κοινοτικές πηγές ταυτόχρονα, από πλευράς κρατικών ενισχύσεων εξετάζεται η συνολική χρηματοδότηση αυτής της δραστηριότητας ή του έργου.

Μορφές παρέμβασης των Διαρθρωτικών Ταμείων

Για την περίοδο 2000-2006, τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτήσουν:

- α) επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ,
- β) προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας: πρόκειται για το INTERREG (διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία), URBAN (αστική ανάπτυξη), LEADER (αγροτική ανάπτυξη), EQUAL (καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας) και
- γ) καινοτόμες ενέργειες και μέτρα τεχνικής βοήθειας για την εφαρμογή του Κανονισμού 1260/1999.

Διάρθρωση του ΚΠΣ

Κάθε κράτος μέλος, προκειμένου να εξασφαλίσει χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, καταρτίζει ένα **σχέδιο ανάπτυξης**, όπου αναλύει την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι περιφέρειές του σε σχέση με τους στόχους των Διαρθρωτικών Ταμείων, καθώς και τις ανάγκες του και τη στρατηγική του με τις

προβλεπόμενες προτεραιότητες δράσης και τους ενδεικτικούς χρηματοδοτικούς πόρους που τους αντιστοιχούν.

Βάσει αυτού του σχεδίου εγκρίνεται από την Επιτροπή σε συμφωνία με το κράτος μέλος το **Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ)**. Το έγγραφο αυτό περιγράφει τη στρατηγική που έχει επιλεγεί για την κοινή δράση της Κοινότητας και του κράτους και τους **άξονες προτεραιότητας** της στρατηγικής αυτής, με ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης για κάθε άξονα. Τη συνολική παρακολούθηση εφαρμογής του ΚΠΣ αναλαμβάνει η κεντρική Διαχειριστική Αρχή του ΚΠΣ.

Το ΚΠΣ εφαρμόζεται μέσω ενός ή περισσότερων **επιχειρησιακών προγραμμάτων**, τα οποία περιλαμβάνουν τους συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητας που εξυπηρετούν και περιγράφουν συνοπτικά τα **μέτρα** για την υλοποίηση των αξόνων αυτών με ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης. Σε κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα ορίζεται από το κράτος μέλος (ειδική) Διαχειριστική Αρχή για την παρακολούθησή του.

Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα είναι εκείνο το οποίο χρηματοδοτείται από περισσότερα του ενός Διαρθρωτικά Ταμεία.

Το **συμπλήρωμα προγραμματισμού** είναι το έγγραφο, που καταρτίζει το κράτος μέλος ή η Διαχειριστική Αρχή για την εφαρμογή της στρατηγικής και των αξόνων προτεραιότητας του επιχειρησιακού προγράμματος, και στο οποίο περιγράφονται αναλυτικά τα μέτρα του επιχειρησιακού προγράμματος και η χρηματοδότησή τους.

Τα μέτρα των επιχειρησιακών προγραμμάτων εφαρμόζονται μέσω των **πράξεων**, οι οποίες είναι τα επιμέρους έργα ή δράσεις που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Συνεπώς, πρέπει να συνάδουν με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις:

- τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΚΠΣ και τα μέτρα και οι πράξεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο αυτών
- οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας
- οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από προγράμματα καινοτόμων ενεργειών

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- για την περίοδο 2000-2006, τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτήσουν: α) επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ, β) προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας: INTERREG (διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία), URBAN (αστική ανάπτυξη), LEADER (αγροτική ανάπτυξη), EQUAL (καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας) και γ) καινοτόμες ενέργειες και μέτρα τεχνικής βοήθειας για την εφαρμογή του Κανονισμού 1260/1999
- οι χρηματοδοτήσεις που προέρχονται τόσο από τα Διαρθρωτικά Ταμεία όσο και από την ΕΤΕπ ή τα άλλα χρηματοδοτικά όργανα πρέπει να τηρούν και να είναι σύμφωνες με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων
- καθώς το συνηθέστερο είναι μία δράση ή ένα έργο να συγχρηματοδοτείται από εθνικές και από κοινοτικές πηγές ταυτόχρονα, από πλευράς κρατικών ενισχύσεων εξετάζεται η συνολική χρηματοδότηση αυτής της δραστηριότητας ή του έργου
- οφείλουν να είναι σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις α) τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα μέτρα και οι πράξεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο αυτών και β) οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας
- πρέπει να συνάδουν με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις α) τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΚΠΣ και τα μέτρα και οι πράξεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο αυτών, β) οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας και γ) οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από προγράμματα καινοτόμων ενεργειών

B. Υποχρεώσεις των κρατών μελών όσον αφορά χρηματοδοτήσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

- Βασική υποχρέωση: η έγκριση της χρηματοδότησης από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού

Το γεγονός ότι ένα πρόγραμμα/μέτρο/πράξη έχει εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της Επιτροπής όσον αφορά την τήρηση των διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία δεν σημαίνει ότι έχει εγκριθεί και ως προς την τήρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.

Υπεύθυνη για την έγκριση του μέτρου από την άποψη των κρατικών ενισχύσεων είναι η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής. Επομένως, οι δύο εγκρίσεις του ίδιου μέτρου είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους: η πρώτη έγκριση δεν υποκαθιστά ούτε περιλαμβάνει τη δεύτερη.

Στην πράξη μάλιστα είναι δυνατόν η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της Επιτροπής να αναστείλει την έγκριση της χρηματοδότησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία μέχρι το κράτος να λάβει έγκριση της ενίσχυσης από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής.

Έτσι, το κράτος μέλος πρέπει να φροντίσει, ώστε το συγκεκριμένο μέτρο, το οποίο ζητά να χρηματοδοτηθεί συνολικά ή εν μέρει από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, να εγκριθεί επίσης και από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής.

- Τι πρέπει να κάνουν οι φορείς που χορηγούν ενισχύσεις, για να τηρήσουν τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων;

Για κάθε πρόγραμμα/μέτρο/πράξη που είναι υπό έγκριση από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της Επιτροπής, **ο εθνικός φορέας που χορηγεί την ενίσχυση** πρέπει να προχωρήσει ως εξής:

- εάν μεν η συγκεκριμένη χρηματοδότηση δεν αφορά κρατική ενίσχυση, δεν εφαρμόζονται οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.
- εάν όμως αφορά κρατική ενίσχυση, οφείλει να βεβαιωθεί ότι η χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι σύμφωνη με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

Στην περίπτωση αυτήν οφείλει να ακολουθήσει την κανονική διαδικασία που ισχύει για την έγκριση των (νέων) κρατικών ενισχύσεων, δηλαδή **είτε να κοινοποιήσει και να μην εφαρμόσει το μέτρο/πράξη μέχρι αυτό να εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής (ακόμη και αν αυτό έχει εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της Επιτροπής) είτε να εφαρμόσει έναν απαλλακτικό Κανονισμό και να γνωστοποιήσει την ενίσχυση στην Επιτροπή.**

■ Ποιος είναι υπεύθυνος να ελέγχει, εάν μία δράση που πρόκειται να χρηματοδοτηθεί από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, τηρεί τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις;

α) Στο πλαίσιο του ΚΠΣ

Οι **Διαχειριστικές Αρχές** των κρατών μελών (τόσο η κεντρική του ΚΠΣ όσο και οι ειδικές των επιμέρους επιχειρησιακών προγραμμάτων), στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους να ελέγχουν την κανονικότητα της διαχείρισης και εφαρμογής των προγραμμάτων, **είναι αρμόδιες να διασφαλίζουν ότι συνάδουν με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις:**

- **αφενός, το ΚΠΣ και τα επιχειρησιακά προγράμματα** (στο στάδιο δηλαδή της διαπραγμάτευσης και έγκρισής τους)
- **αφετέρου, τα μέτρα και οι πράξεις που εντάσσονται σε κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα** (στο στάδιο δηλαδή της υλοποίησης ενός εγκεκριμένου επιχειρησιακού προγράμματος μέσα από επιμέρους πράξεις).

Για τον σκοπό αυτόν παρέχουν κάθε δυνατή υποστήριξη στους φορείς που χορηγούν τις ενισχύσεις, προκειμένου αυτοί να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

Έτσι, οι Διαχειριστικές Αρχές ελέγχουν εάν έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα που εξασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και τις προϋποθέσεις για την ορθή εκτέλεση των πράξεων.

β) Όσον αφορά τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και τις καινοτόμες ενέργειες

Η **Διαχειριστική Αρχή** που ορίζεται για κάθε πρόγραμμα κοινοτικής πρωτοβουλίας ή καινοτόμου ενέργειας είναι αρμόδια να διασφαλίσει ότι οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα αυτό τηρούν τις κοινοτικές διατάξεις για τις κρατικές ενισχύσεις.

■ Πώς εφαρμόζονται οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις στις δράσεις που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία;

1) Κατ'αρχάς, μία δράση που χρηματοδοτείται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορεί να αποτελεί, από την άποψη των κρατικών ενισχύσεων, **όχι μόνο περιφερειακή ενίσχυση, αλλά και ενίσχυση άλλης κατηγορίας**, όπως: ενίσχυση σε ΜΜΕ, ενίσχυση στην έρευνα και ανάπτυξη, ενίσχυση για την απασχόληση, ενίσχυση για την επαγγελματική κατάρτιση, ενίσχυση για την προστασία του περιβάλλοντος, ενίσχυση για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, μέτρα για τα επιχειρηματικά κεφάλαια κλπ.

Εφαρμόζονται τότε κάθε φορά οι ειδικοί κανόνες που ισχύουν για τη συγκεκριμένη κατηγορία ενισχύσεων (βλ. ανάπτυξη τους παραπάνω στο Μέρος III).

2) Το μέτρο ή η πράξη, που μπορεί να χρηματοδοτηθεί από ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα ή από μία κοινοτική πρωτοβουλία ή καινοτόμο ενέργεια, **μπορεί να επέχει θέση είτε α) καθεστώτος ενισχύσεων είτε β) ενίσχυσης που χορηγείται βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος είτε γ) ατομικής ενίσχυσης**.

Σχετικά με την κοινοποίηση στην Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού) υπενθυμίζεται ότι:

- Μόνο στην πρώτη και τρίτη περίπτωση (καθεστώτα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις), οφείλετε κατά κανόνα να κοινοποιήσετε εκ των προτέρων και να λάβετε την έγκριση της Επιτροπής.
- Διευκρινίζεται ότι καθεστώτα, που έχουν ήδη κοινοποιηθεί και εγκριθεί από την Επιτροπή πριν από την ένταξή τους στο ΚΠΣ, μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το ΚΠΣ χωρίς να απαιτείται εκ νέου κοινοποίηση.
- Δεν απαιτείται επίσης κοινοποίηση, όταν εφαρμόζεται απαλλακτικός Κανονισμός (οπότε πρέπει απλώς να διαπιστώσετε κατά πόσον πράγματι

πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του Κανονισμού στη συγκεκριμένη περίπτωση και να γνωστοποιήσετε την ενίσχυση στην Επιτροπή) ή ισχύει ο κανόνας de minimis (βλ. παραπάνω Μέρος III, Κεφάλαιο Γ).

- Τέλος, δεν χρειάζεται κατά κανόνα να κοινοποιείτε εκ νέου στην Επιτροπή την δεύτερη περίπτωση (ενισχύσεις που δίδονται βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος), γιατί έχει ήδη εγκριθεί το καθεστώς (από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής)· έγκριση που καλύπτει και όσες ενισχύσεις δίδονται βάσει αυτού. Εν προκειμένω έχετε μόνον υποχρέωση να διαπιστώσετε κατά πόσον πρόκειται πράγματι για επακριβή περίπτωση εφαρμογής του καθεστώτος.

Κατ'εξάιρση, πρέπει να κοινοποιείτε τις περιπτώσεις αυτές, όταν πρόκειται για Πολυτομεακό Πλαίσιο, για τους ευαίσθητους τομείς κλπ. (βλ. παραπάνω Μέρος II, Κεφάλαιο Β).

3) Υπάρχουν ανώτατα όρια για τη συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων στην χρηματοδότηση μιας δράσης, ως ποσοστά επί του συνολικού επιλέξιμου κόστους.

Σε περίπτωση επενδύσεων σε επιχειρήσεις, για τη συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων θα πρέπει να τηρούνται τα ανώτατα όρια έντασης ενισχύσεων και σόρευσης που καθορίζονται για τις κρατικές ενισχύσεις της αντίστοιχης κατηγορίας (βλ. Μέρος III).

4) Τα ανώτατα όρια ενίσχυσης, που προβλέπονται για κάθε κατηγορία κρατικών ενισχύσεων, υπολογίζονται επί του συνόλου της ενίσχυσης (δημόσια εθνική και κοινοτική συμμετοχή). Το άθροισμα δηλαδή των εθνικών και κοινοτικών πόρων που συνιστούν την ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο έντασης. Χρηματοδότηση από ιδιωτικές πηγές δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση και δεν προστίθεται στο παραπάνω σύνολο της ενίσχυσης.

Έτσι θα προστεθούν π.χ. όλες οι ενισχύσεις de minimis (εθνικές και κοινοτικές) που χορηγήθηκαν σε μία επιχείρηση για μία τριετία, ώστε να υπολογισθεί εάν αυτή έχει υπερβεί το όριο των 100.000 ευρώ του κανόνα de minimis.

Εάν η ενίσχυση υπερβεί το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο, δεν θα εγκριθεί από την Επιτροπή, αλλά θα θεωρηθεί τυπικά παράνομη κρατική ενίσχυση και υπόκειται σε ανάκτηση (βλ. παραπάνω Μέρος II, Κεφάλαιο Γ).

5) Σε περίπτωση μικτής χρηματοδότησης (εθνικής και κοινοτικής), θα πρέπει να διασφαλίσετε ότι **η εθνική συμμετοχή είναι εγκεκριμένη ενίσχυση ή ενίσχυση που υπάγεται σε απαλλακτικό Κανονισμό.**

Έτσι π.χ. η κοινοτική χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία δεν μπορεί να συμπληρώσει ένα περιφερειακό καθεστώς ενισχύσεων, παρά μόνον εάν αυτό το καθεστώς έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και έχει εγκριθεί ως συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά.

6) Σε περίπτωση χρηματοδότησης από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα (**συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα**), **η δημόσια χρηματοδότηση θα πρέπει να συμβιβάζεται με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων.**

■ Ποιες είναι οι συνέπειες, εάν δεν τηρηθούν οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις στις χρηματοδοτήσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία;

Κατ'αρχάς, θα επέλθουν όλες οι συνέπειες λόγω μη τήρησης της διαδικασίας έγκρισης των κρατικών ενισχύσεων (βλ. παραπάνω Μέρος II, Κεφάλαιο Β). Οι συνέπειες αυτές έχουν να κάνουν με τον χαρακτηρισμό του μέτρου ως **τυπικά παράνομης κρατικής ενίσχυσης.**

Περαιτέρω όμως, υπάρχουν και συνέπειες που αφορούν τη χρηματοδότηση του μέτρου από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (στάδιο δημοσιονομικού ελέγχου): έτσι, σε περίπτωση που **η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή** διαπιστώσει ότι, κατά την χρησιμοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων υπήρξαν παρατυπίες (αν π.χ. δεν διασφαλίστηκε πλήρως η τήρηση της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων), **μπορεί να ζητήσει την αναστολή της χρηματοδότησης της πράξης από την αρμόδια υπηρεσία ή τη διακοπή της χρηματοδότησης ή τη μείωση του ύψους της.**

Στη συνέχεια, εάν **η Επιτροπή** διαπιστώσει ότι το κράτος μέλος δεν έκανε τις απαραίτητες δημοσιονομικές διορθώσεις, τότε **μπορεί να αναστείλει τις ενδιάμεσες πληρωμές ή και να καταργήσει εν όλω ή εν μέρει την κοινοτική συμμετοχή (των Διαρθρωτικών Ταμείων) στη συγκεκριμένη παρέμβαση.**

- Η κατασκευή υποδομών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων;

Κατά κανόνα, τα έργα υποδομών που κατασκευάζονται από το δημόσιο τομέα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, γιατί αποτελούν μέτρα γενικού χαρακτήρα και αποσκοπούν στο δημόσιο συμφέρον, εφόσον ωφελούν όλους τους καταναλωτές αδιακρίτως (π.χ. ένας δρόμος προσβάσιμος σε όλους).

Σε περίπτωση όμως που ένας δρόμος ωφελεί αποκλειστικά μία εταιρία (π.χ. μία τουριστική επιχείρηση), τότε για την υποδομή αυτή μπορούν να εφαρμοσθούν οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- το κράτος μέλος πρέπει να φροντίσει, ώστε το συγκεκριμένο μέτρο, το οποίο ζητά να χρηματοδοτηθεί συνολικά ή εν μέρει από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, να εγκριθεί επίσης και από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής
- αρμόδιες να διασφαλίσουν την ορθή εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων για τις κρατικές ενισχύσεις είναι, για μεν το ΚΠΣ οι Διαχειριστικές Αρχές (τόσο η κεντρική του ΚΠΣ όσο και οι ειδικές για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα), για δε τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και τις καινοτόμες ενέργειες οι Διαχειριστικές Αρχές των αντίστοιχων προγραμμάτων
- για κάθε πρόγραμμα/μέτρο/πράξη που είναι υπό έγκριση από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της Επιτροπής, ο εθνικός φορέας που χορηγεί την ενίσχυση πρέπει να εξετάσει εάν πρόκειται κατ'αρχήν για κρατική ενίσχυση, οπότε και στη συνέχεια οφείλει να βεβαιωθεί ότι η χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι σύμφωνη με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

Για τον σκοπό αυτόν ακολουθεί την κανονική διαδικασία που ισχύει για την έγκριση των (νέων) κρατικών ενισχύσεων, δηλαδή κοινοποιεί και δεν εφαρμόζει το μέτρο/πράξη μέχρι αυτό να εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής (ακόμη και αν αυτό έχει εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση

Περιφερειακής Πολιτικής της Επιτροπής) ή εφαρμόζει απαλλακτικό Κανονισμό και γνωστοποιεί την ενίσχυση στην Επιτροπή

- το μέτρο ή η πράξη, που μπορεί να χρηματοδοτηθεί από ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα ή από μία κοινοτική πρωτοβουλία ή από πρόγραμμα καινοτόμου ενέργειας, μπορεί να επέχει θέση είτε α) καθεστώτος ενισχύσεων είτε β) ενίσχυσης που χορηγείται βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος είτε γ) ατομικής ενίσχυσης
- σε περίπτωση επενδύσεων σε επιχειρήσεις, για τη συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων θα πρέπει να τηρούνται τα ανώτατα όρια έντασης ενισχύσεων και σώρευσης που καθορίζονται για τις κρατικές ενισχύσεις της αντίστοιχης κατηγορίας
- τα ανώτατα όρια ενίσχυσης, που προβλέπονται για κάθε κατηγορία κρατικών ενισχύσεων, υπολογίζονται επί του συνόλου της ενίσχυσης (δημόσια εθνική και κοινοτική συμμετοχή)
- ενίσχυση που υπερβαίνει το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο δεν εγκρίνεται από την Επιτροπή, αλλά χαρακτηρίζεται τυπικά παράνομη κρατική ενίσχυση και υπόκειται σε ανάκτηση
- σε περίπτωση μικτής χρηματοδότησης (εθνικής και κοινοτικής), θα πρέπει να διασφαλίσετε ότι η εθνική συμμετοχή είναι εγκεκριμένη ενίσχυση ή ενίσχυση που υπάγεται σε απαλλακτικό Κανονισμό
- σε περίπτωση χρηματοδότησης από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα (συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα), η δημόσια χρηματοδότηση θα πρέπει να συμβιβάζεται με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων
- εάν δεν τηρηθούν οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις στις χρηματοδοτήσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, υπάρχουν τόσο συνέπειες λόγω μη τήρησης της διαδικασίας έγκρισης των κρατικών ενισχύσεων (το μέτρο χαρακτηρίζεται τυπικά παράνομη κρατική ενίσχυση) όσο και συνέπειες που αφορούν τη χρηματοδότηση του μέτρου από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή μπορεί να ζητήσει την αναστολή της χρηματοδότησης της πράξης από την αρμόδια υπηρεσία ή τη διακοπή της χρηματοδότησης ή τη μείωση του ύψους της και η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει τις ενδιάμεσες

πληρωμές ή και να καταργήσει εν όλω ή εν μέρει την κοινοτική συμμετοχή στη συγκεκριμένη παρέμβαση)